

लिन

समित्री सं. डी. २२१

Price : Rs. 5.00
REGISTERED No. D-221
नोंदणी क्रमांक डी-२२१

सत्यमेव जयते

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारताचे राजपत्र

असाधारण
EXTRAORDINARY

असाधारण

भाग १२ अनुभाग १
Part XII Section 1
भाग बारा अनुभाग १

प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. ३]	नई दिल्ली, १५ अक्टूबर, १९९८/२३ आश्विन (शक) १९२०	[खण्ड ९
No. ३]	NEW DELHI, 15th October, 1998/23 ASHWIN (SAKA) 1920	[Vol. 9
अंक ३]	नवी दिल्ली, १५ ऑक्टोबर, १९९८/२३. आश्विन (शके) १९२०	[खंड ९

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, दिनांक १५ अक्टूबर, १९९८/२३ आश्विन (शके) १९२०

(१) दि एम्प्लॉइज प्रॉफिडन्ट फन्ड्स अॅन्ड मिसलेनिअस प्रोविडेंस एक्ट, १९५२, (२) दि सिक टेक्सटाईल अंडरटेकिंग (नेशनलायझेशन) एक्ट, १९७४, (३) दि रिप्रेझेंटेशन ऑफ पिपल एक्ट, १९५० के मराठी अनुवाद राष्ट्रपती के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ (१९७३ का ५०) की धारा २ के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जायेंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, dated 15th October, 1998/23 Ashwin (Saka) 1920

The Translation in Marathi of (1) The Employees' Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952, (2) The Sick Textile Undertakings (Nationalisation) Act, 1974, (3) The Representation of People Act, 1952 are hereby published under

भाग बारा—२८

(२०६)

the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (a) of Section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

विधि व न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नवी दिल्ली, दिनांक १५ ऑक्टोबर, १९९८/२३ आश्वन (शके) १९२०

पुढील अधिनियमांचे म्हणजे (१) दि एम्प्लॉइज प्रॉविडेंट फंड्स् अँड मिसलेनिअस प्रॉविजन्स अँकट, १९५२, (२) दि सिक टेक्सटाइल अंडरटेक्निज (नेशनलायझेशन) अँकट, १९७४, (३) दि रिप्रेझेंटेशन ऑफ पिपल अँकट, १९५० या अधिनियमांचे मराठी अनुवाद याद्वारे राष्ट्रपतीच्या प्राधिकाराने प्रसिद्ध करण्यात येत असून 'प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३' (१९७३ चा अधिनियम ५०) याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये हे अनुवाद त्या अधिनियमाचे प्राधिकृत पाठ आहेत असे समजले जाईल.

निर्देशसूची

INDEX

अनुक्रमांक Serial No.	अधिनियमाचे नाव Name of the Act	पृष्ठ क्रमांक Page No. (३)
(१)	(२)	
१	कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध अधिनियम, १९५२ The Employees' Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952.	२०८
२	आजारी वस्त्रनिर्माण उपक्रम (राष्ट्रीयीकरण) अधिनियम, १९७४ The Sick Textile Undertakings (Nationalisation) Act, 1974.	२५९
३	लोकप्रतिनिधित्व अधिनियम, १९५० The Representation of People Act, 1950	२७०

कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध

अधिनियम, १९५२

[१९५२ चा अधिनियम १९]

(३१ मार्च, १९५८ रोजी यथाविद्यमान)

[१४ मार्च, १९५२]

कारखाने आणि अन्य आस्थापना यांमधील कर्मचाऱ्यांसाठी भविष्यनिर्वाह निधी [निवृत्तिवेतन निधी] आणि ठेवसंलग्न विमा निधी] सुरु करण्यासाठी, उपबंध करण्याकरिता अधिनियम.

संसदेद्वारे तो पुढीलप्रमाणे अधिनियमित होवो :—

१. [(१) या अधिनियमाला “ कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध अधिनियम, संक्षिप्त नाव, १९५२ ” असे म्हणता येईल.] विस्तार व प्रयुक्ती.

(२) जम्मू आणि काश्मीर राज्य खेरीजकरून संपूर्ण भारतभर त्याचा विस्तार आहे.

* [(३) कलम १६ मधील उपबंधाच्या अधीनतेने, तो पुढील आस्थापनांना लागू होईल :—

(क) जी आस्थापना अनुसूची एक मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही उद्योगात गुंतलेला एक कारखाना आहे आणि ज्यामध्ये [वीस] किंवा त्याहून अधिक व्यक्ती नोकरीस लावल्या आहेत, अशी प्रत्येक आस्थापना, आणि

(ख) ज्यामध्ये [वीस] किंवा त्याहून अधिक व्यक्ती नोकरीस लावल्या आहेत, अशी अन्य कोणतोही आस्थापना किंवा केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे याबाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा आस्थापनांचा वर्ग :

परंतु, केंद्र शासन, आपल्या तसे करण्याच्या उद्देशाबाबत किमान दोन महिन्यांची नोटीस दिल्यानंतर, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाचे उपबंध, त्या अधिसूचनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल त्याप्रमाणे [वीस] पेक्षा कमी व्यक्तींना नोकरीस लावण्याच्या कोणत्याही आस्थापनेस लागू करू शकेल.]

* [(४) या कलमाचे पोटकलम (३) किंवा कलम १६ चे पोटकलम (१) यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, ज्यावेळी केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला, या बाबतीत त्याच्याकडे करण्यात आलेल्या अर्जावरून किंवा अन्यथा, असे आढळेल की, कोणत्याही आस्थापनेच्या संबंधात सेवायोजक आणि बहुसंख्य कर्मचारी यांच्यामध्ये, या अधिनियमाचे उपबंध त्या आस्थापनेला लागू करण्याबाबत सहमती झालेली आहे, त्यावेळी त्याला शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे या अधिनियमाचे उपबंध अशा कराराच्या दिनांकी आणि पासून किंवा अशा करारात विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कोणत्याही नंतरच्या दिनांकापासून त्या आस्थापनेला लागू करता येतील.]

* [(५) ज्या आस्थापनेला हा अधिनियम लागू झाला असेल त्या आस्थापनेत नोकरीस लावलेल्या व्यक्तींची संख्या कोणत्याही वेळी वीसपेक्षा कमी झाली तरी ती आस्थापना या अधिनियमाद्वारे शासित होणे चालू राहील :

*	*	*	*	*	*
- १. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम १६ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेक्कापासून).
 - २. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम २ अन्वये “ कुंब वेतन निधी ” या मजकुराएवजी दाखल केले.
 - ३. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम १७ अन्वये पोटकलम (१) एवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेक्कापासून).
 - ४. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम २ अन्वये पोटकलम (३) एवजी दाखल केले.
 - ५. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम २ अन्वये “ पन्नास ” या शब्दाएवजी दाखल केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेक्कापासून).
 - ६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.
 - ७. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम २ अन्वये समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेक्कापासून).
 - ८. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम १३ अन्वये परंतुक गाळले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेक्कापासून).

२. संदर्भानुसार अन्यथा आवश्यक नसेल तर या अधिनियमात :—

“[(क) “ समुचित शासन ” याचा अर्थ,—

(एक) केंद्र शासनाच्या मालकीच्या किंवा त्याच्या नियंत्रणाखालील आस्थापनेच्या किंवा रेल्वे कंपनी, प्रमुख बंदर, खाण किंवा तेलक्षेत्र यांच्याशी संबंधित आस्थापनेच्या किंवा नियंत्रित उद्योगाच्या [किंवा एकाहून अधिक राज्यांमध्ये विभाग किंवा शाखा असणाऱ्या आस्थापनेच्या बाबतीत] केंद्र शासन, असा आहे ; आणि

(दोन) अन्य कोणत्याही आस्थापनेच्या बाबतीत राज्य शासन, असा आहे ;]

“[(कू) “ प्राधिकृत अधिकारी ” याचा अर्थ, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा केंद्र शासनाकडून शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियुक्त करण्यात येईल असा अन्य कोणताही अधिकारी, असा आहे ;]

(ख) “ मूळ वेतन ” याचा अर्थ कर्मचाऱ्याला, तो कर्तव्यस्थ असताना किंवा [भरपगारी रजा व सुटी या दोन्हीपैकी कोणत्याही एका प्रकरणी] सेवायोजनाच्या करारातील अटीनुसार मिळालेली आणि त्याला रोख रकमेत दिली गेलेली किंवा प्रदेय असणारी एकूण वित्तलब्धी, असा आहे. परंतु, यात पुढील रकमांचा समावेश होत नाही :—

(एक) कोणत्याही अन्नविषयक सवलतीचे रोख मूळ्य ;

(दोन) कोणताही महागाई भत्ता (म्हणजेच राहणीमानाच्या खर्चातील वाढीबदल कर्मचाऱ्यांना कोणत्याही नावाने दिली जाणारी सर्व रोख प्रदाने), घरभाडे भत्ता, अतिकालिक भत्ता, बोनस, कमिशन किंवा कर्मचाऱ्याला त्याच्या नोकरीच्या किंवा अशा नोकरीत त्याने केलेल्या कामाच्या संबंधात देय असलेले अन्य कोणतेही तत्सम भत्ते ;

(तीन) सेवायोजकाने दिलेल्या कोणत्याही भेटवस्तू ;

(ग) “ अंशदान ” याचा अर्थ, एखाद्या सदस्याच्या बाबतीत एखाद्या योजनेनुसार देय असलेले अंशदान [किंवा ज्या कर्मचाऱ्याला विमा योजना लागू आहे त्याच्या बाबतीत देय असलेले अंशदान], असा आहे ;

(घ) “ नियंत्रित उद्योग ” याचा अर्थ, लोकहिताच्या दृष्टीने ज्याचे नियंत्रण संघाकडून होणे समयोजित असल्याने केंद्रीय अधिनियमाद्वारे जाहीर केले गेले असेल असा कोणताही उद्योग, असा आहे ;

“[(ङ) “ सेवायोजक ” याचा अर्थ पुढीलप्रमाणे आहे :—

(एक) जी आस्थापना कारखाना आहे अशा आस्थापनेच्या संबंधात कारखाऱ्याच्या मालकाचा किंवा भोगवटादाराचा अभिकर्ता, मृत मालकाचा किंवा भोगवटादाराचा वैध प्रतिनिधी यांसह, असा कारखाऱ्याचा मालक किंवा भोगवटादार, आणि एखाद्या व्यक्तीला कारखाने अधिनियम, १९४८ (१९४८ चा ६३) याच्या कलम ७ च्या पोटकलम (१) च्या खंड (च) खाली कारखाऱ्याचा व्यवस्थापक असे नाव देण्यात आले असेल तेव्हा, अशा नावाची व्यक्ती ; आणि

(दोन) अन्य कोणत्याही आस्थापनेच्या कामकाजाचे अंतिम नियंत्रण ज्या व्यक्तीकडे किंवा ज्या प्राधिकरणाकडे असेल ती व्यक्ती किंवा ते प्राधिकरण आणि जेव्हा ते उक्त कामकाजात व्यवस्थापक, व्यवस्थापन संचालक किंवा व्यवस्थापन अभिकर्ता यांच्यावर सोपवण्यात आले असेल तेव्हा असा व्यवस्थापक, व्यवस्थापन-संचालक किंवा व्यवस्थापन-अधिकर्ता ;]

१. १९५८ चा अधिनियम २२, कलम २ अन्वये मूळ खंडाएवजी दाखल केले.

२. १९६५ चा अधिनियम २२, कलम २ अन्वये समाविष्ट केले (२४ नोव्हेंबर, १९६४ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ३(क) अन्वये जादा दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ३(ख) अन्वये जादा दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम १८ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ४ अन्वये खंड (झ) ऐवजी दाखल केले.

(च) “ कर्मचारी ” याचा अर्थ, ज्या व्यक्तीस कोणत्याही प्रकारच्या अंगमेहनतीच्या किंवा अन्य प्रकारच्या कामासाठी वेतनावर किंवा [एखाद्या आस्थापनेत] किंवा त्याच्या कामाच्या संबंधात नोकरीस लावले आहे, आणि जिला प्रत्यक्षपणे किंवा अप्रत्यक्षपणे तिचे वेतन सेवायोजकाकडून मिळते, अशी कोणतीही व्यक्ती, असा आहे ; आणि [त्यामध्ये—

(एक) एखाद्या संविदाकाराकडून किंवा त्याच्यामार्फत अथवा आस्थापनेच्या कामासंबंधात नोकरीला लावलेल्या ;

(दोन) शिकाऊ उमेदवार अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ५२) अन्वये किंवा आस्थापनेच्या स्थायी आदेशान्वये कामावर लावलेल्या, कोणत्याही व्यक्तीचा समावेश होतो ;]

[(च्च) “ सूट दिलेला कर्मचारी ” याचा अर्थ, ज्याला कलम १७. * * * * खाली सूट मंजूर करण्यात आली नसती तर, एखादी योजना [किंवा प्रकरणपरत्वे, विमा योजना] लागू झाली असती असा कर्मचारी, असा आहे ;

(च्च्च) “ सूट दिलेली [आस्थापना] ” याचा अर्थ, ज्या आस्थापनेच्या संबंधात, कोणत्याही योजनेचे [किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजनेचे] सर्व किंवा कोणतेही उपबंध अंमलात आणण्यापासून कलम १७ खाली सूट मंजूर करण्यात आली आहे, अशी [आस्थापना], असा आहे, मग अशी सूट त्या [आस्थापनेला] मंजूर करण्यात आली असो किंवा त्या आस्थापनेमध्ये नोकरीस ठेवलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यक्तीच्या वर्गाला मंजूर करण्यात आलेली असो ;]

(छ) “ कारखाना ” याचा अर्थ, ज्या कोणत्याही वास्तू, तिच्या प्रसीमांसह कोणत्याही भागामध्ये, निर्मितीची प्रक्रिया विद्युतशक्तीच्या साहाय्याने किंवा विद्युतशक्तीच्या सहाय्याशिवाय चालवली जाते किंवा सर्वसामान्यपणे चालवली जाते, अशी कोणतीही वास्तू असा आहे ;

* * * * *

(ज) “ निधी ” याचा अर्थ, योजनेअन्वये स्थापन करण्यात आलेला भविष्यनिर्वाह निधी, असा आहे ;

(झ) “ उद्योग ” याचा अर्थ, अनुसूची एकमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला कोणत्याही उद्योग, असा आहे, आणि त्यामध्ये, कलम ४ खालील अधिसूचनेद्वारे त्या अनुसूचीमध्ये भर घातलेल्या अन्य कोणत्याही उद्योगाचा समावेश होतो ;

[(झ॒) “ विमा निधी ” याचा अर्थ, कलम ६ ग च्या पोटकलम (२) अन्वये स्थापन करण्यात आलेला ठेवसंलग्न विमा निधी, असा आहे ;

(झ॑) “ विमा योजना ” याचा अर्थ, कलम ६ ग च्या पोटकलम (१) अन्वये आखण्यात आलेली कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना, असा आहे ;]

[[(झ॒)] “ निर्मिती ” किंवा “ निर्मितीची प्रक्रिया ” याचा अर्थ, कोणत्याही वस्तूचा किंवा पदार्थाचा वापर, विक्री, परिवहन, सुपूर्दगी किंवा विनियोग करण्याच्या दृष्टीने वस्तू अथवा पदार्थ तयार करणे, त्यात फेरबदल करणे, त्याची दुरुस्ती करणे, तो शोभिवंत करणे, त्याला अंतिम रूप देणे, तो आवेष्टित करणे, त्यात वंगण लावणे, तो धुणे, साफसूफ करणे, फोडणे, पाडणे किंवा त्यावर अन्य संस्कार करणे किंवा अनुकूलन करणे यांसाठी करावयाची कोणतीही प्रक्रिया, असा आहे ;]

१. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये “ एखाद्या कारखान्यात ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ३ (ग) अन्वये मूळ मजकुराएवजी समाविष्ट केले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ड) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम ३ अन्वये समाविष्ट केले.

४. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम २ अन्वये पोटकलम (१) हा मजकूर गाळला (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम १८ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९७६ चा अधिनियम २५, कलम ३ (क) अन्वये खंड (छ्छ) व (छ्छ्छ) वगळण्यात आले.

७. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम १८ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

८. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम २ अन्वये खंड (क) ऐवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

९. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम १८ अन्वये खंड (झ॒) ला खंड (झ॑) असा नवीन क्रमांक दिला १ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

(ज) “ सदस्य ” याचा अर्थ, निधीचा सदस्य, असा आहे ;

(ट) “ कारखान्याचा भोगवटादार ” याचा अर्थ, कारखान्याच्या कामकाजावर अंतिम नियंत्रण असणारी व्यक्ती, असा आहे आणि जेव्हा उक्त कामकाज एखाद्या व्यवस्थापन अभिकर्त्यावर सोपवलेले असेल, तेव्हा असा अभिकर्ता हा त्या कारखान्याचा भोगवटादार असल्याचे मानण्यात येईल ;

[(ट्क) “ निवृत्तिवेतन निधी ” याचा अर्थ, कलम ६क, पोटकलम (२) अन्वये स्थापन करण्यात आलेला कर्मचारी निवृत्तिवेतन निधी, असा आहे ;]

(ट्ख) “ निवृत्तिवेतन योजना ” याचा अर्थ, कलम ६क पोटकलम (१) खाली तयार केलेली कर्मचारी व निवृत्तिवेतन योजना, असा आहे ;]

[(ठ) “ योजना ” याचा अर्थ, कलम ५ अन्वये आखण्यात आलेली कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी योजना, असा आहे ;]

[(ठ्ठ) जो कर्मचारी निवृत्तिवेतन योजनेचा सदस्य आहे, त्याच्या संबंधात “ नियत सेवावधी ” याचा अर्थ, त्या कर्मचाऱ्याने वयाची ५८ वर्षे पूर्ण करणे, असा आहे ;]

[(ड) “ अधिकरण ” याचा अर्थ, कलम ७ घ अन्वये घटित करण्यात आलेले कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी अपिलीय अधिकरण, असा आहे.]

आस्थापनेमध्ये सर्व विभाग व शाखा समाविष्ट असें. [२क. शंकानिरसनार्थ, याद्वारे असे जाहीर करण्यात येत आहें की, जेव्हा एखाद्या आस्थापनेमध्ये विविध विभाग असतील किंवा तिच्या शाखा असतील मग त्या एकाच ठिकाणी असेत, तेव्हा, असे सर्व विभाग किंवा शाखा त्याच आस्थापनेचे भाग असल्याचे समजण्यात येतील.]

दुसऱ्या आस्थापनेबरोबर सामाईक भविष्यनिर्वाह निधी अस्तित्वात असेल, तेव्हा, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमांचे उपवंथ असलेल्या अस्थापनेलाही लागू होतील असा निदेश देऊ शकेल.

आस्थापनेला अन्य आस्थापनेची शक्ती.

पहिल्या अनुसूची मध्ये भर घालण्याची शक्ती. ४. (१) केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे पहिल्या अनुसूचीमध्ये, ज्या उद्योगातील कर्मचाऱ्यांच्या संबंधात या अधिनियमाखाली भविष्यनिर्वाह निधी योजनेची आखण्णी करावी, असे त्याचे मत असेल, त्या कोणत्याही उद्योगाची भर घालू शकेल आणि त्यानंतर, अशाप्रकारे भर घालण्यात आलेला उद्योग हा या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ पहिल्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला उद्योग असल्याचे मानण्यात येईल ;

(२) पोटकलम (१) खालील सर्व अधिसूचना, ह्या काढण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेपुढे ठेवण्यात येतील.

१. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ३ (ख) अन्वये मूळ खंडाएवजी दाखल करण्यात आले.

२. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम १४ अन्वये खंड (ठ) एवजी दाखल केले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ३ (ग) द्वारे दाखल केले.

४. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ३ (ड) द्वारे जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ड) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ३ अन्वये समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).

६. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ५ अन्वये मूळ कलमाएवजी दाखल केले.

SECTION 1]

GAZETTE OF INDIA, EXTRAORDINARY

५. [(१)] केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे कर्मचाऱ्यांसाठी किंवा कर्मचाऱ्यांच्या कर्मचारी भविष्य-कोणत्याही वर्गासाठी या अधिनियमाखाली भविष्यनिर्वाह निधी स्थापन करण्यासाठी कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी निर्वाह निधी योजना या नावाची एक योजना असू शकेल आणि उक्त योजना ज्यांना लागू होईल, त्या [आस्थापन] किंवा [आस्थापनांचा] वर्ग विनिर्दिष्ट करू शकेल [आणि ही योजना आखण्यात आल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, ह्या अधिनियमाच्या आणि योजनेच्या उपबंधानुसार एक निधी स्थापन करण्यात येईल.]

[(१क) हा निधी कलम ५क खाली स्थापन केलेल्या केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल व ते मंडळ त्याचे प्रशासन करील.

(१ख) या अधिनियमाच्या उपबंधाच्या अधीनतेने, पोटकलम (१) खाली आखलेल्या योजनेद्वारे, दुसऱ्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्व बाबींसाठी किंवा त्यापैकी कोणत्याही बाबींसाठी उपबंध करता येतील.]

[(२) पोटकलम १ खाली आखलेल्या योजनेद्वारे, असे उपबंधित करता येईल की, तिथे कोणतेही उपबंध, योजनेत याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस, भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने अंमलात येतील.]

[५क. (१) केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे त्यामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल केंद्रीय मंडळ. अशा तारखेपासून, ज्या राज्यक्षेत्रांवर या अधिनियमांचा विस्तार आहे, त्या राज्यक्षेत्रांसाठी एक विश्वस्त मंडळ (या अधिनियमात ज्यास यापुढे केंद्रीय मंडळ असे निर्दशिले आहे.) स्थापन करू शकेल, त्यामध्ये पुढील [व्यक्तींचा सदस्य म्हणून] समावेश असेल त्या व्यक्ती अशा :—

(क) केंद्र शासनाने ज्याची नियुक्ती करावयाची असा [अध्यक्ष व उपाध्यक्ष].

[क्क] केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, पदसिद्ध ;]

(ख) केंद्र शासनाने आपल्या पदाधिकाऱ्यांमधून नियुक्त करावयाच्या जास्तीत जास्त पाच व्यक्ती ;

(ग) केंद्र शासन याबाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा राज्यांच्या शासनांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या, केंद्र शासनाने नियुक्त करावयाच्या जास्तीत जास्त पंधरा व्यक्ती ;

(घ) ही योजना लागू असलेल्या आस्थापनांच्या सेवायोजकांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या, व केंद्र शासन याबाबतीत मान्यता देईल अशा सेवायोजकांच्या संघटनांशी विचारविनिमय केल्यानंतर केंद्र शासनाने नियुक्त करावयाच्या [दहा] व्यक्ती ; आणि

(ङ) ज्यांना ही योजना लागू आहे त्या आस्थापनांमधील कर्मचाऱ्यांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या व केंद्र शासन याबाबतीत मान्यता देईल अशा कर्मचाऱ्यांच्या संघटनांशी विचारविनिमय करून, केंद्र शासनाने नियुक्त करावयाच्या [दहा] व्यक्ती.

(२) ज्या अटी व शर्तीच्या अधीनतेने केंद्रीय मंडळाच्या सदस्याची नियुक्ती करता येईल त्या अटी व शर्ती आणि केंद्रीय मंडळाच्या वैठकींची वेळ, ठिकाण व कार्यपद्धती, ही, योजनेमध्ये उपबंधित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

१. १९६३ चा अधिनियम ३७, कलम ४ अन्वये कलम ५ ला त्याचे पोटकलम (१) असा नवीन क्रमांक दिला.

२. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.

३. १९६३ चा अधिनियम ३७, कलम ४ अन्वये समाविष्ट केले.

४. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ३ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ४ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ४(क) (एक) अन्वये हे शब्द घालण्यात आले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

७. वरील अधिनियमाच्या कलम ४(क) (दोन) अन्वये हे शब्द दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

८. वरील अधिनियमाच्या कलम ४(क) (तीन) अन्वये हे शब्द समाविष्ट करण्यात आले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

९. वरील अधिनियमाच्या कलम ४ (चार) अन्वये हा शब्द बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(३) केंद्रीय मंडळ^१ [कलम ६८^२ [आणि कलम ६ ग] च्या उपबंधाच्या अधीनतेने,] त्याच्याकडे निहित केलेल्या निधीचे प्रशासन, योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यांत येईल अशा पद्धतीने करील.

(४) केंद्रीय मंडळ, योजनेच्या^३ [“निवृत्तिवेतन”] योजनेच्या व विमा योजनेच्या] उपबंधापैकी कोणत्याही उपबंधाद्वारे किंवा त्या अन्वये करणे आवश्यक असू शकतील, अशी इतर कामे करील.

^४(५) केंद्रीय मंडळ, केंद्र शासन, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्याशी विचारविनिमय केल्यानंतर या योजनेत विनिर्दिष्ट करील अशा नमुन्यात आणि अशा रीतीने, आपले उत्पन्न व खर्च यांचा योग्य तो लेखा ठेवील.

(६) केंद्रीय मंडळाच्या लेखांची, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्याकडून वर्षातून एकदा लेखापरीक्षा करण्यात येईल आणि अशा लेखापरीक्षेसंबंधात त्यांच्याकडून करण्यात आलेला कोणताही खर्च केंद्रीय मंडळाकडून भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांना प्रदेय असेल.

(७) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक आणि केंद्रीय मंडळाच्या लेखापरीक्षेसंबंधात त्यांच्याकडून नियुक्त करण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती यांना, सरकारी लेख्यासंबंधात, नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांना असतात तेच अधिकार, विशेषाधिकार व प्राधिकार असतील, आणि विशेषतः पुस्तके, लेखे, संर्वाधित प्रमाणके, दस्तऐवज व कागदपत्रे सादर करण्यास फर्माविण्याचा आणि केंद्रीय मंडळाच्या कोणत्याही कार्यालयाची तपासणी करण्याचा अधिकार असेल.

(८) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्याकडून किंवा त्यांच्याकडून यासंबंधात नेमण्यात आलेल्या अन्य कोणत्याही व्यक्तीकडून प्रमाणित करण्यात आलेले केंद्रीय मंडळाचे लेखे त्यावरील लेखापरीक्षा अहवालासह केंद्रीय मंडळाकडे पाठवण्यात येतील आणि मंडळाकडून ते नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या अहवालांवरील त्यांच्या टिप्पणीसह केंद्र शासनाकडे पाठवण्यात येतील.

(९) केंद्रीय मंडळाने आपल्या कामाचा आणि कार्याचा वार्षिक अहवालही केंद्र शासनाला सादर करणे त्याचे कर्तव्य असेल, आणि केंद्र शासन वार्षिक अहवाल व लेखापरीक्षित लेखे यांची प्रत, नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा अहवाल आणि त्यावरील केंद्रीय मंडळाची टिप्पणी यांसह संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्याची व्यवस्था करील.]

^५[५ कक. (१) केंद्र शासनाला, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्यात विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा दिनांकापासून, केंद्रीय मंडळाला आपली काऱ्य पार पाडण्यात सहाय्य करण्यासाठी, कार्यकारी समिती घटित करता येईल.

(२) कार्यकारी समितीमध्ये, सदस्य म्हणून खालील व्यक्तींचा समावेश असेल, त्या अशा :—

(क) केंद्रीय मंडळाच्या सदस्यांमधून केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल असा अध्यक्ष ;

(ख) कलम ५क च्या पोटकलम (१) च्या खंड (ख) मध्ये निर्देशिलेल्या व्यक्तींमधून केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येतील अशा दोन व्यक्ती ;

(ग) कलम ५२क च्या पोटकलम (१) च्या खंड (ग) मध्ये निर्देशिलेल्या व्यक्तींमधून केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येतील अशा तीन व्यक्ती ;

(घ) कलम ५क च्या पोटकलम (१) च्या खंड (घ) मध्ये निर्देशिलेल्या व्यक्तींमधून केंद्रीय मंडळाकडून निवडून देण्यात येतील अशा सेवायोजकांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या तीन व्यक्ती ;

(ङ) कलम ५क च्या पोटकलम (१) च्या खंड (ङ) मध्ये निर्देशिलेल्या व्यक्तींमधून केंद्रीय मंडळाकडून निवडून देण्यात येतील अशा कर्मचाऱ्यांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या तीन व्यक्ती ;

(च) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, पदसिद्ध.

(३) केंद्रीय मंडळाच्या सदस्याची ज्यांच्या अधीनतेने कार्यकारी समितीवर नियुक्ती करण्यात येईल किंवा निवड करण्यात येईल त्या अटी आणि शर्ती आणि कार्यकारी समितीच्या बैठकींची बैठ, ठिकाण व कार्यपद्धती या गोष्टी योजनेत उपबंधित केल्यानुसार असतील.]

१. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम १५ अन्वये समाविष्ट केले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेकापासून).

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम १९ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेकापासून).

३. वरील अधिनियमाच्या कलम १९ अन्वये “व कुटुंबवेतन योजनेच्या” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेकापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ४ (ख) अन्वये दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेकापासून).

६. वरील अधिनियमाच्या कलम ५ अन्वये जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेकापासून).

५ख. (१) केंद्र शासन, कोणत्याही राज्याच्या शासनाशी विचारविनिमय केल्यानंतर, शासकीय राज्य मंडळ राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्या राज्यासाठी योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा पद्धतीने एक विश्वस्त मंडळ (ज्यास या अधिनियमात यापुढे राज्य मंडळ निर्देशिलेले आहे) स्थापन करू शकेल.

(२) राज्य मंडळ, केंद्र शासन त्याला वेळोवेळी नेमून देईल अशा शक्ती वापरील आणि अशी कामे पार पाडील.

(३) ज्या अटी व शर्तीच्या अधीनतेने राज्य मंडळाच्या सदस्यांची नियुक्ती करता येईल त्या अटी व शर्ती आणि राज्य मंडळाच्या बैठकीची वेळ, ठिकाण आणि कार्यपद्धती, ही, योजनेमध्ये उपबंधित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

५ग. कलम ५क किंवा ५ख अन्वये स्थापन करण्यात आलेले प्रत्येक विश्वस्त मंडळ हे ते स्थापन विश्वस्त मंडळ हे करणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या नावाचा, शाश्वत उत्तराधिकारी आणि सामाईक शिक्का असलेला निगमनिकाय असणे. नियम निकाय असेल आणि ते त्याच नावाने दावा लावील आणि त्याच्यावर दावा लावला जाईल.

५घ. (१) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताची नियुक्ती करील, तो केंद्रीय मंडळाचा अधिकाऱ्यांची मुख्य कार्यकारी अधिकारी असेल आणि तो मंडळाच्या सर्वसाधारण नियंत्रणाच्या व अधीक्षणाच्या अधीन राहील. नियुक्ती.

(२) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला त्याची कर्तव्ये पार पाढण्यात सहाय्य करण्यासाठी [वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी यांची] नियुक्ती करू शकेल.

(३) केंद्रीय मंडळ, [योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा किमान वेतनमानाच्या अधीनतेने अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांची आणि] योजनेच्या [[निवृत्तिवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी त्याला आवश्यक वाटतील अशा अन्य अधिकाऱ्यांची आणि कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करू शकेल.

(४) [केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी किंवा केंद्र शासनाच्या अधीन असलेले “ क ” गटाच्या किंवा “ ख ” गटाच्या वेतनमानाइतकेच वेतनमान असणारे केंद्रीय मंडळाच्या अधीन असलेले अन्य कोणतेही पद] यांवरील कोणतीही नियुक्ती संघराज्य लोकसेवा आयोगाशी विचारविनिमय केल्याखेरीज केली जाणार नाही :

परंतु, पुढील परिस्थितीत असा विचारविनिमय आवश्यक असणार नाही :—

(क) नियुक्ती जास्तीत जास्त एक वर्षाच्या कालावधीसाठी असेल ;

(ख) जिची नियुक्ती करावयाची असेल ती व्यक्ती, तिच्या नियुक्तीच्या वेळी—

(१) भारतीय प्रशासन सेवेची सदस्य असेल ; किंवा

(२) केंद्र शासनाच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा केंद्रीय मंडळाच्या [गट “ क ” किंवा गट “ ख ” मधील पदावर] सेवेत असेल.

(५) राज्य मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने, त्याला आवश्यक वाटेल तितका कर्मचारीवर्ग नियुक्त करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६(कृ) अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(खू) अन्वये हा मजकुर जादा दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराएवजी दाखल केले (दिनांक १ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंबवेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (ग) (एक) अन्वये हा मजकुर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ग) (दोन) अन्वये हा मजकुर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(६) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, [आणि वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी] यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन आणि भत्ते, शिस्तविषयक आणि सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासन विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील आणि असे वेतन आणि भत्ते निधीमधून दिले जातील.

[(७) अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त आणि केंद्रीय मंडळाचे इतर अधिकारी व कर्मचारी यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन व भत्ते आणि वित्तविषयक व सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासनाच्या तत्सम वेतनश्रेणीतील अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना लागू होणारे नियम व आदेश यांनुसार केंद्रीय मंडळांकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यानुसार असतील :

परंतु, पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही बाबीसंबंधातील उक्त नियम व आदेश यामध्ये बदल करणे केंद्रीय मंडळाच्या मते आवश्यक असेल अशा बाबतीत ते केंद्र शासनाची पूर्वानुमती घेईल.

(ग्र.) खंड (क) अन्वये अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची तत्सम वेतनश्रेणी निश्चित करते वेळी, केंद्रीय मंडळ केंद्र शासनाच्या त्या अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची शैक्षणिक अर्हता, सेवा प्रवेशाची पद्धती, कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या विचारात घेईल आणि कोणतीही शंका असेल अशा बाबतीत, केंद्रीय मंडळ ती बाब केंद्र शासनाकडे निर्देशित करील आणि त्यावरील केंद्र शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.]

(८) राज्य मंडळाच्या अधिकाऱ्यांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेशाची पद्धती, वेतन आणि भत्ते शिस्तविषयक आणि सेवेच्या शर्ती ते मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील.

[केंद्रीय मंडळ किंवा कार्यकारी त्याची कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही, केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समिती किंवा, प्रकरणपरत्वे, राज्य मंडळ यांच्या घटनेत केवळ कोणताही दोष किंवा रिक्तता असल्याच्या कारणावरून प्रश्नास्पद केली जाणार नाही.]
विवक्षित कारणावरून जाणार नाहीत.

प्रत्यायोजन. ५ ड. [केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समितीला किंवा मंडळाच्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला आणि राज्य मंडळ आपल्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला] योजनेच्या “[निवृत्तीवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी, त्याला आपल्या या अधिनियमाखालील ज्या शक्ती व कार्ये आवश्यक वाटत असतील त्या शक्ती व कार्ये, ते विनिर्दिष्ट करील अशा कोणत्याही शर्ती व मर्यादा असल्यास त्यांच्या अधिनतेने, प्रत्यायोजित करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (घ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ड.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (घ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ड.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
३. वरील अधिनियमाच्या कलम ७ अन्वये कलम ५ घघ समाविष्ट करण्यात आले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ड.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
४. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ड.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. १९७६ चा अधिनियम, १९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. * * * * * सेवायोजकाने निधीला द्यावयाचे अंशदान हे त्या त्या वेळी प्रत्येक कर्मचाऱ्याला ३[(मग त्याने त्यास प्रत्यक्षपणे नोकरीस ठेवलेले असो किंवा संविदाकारांने किंवा संविदाकारामार्फत नोकरीस, ठेवलेले असो.)] देय असलेले मूळ वेतन ३[महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता, (कोणताही असल्यास)] तो, यांच्या ४[आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के] इतके असेल आणि कर्मचाऱ्याने द्यावयाचे अंशदान हे त्याच्यासाठी सेवायोजकाकडून देय असलेल्या अंशदानाच्या रक्कमेइतके असेल ; आणि ५[जर एखाद्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल तर, त्याचे मूळ वेतन ३[महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता (कोणताही असल्यास)] सेवायोजकाला त्याने या कलमान्वये देय असलेल्या त्याच्या अंशदानापेक्षा अधिक अंशदान देणे बंधनकारक असणार नाही. या शर्तीच्या अधिनतेने आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के रक्कमेपेक्षा अधिक असेल :]

६[परंतु, केंद्र शासन त्याला योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, जी कोणतीही आस्थापना किंवा आस्थापनांचा वर्ग शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील, त्या आस्थापनेला किंवा आस्थापनांच्या वर्गाला हा अधिनियम लागू करताना, हे कलम “ आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के ” या दोन ठिकाणी येणाऱ्या शब्दाएवजी “ दहा टक्के ” हे शब्द घालण्यात येतील. या फेरबदलाच्या अधीन राहील :]

परंतु आणांची असे की, जेव्हा या अधिनियमाखाली देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या रक्कमेमध्ये रूपयांचा अपूर्णांक समाविष्ट असेल तेव्हा या योजनेद्वारे, अशा अपूर्णांकाचे नजिकच्या पूर्ण रूपयात अध्या किंवा पाव रूपयात पूर्णांकन करण्याचे उपबंधित करता येईल.

७[स्पष्टीकरण १].—या ८[कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, महागाई भत्त्यामध्ये, कर्मचाऱ्याला देण्यात येत असलेल्या अन्नविषयक सवलतीचे रोख मूळ्याही समाविष्ट असल्याचे समजण्यात येईल.

९[स्पष्टीकरण २].—या १०[कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, प्रतिधारण भत्ता याचा अर्थ, कोणत्याही कारखान्याच्या किंवा अन्य आस्थापनेच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला, ज्या कालावधीत ती आस्थापना कायांन्वित नसेल, त्या कालावधीत त्याची सेवा राखून ठेवण्यासाठी, त्या त्या वेळी देय असलेला भत्ता, असा आहे.

१०* * * * *

११[६क. (१) आपल्या राजपत्रात अधिसूचना देऊन केंद्र शासन पुढील तरतुदी करण्यासाठी कर्मचारी कर्मचारी निवृत्तिवेतन योजना म्हणून संबोधावैयाची योजना तयार करू शकेल :— निवृत्तिवेतन योजना.

(क) हा अधिनियम लागू असणाऱ्या कोणत्याही संस्थेतील किंवा संस्थेच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांना द्यावयाचे नियत सेवावधी निवृत्तिवेतन, पूर्ण सेवा निवृत्तिवेतन किंवा कायमची पूर्ण विकलांगता निवृत्तिवेतन ;

(ख) अशा कर्मचाऱ्यांच्या लाभधारकांना देय असणारे, विधवा किंवा विधूर, मुले किंवा अनाथ मुले यांचे वेतन.

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ (१) ” हा क्रमांक गाळता (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम ५ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
३. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ व महागाई भत्ता ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
४. १९८८ वा अधिनियम ३३, कलम ९ (एक) अन्वये हे शब्द बदली दाखल करण्यात आले स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. वरील अधिनियमाच्या कलम ९ (क) (दोन) अन्वये बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ९(ख) अन्वये मूळ परंतुका ऐवजी हे परंतुक दाखल केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
७. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ मूळ स्पष्टीकरणाला स्पष्टीकरण एक ” असा नवीन क्रमांक दिला.
८. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ पोट-कलम ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
९. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये, समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
१०. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये पोट-कलमे (२) व (३) गाळती (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
११. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ५ अन्वये कलम ६क व द्यू ऐवजी बदली दाखल केले.

अंशदाने आणि योजनांमध्ये ज्यासाठी उपबंध करता येतील अशा बाबी.

(२) कलम ६ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर लवकरात लवकर निवृत्तिवेतन निधी स्थापन करण्यात येईल त्यामध्ये या निवृत्तिवेतन योजनेचा सदस्य असलेल्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यांबाबत वेळोवेळी पुढील रकमांचा भरणा केला जाईल :—

(क) निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे कलम ६ अंतर्गत येणारे मालकाचे अंशदान, ही रक्कम संबंधित कर्मचाऱ्याचे मूळ वेतन, महागाईभत्ता आणि असल्यास धारण भत्ते यांच्या $\frac{8}{3}$ टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल ;

(ख) कलम १७, पोट-कलम (६) अंतर्गत येणाऱ्या सूट मिळालेल्या आस्थापनांच्या मालकांकडून देय असणाऱ्या रकमा ;

(ग) निवृत्तिवेतन निधी स्थापनेच्या दिवसापर्यंतचा कर्मचारी वेतन निधीचा निव्वळ भत्ता ;

(घ) केंद्र शासन, संसदेने याबाबतीत केलेल्या कायद्याद्वारे रीतसर विनियोजन करून विनिर्दिष्ट करील अशा रकमा.

(३) निवृत्तिवेतन निधी स्थापन झाल्यानंतर, कुटुंब वेतन योजना (जिचा उल्लेख ह्या पुढे बंद केलेली योजना असा करण्यात आला आहे) प्रवर्तनात असण्याचे बंद होईल आणि बंद केलेल्या योजनेची सर्व भत्ता निवृत्तिवेतन निधीमध्ये निहित असेल व हस्तांतरित केली जाईल. तसेच बंद वेतन योजनेखालील सर्व दायित्वे निवृत्तीवेतन निधीतून वसुलीयोग्य होतील आणि बंद केलेल्या योजनेच्या अंतर्गत येणाऱ्या लाभाधिकाऱ्यांना निवृत्तिवेतन निधीतून सर्व लाभ मिळण्याचा हक्क असेल त्यांना मिळत असलेल्या बंद केलेल्या योजनेतील कोणत्याही लाभापेक्षा ते लाभ कमी नसतील.

(४) निवृत्तिवेतन निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल आणि निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट रीतीप्रमाणे केंद्रीय मंडळ त्याचे प्रशासन करील.

(५) या अधिनियमातील उपबंधाच्या अधीन राहून ही निवृत्तिवेतन योजना तिसऱ्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही बाबीची तरतूद करील.

(६) ही निवृत्तिवेतन योजना अशी तरतूद करू शकेल की यातील सर्व किंवा कोणतेही उपबंध योजनेत त्याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्यलक्षी किंवा पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू होईल.

(७) पोट-कलम (१) अंतर्गत तयार केलेली ही निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर संसदेचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात मिळून एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमार ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात ती अशा रीतीने ठेवण्यात आली असेल ते अधिवेशन किंवा त्या त्या लगत नंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी तिच्यात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा ती योजना करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील तर अशी योजना केवळ अशा सुधारित स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा यथास्थिति, अंमलात येणार नाही. तथापि, अशी कोणताही सुधारणा किंवा विलोपन यामुळे त्या योजनेनुसार तत्पूर्वी करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस वाध येणार नाही. ”]

कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना. [६ग. (१) हा अधिनियम लागू असलेल्या कोणत्याही आस्थापनेतील किंवा आस्थापनांच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांसाठी आर्योर्विम्याच्या लाभांचा उपबंध करण्याच्या प्रयोजनासाठी केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना या नावाची एक योजना राखू शकेल.

(२) ही विमा योजना आखण्यात आल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, एक ठेवसंलग्न विमा निधी स्थापन करण्यात येईल आणि त्यामध्ये सेवायोजकांकडून वेळोवेळी, तो ज्याच्या संबंधात सेवायोजक असेल अशा प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या संबंधात, त्यावेळी त्याला देय असेल असे मूळ वेतन, महागाई भत्ता आणि प्रतिधारण भत्ता (कोणताही असल्यास) यांच्या बेरजेच्या जास्तीतजास्त एक टक्क्यापर्यंतची, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशी रक्कम भरण्यात येईल.

स्पष्टीकरण.— या पोट-कलमाच्या प्रयोजनासाठी “ महागाई भत्ता ” आणि “ प्रतिधारण भत्ता ” या शब्द प्रयोगाचे कलम ६ मध्ये असलेले अर्थ असतील.

* * * * *

(४) (क) विमा योजनेद्वारे किंवा तदन्वये उपबंध करण्यात आलेल्या कोणत्याही लाभांच्या परिव्याप्ती झालेले खर्च सोडून त्या योजनेच्या प्रशासनाच्या संबंधातील इतर सर्व खर्च भागवण्यासाठी केंद्र शासन वेळोवेळी ठरवील अशा पोट-कलम (२) अन्वये सेवायोजकाने जेवढे अंशदान देणे आवश्यक ठरवण्यात आले आहे त्याच्या जास्तीतजास्त एक चतुर्थशास्त्रात्मकी आणखी रक्कम सेवायोजक विमा निधीत भरील ;

* * * * *

(५) विमा निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल व त्याचे प्रशासन, विमा योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रीतीने ते मंडळच करील.

(६) विमा योजनेद्वारे, अनुसूची चार मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या बाबीपैकी सर्व किंवा कोणत्याही बाबीसाठी उपबंध करता येतील.

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २१ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६, रोजी व तेहापासून).

२. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम (३) वगळण्यात आले.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम ४ चा खंड (क) वगळण्यात आला.

(७) विमा योजनेद्वारे असे उपबंधित करता येईल की, तिचे कोणतेही उपबंध त्या योजनेत याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्य लक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने अंमलात येतील.]

[६८. कलम ५, कलम ६क आणि कलम ६ग खालील तयार केलेली, प्रत्येक योजना ती तयार योजना संसदेपुढे करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या ठेवणे. अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी, जर, त्या योजनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले अथवा ती योजना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामकारक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामकारक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या योजनेखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

७. (१) केंद्र शासनाला, या अधिनियाखाली आखलेल्या कोणत्याही [योजनेमध्ये, [निवृत्तिवेतन] योजनेतील फेरबदल, योजनेमध्ये किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजनेमध्ये] शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, [भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने] भर घालता येईल, [विशोधन किंवा बदल करता येतील].

[(२) या पोट-कलम (१) खालील निर्गमित केलेली प्रत्येक अधिसूचना, ती निर्गमित करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी जर, त्या अधिसूचनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाते मतैक्य झाले अथवा ती अधिसूचना निर्गमित करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती अधिसूचना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही ; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या अधिसूचनांखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

[७क. [(१) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, कोणताही अपर भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सेवायोजकांकडून देय कोणताही भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, कोणताही प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा कोणताही असलेल्या रकमांचे निधारण.—

(क) आस्थापनेला हा नियम लागू करण्यासंबंधात विवाद उद्भवेत अशा बाबतीत, विवादासंबंधात निर्णय घेता येईल ; आणि

(ख) या अधिनियमाचा कोणताही उपबंध, योजना किंवा कुटुंबवेतन योजना किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजना याअन्वये कोणत्याही सेवायोजकांकडून देय असलेली रक्कम निर्धारित करता येईल ;

आणि पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही प्रयोजनासाठी, त्याला आवश्यक वाटेल अशी चौकशी आयोजित करता येईल.]

(२) पोट-कलम (१) खालील चौकशी करण्यात्या अधिकात्याला, अशा चौकशीच्या प्रयोजनार्थ “ दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ ” (१९०८ चा ५) अन्वये पुढील बाबतीतील दाव्यांची संपरीक्षा करण्याकरिता एखाद्या न्यायालयाकडे ज्या शक्ती विहित करण्यात आलेल्या आहेत त्याच शक्ती असतील, त्या बाबी अशा :—

(क) कोणत्याही व्यक्तीस उपस्थित होण्यास भाग पाडणे किंवा तिची शपथेवर तपासणी करणे ;

(ख) दस्तऐवजांचा शोध घेण्यास आणि ते सादर करावयास लावणे ;

(ग) शपथपत्राच्या रूपाने पुरावा स्वीकारणे ;

(घ) साक्षीदारांची तपासणी करण्यासाठी आयोगपत्रे काढणे ; आणि अशी कोणतीही चौकशी ही

“ भारतीय दंड संहिता ” याच्या (१८६० चा ४५) कलम १९३ व २२८ च्या अर्थान्तर्गत आणि कलम १९६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे समजण्यात येईल.

१. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २, अनुसूची द्वारे कलम दग नंतर हे कलम समाविष्ट केले.

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २२ अन्वये विवक्षित शब्दांगेवजी दाखल केले.

३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केला.

४. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २ (२) द्वारे मूळ पोट-कलमाएवजी दाखल केले.

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ६ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (क) अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)

दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(३) *[संबंधित] सेवायोजकाला स्वतःची बाजू मांडण्याची संधी दिल्याखेरीज, पोटकलम (१) खाली
२* * कोणतीही आदेश काढण्यात येणार नाही.

*[(३क) पोट-कलम (१) खालील चौकशीसाठी उपस्थित असणे ज्याला आवश्यक आहे असा कोणताही सेवायोजक, कर्मचारी किंवा अन्य कोणतीही व्यक्ती कोणतेही विधिग्राह्य कारण नमूद न करता, अशा चौकशीच्या वेळी उपस्थित राहण्यास कसूर करील किंवा तसे करण्यास फर्मावले असता कोणताही दस्तऐवज सादर करण्यात किंवा कोणताही अहवाल वा विवरणपत्र दाखल करण्यात कसूर करील अशा बाबतीत चौकशी आयोजित करणाऱ्याला अधिनियमाच्या प्रयुक्तीबद्दल निर्णय घेता येईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, कोणत्याही सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम, अशा चौकशीच्या कालावधीत दाखल करण्यात आलेल्या पुराव्याच्या आणि अधिलेखात उपलब्ध असलेल्या इतर दस्तऐवजांच्या आधारे निर्धारित करता येईल.]

*[(४) पोट-कलम (१) अन्वये सेवायोजकाविरुद्ध एकतर्फी आदेश काढण्यात आला असेल अशा बाबतीत, असा आदेश संज्ञापित करण्यात आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आत त्याला असा आदेश अपास्त करण्यासाठी अधिकाऱ्याकडे अर्ज करता येईल आणि कारणे दाखवा नोटीस यथोचितरीत्या बजावण्यात आलेली नव्हती किंवा चौकशी आयोजित करण्यात आली त्यावेळी कोणत्याही पर्याप्त कारणामुळे तो उपस्थित राहू शकला नाही अशी त्याने अधिकाऱ्याचे समाधान होईल अशा रीतीने खात्री पठवली तर अधिकारी त्याचा पूर्वीचा आदेश अपात्र करणारा आदेश देईल आणि चौकशीच्या कार्यवाहीसाठी दिनांक ठरवून देईल :

परंतु, सेवायोजकाला सुनावणीच्या दिनांकाची नोटीस पाठवली होती आणि अधिकाऱ्यापुढे उपस्थित होण्यासाठी त्याला पुरेसा कालावधी होता याबद्दल अधिकाऱ्याची खात्री झाली असेल तर केवळ कारणे दाखवा नोटिशीच्या अंमलबजावणीत अनियमितता होती, या कारणावरून असा आदेश अपास्त करता येणार नाही.

स्पष्टीकरण.— एकतर्फी देण्यात आलेल्या आदेशाविरुद्ध या अधिनियमान्वये अपील दाखल करण्यात आले असेल आणि अपीलकर्त्याने अपील काढून घेतले आहे या कारणाव्यतिरिक्त अन्य कारणावरून असे अपील निकालात काढण्यात आले असेल अशा बाबतीत एकतर्फी आदेश अंपास्त करण्यासाठी या पोटकलमाखालील कोणताही अर्ज दाखल केला जाऊ शकणार नाही.

(५) या कलमान्वये देण्यात आलेला कोणताही आंदेश त्याची नोटीस विरुद्ध पक्षावर बजावण्यात येईपर्यंत पोट-कलम (४) खाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही अर्जामुळे अपास्त होणार नाही.]

[कलम ७ अन्वये
देण्यात आलेल्या
आदेशांचे
पुनर्विलोकन.
७६. (१) कलम ७ च्या पोटकलम (१) अन्वये देण्यात आलेल्या, परंतु ज्यानुसार या अधिनियमान्वये कोणतेही अपील दाखल करण्यात आलेले नाही अशा आदेशामुळे व्याख्येत झालेल्या आणि नवीन महत्वाच्या बाबीचा किंवा पुराव्याच्या शोध लागल्यानंतर जो यथोचित तत्परता दाखवूनही तिला कळला नव्हता किंवा आदेश देण्यात आला त्यावेळी ती सादर करू शकली नव्हती किंवा अभिलेखात उघड उघड दिसण्याऱ्या एखाद्या चुक्खूलीमुळे अशा आदेशाचे पुनर्विलोकन करून घेऊ इच्छित असणारी कोणतीही व्यक्ती ती आदेश देण्याऱ्या कोणत्याही व्यक्तीकडे त्या आदेशांच्या पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करू शकेल :

परंतु, अशा अधिकाऱ्याला, अशा कोणत्याही कारणावरून पुनर्विलोकन करणे आवश्यक आहे अशी त्याची खात्री झाल्यास, स्वतःच्या मतेही (अधिकारातही) त्याच्या आदेशाचे पुनर्विलोकन करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील पुनर्विलोकनासाठी आलेला प्रत्येक अर्ज योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा नमून्यात आणि रीतीने अशा कालावधीत दाखल करण्यात येईल.

(३) पुनर्विलोकनासाठी अर्ज स्वीकारणाऱ्या अधिकाऱ्याला पुनर्विलोकनासाठी पुरेसे कारण नाही असे आढळून येईल अशा बाबतीत तो असा अर्ज फेटाळून लावोल.

(४) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज मंजूर करावा असे अधिकाऱ्यांचे मत असेल त्या बाबतीत, तो त्याला मंजुरी देईल :

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (ख) (दोन) अन्वये हा शब्द घालण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ख) (एक) द्वारे हा मजकूर गाळण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
३. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ग) अन्वये जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
४. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (घ) अन्वये मूळ मजकुराएवजी समाविष्ट करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. वरील अधिनियमाच्या कलम ११ अन्वये ही कलमे जादा दाखल करण्यात आली (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

परंतु—

(क) ज्या आदेशासंबंधात पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करण्यात आला आहे त्याच्या पुष्ट्यर्थं उपस्थित होण्यास आणि त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्यास त्याच्या समोरील सर्व पक्षाना पूवंसूचना दिल्याशिवाय, असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही; आणि

(ख) आदेश देण्यात आला त्यावेळी जी गोष्ट किंवा पुरावा आपल्याला माहीत नसल्याचे किंवा आपण सादर करू शकत नसल्याचे अर्जदाराचे अभिकथन, अशा अभिकथनाच्या पुराव्याविना नवीन गोष्ट किंवा पुरावा यांच्या आधारे असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही.

(५) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज फेटाळणाऱ्या अधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध कोणतेही अपील करता येणार नाही, परंतु त्याने पुनरीक्षणासाठी काढलेला आदेश हा जणू काही त्याने कलम ७क खाली काढलेला मूळ आदेश आहे असे समजून पुनरीक्षणाखाली काढलेल्या आदेशाविरुद्ध अपील करता येईल.

७ग. सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम निर्धारित करणारा आदेश कलम ७क किंवा ७ख नजरेतून सुटलेली अन्वये देण्यात आला असे असेल आणि ज्या अधिकाऱ्याने आदेश दिला त्याला --- रक्कम निर्धारित करणे.

(क) असे मानण्यास कारण असेल की सेवायोजकाकडून येणे असलेली नेमकी रक्कम निर्धारित करणारा कोणताही दस्तऐवज किंवा अहवाल उपलब्ध करून देण्यात अथवा सर्व महत्त्वाच्या गोष्टी संपूर्णपणे व खरेपणे उघड करण्यात सेवायोजकाकडून झालेली अकृती किंवा चूक या कारणामुळे कोणत्याही कालावधीसाठी अशा सेवायोजकाकडून अशा रीतीने येणे असलेली कोणतीही रक्कम त्याच्या नजरेतून सुटली आहे.

(ख) त्याच्याकडे असलेल्या माहितीनुसार असे मानण्यास कारण असेल की, खंड (क) मध्ये उल्लेखिलेल्यानुसार सेवायोजकाकडून कोणतीही अकृती किंवा चूक घडलेली नसली तरीही कलम ७क किंवा ७ख अन्वये निर्धारित करावयाची अशी कोणतीही रक्कम कोणत्याही कालावधीसाठी निर्धारित करण्यातून निसटली आहे;

अशा बाबतीत त्याला, कलम ७क किंवा कलम ७ख अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत, ते प्रकरण पुन्हा सुरु करता येईल आणि या अधिनियमाच्या उपबंधानुसार सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम पुनर्निर्धारित करण्यासाठी समुचित आदेश देता येतील :

परंतु, सेवायोजकाला औपल्या प्रकरणाचे अभिवेदन देण्याची वाजवी संधी देण्यात आल्याखेरीज सेवायोजकाकडून येणे असलेल्या रक्कमेचे पुनर्निर्धारण करण्याचा कोणताही आदेश या कलमाखाली देण्यात येणार नाही.

७घ. (१) केंद्र शासनाला, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी भविष्यनिवाह निधी कर्मचारी अपिलीय अधिकरण नावाचे एक किंवा अधिक अधिकरण, या अधिनियमाद्वारे अशा अधिकरणाला प्रदान भविष्यनिवाह निधी करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करण्यासाठी आणि कार्य पार पाडण्यासाठी घटित करता येतील आणि अपिलीय अधिकरण अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्रात असणाऱ्या आस्थापनांच्या बाबतीत अशा प्रत्येक अधिकरणाला अधिकारिता असेल.

(२) केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल अशा फक्त एकाच व्यक्तीचा अधिकरणांमध्ये समावेश असेल.

(३) एखादी व्यक्ती उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश आहे, होती किंवा असूण्यास अहं आहे असे असल्याखेरीज अधिकरणाचा अधिकारी (यात यापुढे अध्यक्ष अधिकारी असे उल्लेखिलेला) म्हणून नियुक्ती होण्यास अहं असणार नाही.

७ड. अधिकरणाचा अध्यक्ष अधिकारी, त्याने अधिकारपद ग्रहण केल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या पदावधी. कालावधीपर्यंत किंवा तो बासष्ट वर्षांचा होईपर्यंत --- यांपैकी जे आधी घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

७च. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला, केंद्र शासनाला दिलेल्या त्याच्या स्वहस्ताक्षरातील नोटीशीद्वारे, आपल्या राजीनामा पदाचा राजीनामा देता येईल :

परंतु, अध्यक्ष अधिकारी, केंद्र शासनाकडून त्याला त्याचे पद लवकर सोडण्याची परवानगी देण्यात आल्याशिवाय अशी नोटीस मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांचा कालावधी संपेपर्यंत किंवा त्याचा उत्तराधिकारी म्हणून यथोचितरित्या नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती पदग्रहण करीपर्यंत किंवा तिचा पदावधी संपेपर्यंत—यांपैकी जे अगोदर घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

अध्यक्ष अधिकाऱ्याचे
वेतन व भत्ते आणि
त्याच्या सेवेच्या इतर
अटी व शर्ती.

७४. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला देय असलेले वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती (निवृत्तीवेतन उपदान व इतर सेवानिवृत्त लाभ यांसह) विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील : परंतु, अध्यक्ष अधिकाऱ्यांचे वेतन व भत्ते तसेच त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, यामध्ये त्याच्या नियुक्तीनंतर त्याला नुकसानकारक होईल अशा रीतीने बदल केला जाणार नाही.

अधिकरणाचा
कर्मचारीवर्ग.

७५. (१) केंद्र शासन, अधिकरणाला त्याची काऱ्य पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेले अधिकारी व इतर कर्मचारी यांचे स्वरूप व संवर्ग निर्धारित करील आणि त्याला योग्य वाटेल असे अधिकारी व इतर कर्मचारी यांची अधिकरणासाठी तरतूद करील.

(२) अधिकरणाचे अधिकारी व इतर कर्मचारी, अध्यक्ष अधिकाऱ्याच्या सर्वसाधारण अधीक्षणाखाली त्यांची काऱ्य पार पाडतील.

(३) अधिकरणाचे अधिकारी व कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील.

अधिकरणाकडे
अपिले.

७६. (१) [कलम ७ खं च्या पोट-कलम (५) मध्ये निर्देशिलेल्या पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेले अपील फेटाळणारा आदेश खेरीज करून] पोट-कलम (३) चे परंतुक, किंवा कलम १ चे पोट-कलम (४) किंवा कलम ३ किंवा कलम ७क चे पोट-कलम (१) किंवा कलम ७ख किंवा कलम ७ग किंवा कलम १४ अन्वये केंद्र शासनाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे, प्राधिकरणाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीला अशा अधिसूचनेविरुद्ध किंवा आदेशाविरुद्ध अधिकरणाकडे अपील दाखल करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक अपील, विहित करण्यात येईल अशा स्वरूपात व रीतीने अशा कालावधीत आणि अशा फीसह दाखल करण्यात येईल.

अधिकरणांची
कार्यपद्धती.

७७. (१) अधिकरणाला, आपल्या शक्तींचा वापर करताना किंवा आपली काऱ्य पार पाडताना कार्यपद्धती उद्भवणाऱ्या सर्व बाबीसंबंधात आपली कार्यपद्धती विनियमित करण्याची तसेच आपल्या बैठकी घेण्याची ठिकाणे ठरविण्याची शक्ती असेल.

(२) अधिकरणाला, आपली काऱ्य पार पाडण्याच्या प्रयोजनार्थे कलम ७क मध्ये निर्देशिलेल्या अधिकाऱ्यांकडे विहित केलेल्या सर्व शक्ती वापरता येतील आणि अधिकरणापुढील कोणतीही कार्यवाही ही, कलमे १९३ व २२८ च्या अर्थात्तर्गत आणि भारतीय दंड संहितेच्या (१८६० चा ४५) कलम १५६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे मानण्यात येईल आणि अधिकरण हे फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (१९७४ चा २) चे कलम १९५ आणि प्रकरण सव्वीस यांच्या सर्व प्रयोजनांसाठी दिवाणी न्यायालय असल्याचे मानण्यात येईल.

सादरकर्त्या
अधिकाऱ्यांची
नियुक्ती करतेवेळी
विधिव्यवसायी व

शासन इत्यादीचे
सहाय घेण्याचा
अपीलकर्त्यांचा
अधिकार.

७८. (१) या अधिनियमान्वये अधिकरणाकडे अपील दाखल करण्याऱ्या व्यक्तीला आपले प्रकरण अधिकरणापुढे सादर करण्यासाठी एकतर जातीने हजर राहता येईल किंवा आपल्या पसंतीच्या विधि व्यवसायीचे सहाय घेईल.

(२) केंद्र शासनाला किंवा राज्य शासनाला किंवा या अधिनियमाखालील कोणत्याही प्राधिकरणाला सादरकर्ते अधिकारी या नात्याने काम करण्यासाठी, एका किंवा अधिक विधिव्यवसायींना अथवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला, प्राधिकृत करता येईल आणि अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला अधिकरणापुढील कोणत्याही अपिलासंबंधात आपले प्रकरण सादर करता येईल.

अधिकरणाचे आदेश.

७९. (१) अधिकरणाला अपिलातील पक्षांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याची संधी देण्यात आल्यानंतर ज्या आदेशाविरुद्ध अपील करण्यात आले असेल तो पक्का करणारे, त्यात बदल करणारे किंवा निर्भावित करणारे असे त्याला योग्य वाटील ते त्यावरील आदेश देता येतील अथवा नव्या अभिनिर्णयासाठी किंवा, प्रकरणपरत्वे, आदेशासाठी, आवश्यक वाटल्यास जादा पुरावे घेतल्यांनंतर, अधिकरणाला योग्य वाटील अशा निदेशांसह, ज्या प्राधिकरणाने असा आदेश दिला त्याच्याकडे परत प्रकरण निर्देशित करता येईल.

(२) अधिकरणाला आपल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत कोणत्याही वेळी, अधिलेखावरून दिसून येणारी कोणतीही चूक दुरुस्त करण्याच्या हेतूने, त्याने पोटकलम (१) अन्वये

५ख. (१) केंद्र शासन, कोणत्याही राज्याच्या शासनाशी विचारविनिमय केल्यानंतर, शासकीय राज्य मंडळ. राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्या राज्यासाठी योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा पद्धतीने एक विश्वस्त मंडळ (ज्यास या अधिनियमात यापुढे राज्य मंडळ निर्देशिलेले आहे) स्थापन करू शकेल.

(२) राज्य मंडळ, केंद्र शासन त्याला वेळोवेळी नेमून देईल अशा शक्ती वापरील आणि अशी कामे पार पाडील.

(३) ज्या अटी व शर्तीच्या अधीनतेने राज्य मंडळाच्या सदस्यांची नियुक्ती करता येईल त्या अटी व शर्ती आणि राज्य मंडळाच्या बैठकीची वेळ, ठिकाण आणि कार्यपद्धती, ही, योजनेमध्ये उपबंधित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

५ग. कलम ५क किंवा ५ख अन्वये स्थापन करण्यात आलेले प्रत्येक विश्वस्त मंडळ हे ते स्थापन विश्वस्त मंडळ हे करणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या नावाचा, शाश्वत उत्तराधिकारी आणि सामाईक शिक्का असलेला नियमनिकाय असणे.

५घ. (१) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताची नियुक्ती करील, तो केंद्रीय मंडळाचा अधिकाऱ्यांची मुख्य कार्यकारी अधिकारी असेल आणि तो मंडळाच्या सर्वसाधारण नियंत्रणाच्या व अधीक्षणाच्या अधीन राहील. नियुक्ती.

(२) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला त्याची कर्तव्ये पार पाडण्यात सहाय्य करण्यासाठी [वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी यांची] नियुक्ती करू शकेल.

(३) केंद्रीय मंडळ, [योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा किमान वेतनमानाच्या अधीनतेने अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहाय्य क्षेत्राच्या निधी आयुक्त यांची आणि] योजनेच्या [[निवृत्तिवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्रम प्रशासनासाठी त्याला आवश्यक वाटतील अशा अन्य अधिकाऱ्यांची आणि कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करू शकेल.

(४) [केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी किंवा केंद्र शासनाच्या अधीन असलेले “ क ” गटाच्या किंवा “ ख ” गटाच्या वेतनमानाइतकेच वेतनमान असणारे केंद्रीय मंडळाच्या अधीन असलेले अन्य कोणतेही पद] यांवरील कोणतीही नियुक्ती संघराज्य लोकसेवा आयोगाशी विचारविनिमय केल्याखेरीज केली जाणार नाही :

परंतु, पुढील परिस्थितीत असा विचारविनिमय आवश्यक असणार नाही :—

- (क) नियुक्ती जास्तीत जास्त एक वर्षाच्या कालावधीसाठी असेल ;
- (ख) जिची नियुक्ती करावयाची असेल ती व्यक्ती, तिच्या नियुक्तीच्या वेळी—

(१) भारतीय प्रशासन सेवेची सदस्य असेल ; किंवा

(२) केंद्र शासनाच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा केंद्रीय मंडळाच्या [गट “ क ” किंवा गट “ ख ” मधील पदावर] सेवेत असेल.

(५) राज्य मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने, त्याला आवश्यक वाटेल तितका कर्मचारीवर्ग नियुक्त करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६(क) अन्वये मूळ मजकुराऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(ख) अन्वये हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराऐवजी दाखल केले (दिनांक १ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंबवेतन ” या मजकुराऐवजी दाखल केले.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (ग) (एक) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ग) (दोन) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(६) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, [आणि वित्तीय सल्लागार व मुऱ्य लेखा अधिकारी] यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन आणि भत्ते, शिस्तविषयक आणि सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासन विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील आणि असे वेतन आणि भत्ते निधीमधून दिले जातील.

[(७) अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त आणि केंद्रीय मंडळाचे इतर अधिकारी व कर्मचारी यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन व भत्ते आणि वित्तविषयक व सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासनाच्या तत्सम वेतनश्रेणीतील अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना लागू होणारे नियम व आदेश यांनुसार केंद्रीय मंडळांकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यानुसार असतील :

परंतु, पूर्वोक्तपैकी कोणत्याही बाबीसंबंधातील उक्त नियम व आदेश यामध्ये बदल करणे केंद्रीय मंडळाच्या मते आवश्यक असेल अशा बाबतीत ते केंद्र शासनाची पूर्वानुमती घेईल.

(८) खंड (क) अन्वये अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची तत्सम वेतनश्रेणी निश्चित करते वेळी, केंद्रीय मंडळ केंद्र शासनाच्या त्या अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची शैक्षणिक अर्हता, सेवा प्रवेशाची पद्धती, कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या विचारात घेईल आणि कोणतीही शंका असेल अशा बाबतीत, केंद्रीय मंडळ ती बाब केंद्र शासनाकडे निर्देशित करील आणि त्यावरील केंद्र शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.]

(९) राज्य मंडळाच्या अधिकाऱ्यांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेशाची पद्धती, वेतन आणि भत्ते शिस्तविषयक आणि सेवेच्या शर्ती ते मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील.

[केंद्रीय मंडळ किंवा त्याची कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही, केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समिती किंवा, प्रकरणपरत्वे, राज्य मंडळ यांच्या घटनेत केवळ कोणताही दोष किंवा रिक्तता असल्याच्या कारणावरून प्रश्नास्पद केली जाणार नाही.]

प्रत्यायोजन. ५ ड. [केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समितीला किंवा मंडळाच्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला आणि राज्य मंडळ आपल्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला] योजनेच्या [“निवृत्तीवेतन” योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी, त्याला आपल्या या अधिनियमाखालील ज्या शक्ती व कार्य आवश्यक वाटत असतील त्या शक्ती व कार्य, ते विनिर्दिष्ट करील अशा कोणत्याही शर्ती व मर्यादा असल्यास त्यांच्या अधिनतेने, प्रत्यायोजित करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (घ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ङ.) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
३. वरील अधिनियमाच्या कलम ७ अन्वये कलम ५ घट समाविष्ट करण्यात आले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
४. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. १९७६ चा अधिनियम, ९९, कलम २० अन्वये “व कुटुंबवेतन योजनेच्या” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. * * * * सेवायोजकाने निधीला द्यावयाचे अंशदान हे त्या त्या वेळी प्रत्येक कर्मचाऱ्याला ^३ [(मग त्याने त्यास प्रत्यक्षपणे नोकरीस ठेवलेले असो किंवा संविदाकाराने किंवा संविदाकारामार्फत नोकरीस, ठेवलेले असो.)] देय असलेले मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता, (कोणताही असल्यास) तो, यांच्या ^४ [आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के] इतके असेल आणि कर्मचाऱ्याने द्यावयाचे अंशदान हे त्याच्यासाठी सेवायोजकाकडून देय असलेल्या अंशदानाच्या रकमेतिके असेल ; आणि ^५ [जर एखाद्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल तर, त्याचे मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता (कोणताही असल्यास)] सेवायोजकाला त्याने या कलमान्वये देय असलेल्या त्याच्या अंशदानपेक्षा अधिक अंशदान देणे बंधनकारक असणार नाही. या शर्तीच्या अधिनतेने आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के रकमेपेक्षा अधिक असेल :]

^६[परंतु, केंद्र शासन त्याला योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, जी कोणतीही आस्थापना किंवा आस्थापनांचा वर्ग शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील, त्या आस्थापनेला किंवा आस्थापनांच्या वर्गाता हा अधिनियम लागू करताना, हे कलम “ आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के ” या दोन ठिकाणी येणाऱ्या शब्दाएवजी “ दहा टक्के ” हे शब्द घालण्यात येतील. या फेरबदलाच्या अधीन राहील :]

परंतु आणखी असे की, जेव्हा या अधिनियमाखाली देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या रकमेमध्ये रुपयांचा अपूर्णांक समाविष्ट असेल तेव्हा या योजनेद्वारे, अशा अपूर्णांकाचे नजिकच्या पूर्ण रूपयात अर्ध्या किंवा पाव रुपयात पूर्णांकन करण्याचे उपबंधित करता येईल.

^७[स्पष्टीकरण १].—या ^८[कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, महागाई भत्त्यामध्ये, कर्मचाऱ्याला देण्यात येत असलेल्या अन्नविषयक सवलतीचे रोख मूळ्याही समाविष्ट असल्याचे समजण्यात येईल.

^९[स्पष्टीकरण २].—या ^{१०}[कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, प्रतिधारण भत्ता याचा अर्थ, कोणत्याही कारखाऱ्याच्या किंवा अन्य आस्थापनेच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला, ज्या कालावधीत ती आस्थापना कार्यान्वित नसेल, त्या कालावधीत त्याची सेवा राखून ठेवण्यासाठी, त्या त्या वेळी देय असलेला भत्ता, असा आहे.

१०* * * * *

^{११}[दक. (१) आपल्या राजपत्रात अधिसूचना देऊन केंद्र शासन पुढील तरतुदी करण्यासाठी कर्मचारी कर्मचारी निवृत्तिवेतन योजना म्हणून संवोधावेयाची योजना तयार करू शकेल :—

(क) हा अधिनियम लागू असणाऱ्या कोणत्याही संस्थेतील किंवा संस्थेच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांना द्यावयाचे नियत सेवावधी निवृत्तिवेतन, पूर्ण सेवा निवृत्तिवेतन किंवा कायमची पूर्ण विकलांगता निवृत्तिवेतन ;

(ख) अशा कर्मचाऱ्यांच्या लाभधारकांना देय असणारे, विधवा किंवा विधूर, मुले किंवा अनाथ मुले यांचे वेतन.

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ (१) ” हा क्रमांक गाळला (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ५ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ व महागाई भत्ता ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).

४. १९८८ वा अधिनियम ३३, कलम ९ (एक) अन्वये हे शब्द बदली दाखल करण्यात आले स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

५. वरील अधिनियमाच्या कलम ९ (क) (दोन) अन्वये बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.) दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ९(ख) अन्वये मूळ परंतुका ऐवजी हे परंतुक दाखल केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

७. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ मूळ स्पष्टीकरणाला स्पष्टीकरण एक ” असा नवीन क्रमांक दिला.

८. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ पोट-कलम ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

९. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये, समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).

१०. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये पोट-कलमे (२) व (३) गाळली (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

११. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ५ अन्वये कलम ६क व ६ख ऐवजी बदली दाखल केले.

अंशदाने आणि
योजनांमध्ये ज्यासाठी
उपबंध करता येतील
अशा चाबी.

(२) कलम ६ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर लवकरात लवकर निवृत्तिवेतन निधी स्थापन करण्यात येईल त्यामध्ये या निवृत्तिवेतन योजनेचा सदस्य असलेल्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यांबाबत वेळोवेळी पुढील रकमांचा भरणा केला जाईल :—

(क) निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे कलम ६ अंतर्गत येणारे मालकाचे अंशदान ही रकम संबंधित कर्मचाऱ्याचे मूळ वेतन, महागाईभत्ता आणि असल्यास धारण भत्ते यांच्या $\frac{8}{3}$ टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल ;

(ख) कलम १७, पोट-कलम (६) अंतर्गत येणाऱ्या सूट मिळालेल्या आस्थापनांच्या मालकांकडून देय असणाऱ्या रकमा ;

(ग) निवृत्तिवेतन निधी स्थापनेच्या दिवसापर्यंतचा कर्मचारी वेतन निधीचा निव्वळ भत्ता ;

(घ) केंद्र शासन, संसदेने याबाबतीत केलेल्या कायद्याद्वारे रीतसर विनियोजन करून विनिर्दिष्ट करील अशा रकमा.

(३) निवृत्तिवेतन निधी स्थापन झाल्यानंतर, कुटुंब वेतन योजना (जिचा उल्लेख ह्या पुढे बंद केलेली योजना असा करण्यात आला आहे) प्रवर्तनात असण्याचे बंद होईल आणि बंद केलेल्या योजनेची सर्व भत्ता निवृत्तिवेतन निधीमध्ये निहित असेल व हस्तांतरित केली जाईल. तसेच बंद वेतन योजनेखालील सर्व दायित्वे निवृत्तिवेतन निधीतून वसुलीयोग्य होतील आणि बंद केलेल्या योजनेच्या अंतर्गत येणाऱ्या लाभाधिकाऱ्यांना निवृत्तिवेतन निधीतून सर्व लाभ मिळण्याचा हक्क असेल त्यांना मिळत असलेल्या बंद केलेल्या योजनेतौल कोणत्याही लाभांपेक्षा ते लाभ कमी नसतील.

(४) निवृत्तिवेतन निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल आणि निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट रीतीप्रमाणे केंद्रीय मंडळ त्याचे प्रशासन करील.

(५) या अधिनियमातील उपबंधाच्या अधीन राहन ही निवृत्तिवेतन योजना तिसऱ्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही बाबीची तरतूद करील.

(६) ही निवृत्तिवेतन योजना अशी तरतूद करू शकल की यातील सर्व किंवा कोणतेही उपबंध योजनेत त्याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्यलक्षी किंवा पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू होईल.

(७) पोट-कलम (१) अंतर्गत तयार केलेली ही निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर संसदेचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठ्या दोन अधिवेशनात मिळून एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमारे ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात ती अशा रीतीने ठेवण्यात आली असेल ते अधिवेशन किंवा त्या त्या लगत नंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी तिच्यात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा ती योजना करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील तर अशी योजना केवळ अशा सुधारित स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा यथास्थिति, अंमलात येणार नाही. तथापि, अशी कोणतेही सुधारणा किंवा विलोपन यामुळे त्या योजनेनुसार तत्पूर्वी करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस वाध येणार नाही. ”]

कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना कर्मचाऱ्यांसाठी आर्युविष्याच्या लाभांचा उपबंध करण्याच्या प्रयोजनासाठी केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना या नावाची एक योजना राखू शकेल.

(२) ही विमा योजना आखण्यात आल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, एक ठेवसंलग्न विमा निधी स्थापन करण्यात येईल आणि त्यामध्ये सेवायोजकाकडून वेळोवेळी, तो ज्याच्या संबंधात सेवायोजक असेल अशा प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या संबंधात, त्यावेळी त्याला देय असेल असे मूळ वेतन, महागाई भत्ता आणि प्रतिधारण भत्ता (कोणताही असल्यास) यांच्या बेरजेच्या जास्तीतजास्त एक टक्क्यापर्यंतची, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशी रकम भरण्यात येईल.

स्पष्टीकरण.— या पोट-कलमाच्या प्रयोजनासाठी “महागाई भत्ता” आणि “प्रतिधारण भत्ता” या शब्द प्रयोगाचे कलम ६ मध्ये असलेले अर्थ असतील.

* * * * *

(४) (क) विमा योजनेद्वारे किंवा तदन्वये उपबंध करण्यात आलेल्या कोणत्याही लाभांच्या परिव्ययापोटी झालेले खर्च सोडून त्या योजनेच्या प्रशासनाच्या संबंधातील इतर सर्व खर्च भागवण्यासाठी केंद्र शासन वेळोवेळी ठरवील अशा पोट-कलम (२) अन्वये सेवायोजकाने जेवढे अंशदान देणे आवश्यक ठरवण्यात आले आहे त्याच्या जास्तीतजास्त एक चतुर्थशाइतकी आणखी रकम सेवायोजक विमा निधीत भरील ;

* * * * *

(५) विमा निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल व त्याचे प्रशासन, विमा योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रीतीने ते मंडळच करील.

(६) विमा योजनेद्वारे, अनुसूची चार मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या बाबीपैकी सर्व किंवा कोणत्याही बाबीसाठी उपबंध करता येतील.

* * * * *

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २१ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेहापासून).

२. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम (३) वगळण्यात आले.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम ४ चा खंड (क) वगळण्यात आला.

SECTION 1]

GAZETTE OF INDIA, EXTRAORDINARY

(७) विमा योजनेद्वारे असे उपबंधित करता येईल की, तिचे कोणतेही उपबंध त्या योजनेत याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्य लक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने अंमलात येतील.]

[६८. कलम ५, कलम ६क आणि कलम ६ग खालील तयार केलेली, प्रत्येक योजना ती तयार योजना संसदेपुढे करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या ठेवणे. अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी, जर, त्या योजनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले अथवा ती योजना तयार करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती योजना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामकारक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामकारक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या योजनेखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

७. (१) केंद्र शासनाला, या अधिनियाखाली आखलेल्या कोणत्याही [योजनेमध्ये, [निवृत्तिवेतन] योजनेतील फेरबदल योजनेमध्ये किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजनेमध्ये] शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, [भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने] भर घालता येईल, [विशेधन किंवा बदल करता येतील].

[(२) या पोट-कलम (१) खालील निर्गमित केलेली प्रत्येक अधिसूचना, ती निर्गमित करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी जर, त्या अधिसूचनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाते मतैक्य झाले अथवा ती अधिसूचना निर्गमित करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती अधिसूचना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या अधिसूचनाखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

[७क. [(१) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, कोणताही अपर भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सेवायोजकांकडून देय कोणताही भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, कोणताही प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा कोणताही असलेल्या रकमांचे सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांना आदेशद्वारे— असलेल्या रकमांचे निधारण.

(क) आस्थापनेला हा नियम लागू करण्यासंबंधात विवाद उद्भवेल अशा बाबतीत, विवादासंबंधात निर्णय घेता येईल ; आणि

(ख) या अधिनियमाचा कोणताही उपबंध, योजना किंवा कुटुंबवेतन योजना किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजना याअन्वये कोणत्याही सेवायोजकाकडून देय असलेली रकम निर्धारित करता येईल ;

आणि पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही प्रयोजनासाठी, त्याला आवश्यक वाटेल अशी चौकशी आयोजित करता येईल.]

(२) पोट-कलम (१) खालील चौकशी करणाऱ्या अधिकाऱ्याला, अशा चौकशीच्या प्रयोजनार्थ “ दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ ” (१९०८ चा ५) अन्वये पुढील बाबतीतील दाव्यांची संपरीक्षा करण्याकरिता एखाद्या न्यायालयाकडे ज्या शक्ती विहित करण्यात आलेल्या आहेत त्याच शक्ती असतील, त्या बाबी अशा :—

(क) कोणत्याही व्यक्तीस उपस्थित होण्यास भाग पाडणे किंवा तिची शपथेवर तपासणी करणे ;

(ख) दस्तऐवजांचा शोध घेण्यास आणि ते सादर करावयास लावणे ;

(ग) शपथपत्राच्या रूपाने पुरावा स्वीकारणे ;

(घ) साक्षीदारांची तपासणी करण्यासाठी आयोगपत्रे काढणे ; आणि अशी कोणतीही चौकशी ही “ भारतीय दंड संहिता ” याच्या (१८६० चा ४५) कलम १९३ व २२८ च्या अर्थान्तर्गत आणि कलम १९६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे समजण्यात येईल.

१. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २, अनुसूची द्वारे कलम ६ग नंतर हे कलम समाविष्ट केले.

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २२ अन्वये विवक्षित शब्दाएवजी दाखल केले.

३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केला.

४. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २ (२) द्वारे मूळ पोट-कलमाएवजी दाखल केले.

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ६ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (कृ) अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ))

दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(३) [संबंधित] सेवायोजकाला स्वतःची बाजू मांडण्याची संधी दिल्याखेरोज, पोटकलम (१) खाली
२* * कोणतीही आदेश काढण्यात येणार नाही.

[(३क) पोट-कलम (१) खालील चौकशीसाठी उपस्थित असणे ज्याला आवश्यक आहे असा कोणताही सेवायोजक, कर्मचारी किंवा अन्य कोणतीही व्यक्ती कोणतेही विधिग्राह्य कारण नमूद न करता, अशा चौकशीच्या वेळी उपस्थित राहण्यास कसूर करील किंवा तसे करण्यास फर्मावले असता कोणताही दस्तऐवज सादर करण्यात किंवा कोणताही अहवाल वा विवरणपत्र दाखल करण्यात कसूर करील अशा बाबतीत चौकशी आयोजित करणाऱ्या अधिकाऱ्याला अधिनियमाच्या प्रयुक्तीबद्दल निर्णय घेता येईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, काणत्याही सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम, अशा चौकशीच्या कालावधीत दाखल करण्यात आलेल्या पुनाव्याच्या आणि अधिलेखात उपलब्ध असलेल्या इतर दस्तऐवजांच्या आधारे निर्धारित करता येईल.]

[(४) पोट-कलम (१) अन्यये सेवायोजकाविरुद्ध एकतर्फी आदेश काढण्यात आला असेल अशा बाबतीत, असा आदेश संज्ञापित करण्यात आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आत त्याला असा आदेश अपास्त करण्यासाठी अधिकाऱ्याकडे अर्ज करता येईल आणि कारणे दाखवा नोटीस यथोचितरीत्या बजावण्यात आलेली नव्हती किंवा चौकशी आयोजित करण्यात आली त्यावेळी कोणत्याही पर्याप्त कारणामुळे तो उपस्थित राहू शकला नाही अशी त्याने अधिकाऱ्याचे समाधान होईल अशा रीतीने खात्री पटवली तर अधिकारी त्याचा पूर्वीचा आदेश अपावृत करणारा आदेश देईल आणि चौकशीच्या कार्यवाहीसाठी दिनांक ठरवून देईल :

परंतु, सेवायोजकाला सुनावणीच्या दिनांकाची नोटीस पाठवली होती आणि अधिकाऱ्यापुढे उपस्थित होण्यासाठी त्याला पुरेसा कालावधी होता याबद्दल अधिकाऱ्याची खात्री झाली असेल तर केवळ कारणे दाखवा नोटिशीच्या अंमलबजावणीत अनियमितता होती, या कारणावरून असा आदेश अपास्त करता येणार नाही.

स्पष्टीकरण.— एकतर्फी देण्यात आलेल्या आदेशाविरुद्ध या अधिनियमान्वये अपील दाखल करण्यात आले असेल आणि अपीलकर्त्याने अपील काढून घेतले आहे या कारणाव्याप्तिरिक्त अन्य कारणावरून असे अपील निकालात काढण्यात आले असेल अशा बाबतीत एकतर्फी आदेश अपास्त करण्यासाठी या पोटकलमाखालील कोणताही अर्ज दाखल केला जाऊ शकणार नाही.

(५) या कलमान्वये देण्यात आलेला कोणताही आंदेश त्याची नोटीस विरुद्ध पक्षावर बजावण्यात येईपर्यंत पोट-कलम (४) खाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही अर्जामुळे अपास्त होणार नाही.]

[कलम ७ अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशांचे पुनर्विलोकन.]
७छ. (१) कलम ७ च्या पोटकलम (१) अन्यये देण्यात आलेल्या, परंतु ज्यानुसार या अधिनियमान्वये कोणतेही अपील दाखल करण्यात आलेले नाही अशा आदेशामुळे व्यथित झालेल्या आणि नवीन महत्वाच्या बाबीचा किंवा पुराव्याचा शोध लागल्यानंतर जो यथोचित तत्परता दाखवूनही तिला कळला नव्हता किंवा आदेश देण्यात आला त्यावेळी ती सादर करू शकली नव्हती किंवा अभिलेखात उघड उघड दिसणाऱ्या एखाद्या चुकभूलीमुळे अशा आदेशाचे पुनर्विलोकन करून घेऊ इच्छित असणारी कोणतीही व्यक्ती ती आदेश देणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीकडे त्या आदेशांच्या पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करू शकेल :

परंतु, अशा अधिकाऱ्याला, अशा कोणत्याही कारणावरून पुनर्विलोकन करणे आवश्यक आहे अशी त्याची खात्री झाल्यास, स्वतःच्या मतेही (अधिकारातही) त्याच्या आदेशाचे पुनर्विलोकन करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील पुनर्विलोकनासाठी आलेला प्रत्येक अर्ज योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा नमुन्यात आणि रीतीने अशा कालावधीत दाखल करण्यात येईल.

(३) पुनर्विलोकनासाठी अर्ज स्वीकारणाऱ्या अधिकाऱ्याला पुनर्विलोकनासाठी पुरेसे कारण नाही असे आढळून येईल अशा बाबतीत तो असा अर्ज फेटाळून लावील.

(४) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज मंजूर करावा असे अधिकाऱ्यांचे मत असेल त्या बाबतीत, तो त्याला मंजुरी देईल :

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (ख) (दोन) अन्यये हा शब्द घालण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ख) (एक) द्वारे हा मजकूर गाळण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
३. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ग) अन्वये जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
४. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (घ) अन्वये मूळ मजकुराएवजी समाविष्ट करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. वरील अधिनियमाच्या कलम ११ अन्वये ही कलमे जादा दाखल करण्यात आली (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

परंतु—

(क) ज्या आदेशासंवंधात पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करण्यात आला आहे त्याच्या पुष्ट्यर्थ उपस्थित होण्यास आणि त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्यास त्याच्या समोरील सर्व पक्षाना पूर्वसूचना दिल्याशिवाय, असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही; आणि

(ख) आदेश देण्यात आला त्यावेळी जी गोष्ट किंवा पुरावा आपल्याला माहीत नसल्याचे किंवा आपण सादर करू शकत नसल्याचे अर्जदाराचे अभिकथन, अशा अभिकथनाच्या पुराव्याविना नवीन गोष्ट किंवा पुरावा यांच्या आधारे असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही.

(५) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज फेटाळणाऱ्या अधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध कोणतोही अपील करता येणार नाही, परंतु त्याने पुनरीक्षणासाठी काढलेला आदेश हा जणू काही त्याने कलम ७क खाली काढलेला मूळ आदेश आहे असे समजून पुनरीक्षणाखाली काढलेल्या आदेशाविरुद्ध अपील करता येईल.

७ग. सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम निर्धारित करणारा आदेश कलम ७क किंवा ७ख नजरेतून सुटलेली अन्वये देण्यात आला असे असेल आणि ज्या अधिकाऱ्याने आदेश दिला त्याला --- रक्कम निर्धारित करणे.

(क) असे मानण्यास कारण असेल की सेवायोजकाकडून येणे असलेली नेमकी रक्कम निर्धारित करणारा कोणताही दस्तऐवज किंवा अहवाल उपलब्ध करून देण्यात अथवा सर्व महत्त्वाच्या गोष्टी संपूर्णपणे व खरेपणे उघड करण्यात सेवायोजकाकडून झालेली अकृती किंवा चूक या कारणामुळे कोणत्याही कालावधीसाठी अशा सेवायोजकाकडून अशा रीतीने येणे असलेली कोणतीही रक्कम त्याच्या नजरेतून सुटली आहे.

(ख) त्याच्याकडे असलेल्या माहितीनुसार असे मानण्यास कारण असेल की, खंड (क) मध्ये उल्लेखिलेल्यानुसार सेवायोजकाकडून कोणतीही अकृती किंवा चूक घडलेली नसली तरीही कलम ७क किंवा ७ख अन्वये निर्धारित करावयाची अशी कोणतीही रक्कम कोणत्याही कालावधीसाठी निर्धारित करण्यातून निसटली आहे;

अशा बाबतीत त्याला, कलम ७क किंवा कलम ७ख अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत, ते प्रकरण पुन्हा सुरू करता येईल आणि या अधिनियमाच्या उपवंधानुसार सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम पुनर्निर्धारित करण्यासाठी समुचित आदेश देता येतील :

परंतु, सेवायोजकाला आपल्या प्रकरणाचे अभिवेदन देण्याची वाजवी संधी देण्यात आल्याखेरीज सेवायोजकाकडून येणे असलेल्या रक्कमेचे पुनर्निर्धारण करण्याचा कोणताही आदेश या कलमाखाली देण्यात येणार नाही.

७घ. (१) केंद्र शासनाला, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी कर्मचारी अपिलीय अधिकरण नावाच्ये एक किंवा अधिक अधिकरणे, या अधिनियमाद्वारे अशा अधिकरणाला प्रदान भविष्यनिर्वाह निधी करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करण्यासाठी आणि कार्य पार पाडण्यासाठी घटित करता येतील आणि अपिलीय अधिकरण. अधिकरण घटित करण्याऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्रात असणाऱ्या आस्थापनांच्या बाबतीत अशा प्रत्येक अधिकरणाला अधिकारिता असेल.

(२) केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल अशा फक्त एकाच व्यक्तीचा अधिकरणांमध्ये समावेश असेल.

(३) एखादी व्यक्ती उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश आहे, होती किंवा असण्यास अह आहे असे असल्याखेरीज अधिकरणाचा अधिकारी (यात यापुढे अध्यक्ष अधिकारी असे उल्लेखिलेला) म्हणून नियुक्ती होण्यास अह असणार नाही.

७ड. अधिकरणाचा अध्यक्ष अधिकारी, त्याने अधिकारपद ग्रहण केल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या पदावधी कालावधीपर्यंत किंवा तो बासप्त वर्षांचा होईपर्यंत --- यांपैकी जे आधी घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

७च. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला, केंद्र शासनाला दिलेल्या त्याच्या स्वहस्ताक्षरातील नोटीशीद्वारे, आपल्या राजीनामा. पदाचा राजीनामा देता येईल :

परंतु, अध्यक्ष अधिकारी, केंद्र शासनाकडून त्याला त्याचे पद लवकर सोडण्याची परवानगी देण्यात आल्याशिवाय अशी नोटीस मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांचा कालावधी संपेपर्यंत किंवा त्याचा उत्तराधिकारी म्हणून यथोचितरित्या नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती पदग्रहण करीपर्यंत किंवा तिचा पदावधी संपेपर्यंत—यांपैकी जे अगोदर घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

अध्यक्ष अधिकाऱ्याचे
वेतन व भत्ते आणि
त्याच्या सेवेच्या इतर
अटी व शर्ती.

७४. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला देय असलेले वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती (निवृत्तीवेतन उपदान व इतर सेवानिवृत्त लाभ यांसह) विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील : परंतु, अध्यक्ष अधिकाऱ्यांचे वेतन व भत्ते तसेच त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, यामध्ये त्याच्या नियुक्तीनंतर त्याला नुकसानकारक होईल अशा रीतीने बदल केला जाणार नाही.

अधिकरणाचा
कर्मचारीवर्ग.

७५. (१) केंद्र शासन, अधिकरणाला त्याची काऱ्ये पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेले अधिकारी व इतर कर्मचारी यांचे स्वरूप व संवर्ग निर्धारित करील आणि त्याला योग्य वाटेल असे अधिकारी व इतर कर्मचारी यांची अधिकरणासाठी तरतूद करील.

(२) अधिकरणाचे अधिकारी व इतर कर्मचारी, अध्यक्ष अधिकाऱ्याच्या सर्वसाधारण अधीक्षणाखाली त्याची काऱ्ये पार पाडतील.

(३) अधिकरणाचे अधिकारी व कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते आणि त्यांच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील.

अधिकरणाकडे
अपिल.

७६. (१) [कलम ७ ख च्या पोट-कलम (५) मध्ये निर्देशिलेल्या पुनाविलोकनासाठी करण्यात आलेले अपील फेटाळणारा आदेश खेरीज करून] पोट-कलम (३) चे परंतुक, किंवा कलम १ चे पोट-कलम (४) किंवा कलम ३ किंवा कलम ७क चे पोट-कलम (१) किंवा कलम ७ख किंवा कलम ७ग किंवा कलम १४ अन्वये केंद्र शासनाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे, प्राधिकरणाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीला अशा अधिसूचनेविरुद्ध किंवा आदेशाविरुद्ध अधिकरणाकडे अपील दाखल करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक अपील, विहित करण्यात येईल अशा स्वरूपात व रीतीने अशा कालावधीत आणि अशा फीसह दाखल करण्यात येईल.

अधिकरणांची
कायंपद्धती.

७७. (१) अधिकरणाला, आपल्या शक्तींचा वापर करताना किंवा आपली काऱ्ये पार पाडताना उद्भवणाऱ्या सर्व बाबीसंबंधात आपली कायंपद्धती विनियमित करण्याची तसेच आपल्या बैठकी घेण्याची ठिकाणे ठरविण्याची शक्ती असेल.

(२) अधिकरणाला, आपली काऱ्ये पार पाडण्याच्या प्रयोजनार्थ, कलम ७क मध्ये निर्देशिलेल्या अधिकाऱ्यांकडे विहित केलेल्या सर्व शक्ती वापरता येतील आणि अधिकरणापुढील कोणतीही कायंवाही ही, कलमे १९३ व २२८ च्या अंतर्तांत आणि भारतीय दंड संहितेच्या (१८६० चा ४५) कलम १५६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कायंवाही असल्याचे मानण्यात येईल आणि अधिकरण हे फौजदारी प्रक्रिया संहीता, १९७३ (१९७४ चा २) चे कलम १९५ आणि प्रकरण सव्वीस यांच्या सर्व प्रयोजनासाठी दिवाणी न्यायालय असल्याचे मानण्यात येईल.

सादरकर्त्या
अधिकाऱ्यांची
नियुक्ती करतेवेळी
विधिव्यवसायी व

शासन इत्यादीचे
सहाय्य घेण्याचा
अपीलकर्त्यांचा
अधिकार.

७८. (१) या अधिनियमान्वये अधिकरणाकडे अपील दाखल करण्याऱ्या व्यक्तीला आपले प्रकरण अधिकरणापुढे सादर करण्यासाठी एकत्र जातीने हजर राहता येईल किंवा आपल्या पसंतीच्या विधि व्यवसायीचे सहाय्य घेता येईल.

(२) केंद्र शासनाला किंवा राज्य शासनाला किंवा या अधिनियमाखालील कोणत्याही प्राधिकरणाला सादरकर्ते अधिकारी या नात्याने काम करण्यासाठी, एका किंवा अधिक विधिव्यवसायींना अथवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला, प्राधिकृत करता येईल आणि अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला अधिकरणापुढील कोणत्याही अपिलासंबंधात आपले प्रकरण सादर करता येईल.

अधिकरणाचे आदेश.

७९. (१) अधिकरणाला अपिलातील पक्षांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याची संधी देण्यात आल्यानंतर ज्या आदेशाविरुद्ध अपील करण्यात आले असेल तो पक्का करणारे, त्यात बदल करणारे किंवा निर्भावित करणारे असे त्याला योग्य वाटील ते त्यावरील आदेश देता येतील अथवा नव्या अभिनिर्णयासाठी किंवा, प्रकरणपरत्वे, आदेशासाठी, आवश्यक वाटल्यास जादा पुरावे घेतल्यांनंतर, अधिकरणाला योग्य वाटील अशा निदेशांसह, ज्या प्राधिकरणाने असा आदेश दिला त्याच्याकडे परत प्रकरण निर्देशित करता येईल.

(२) अधिकरणाला आपल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत कोणत्याही वेळी, अधिलेखावरून दिसून येणारी कोणतीही चूक दुरुस्त करण्याच्या हेतूने, त्याने पोटकलम (१) अन्वय

५ख. (१) केंद्र शासन, कोणत्याही राज्याच्या शासनाशी विचारविनिमय केल्यानंतर, शासकीय राज्य मंडळ राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्या राज्यासाठी योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा पद्धतीने एक विश्वस्त मंडळ (ज्यास या अधिनियमात यापुढे राज्य मंडळ निर्देशिलेले आहे) स्थापन करू शकेल.

(२) राज्य मंडळ, केंद्र शासन त्याला वेळोवेळी नेमून देईल अशा शक्ती वापरील आणि अशी कामे पार पाडील.

(३) ज्या अटी व शर्तीच्या अधीनतेने राज्य मंडळाच्या सदस्यांची नियुक्ती करता येईल त्या अटी व शर्ती आणि राज्य मंडळाच्या बैठकीची वेळ, ठिकाण आणि कार्यपद्धती, ही, योजनेमध्ये उपबंधित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

५ग. कलम ५क किंवा ५ख अन्वये स्थापन करण्यात आलेले प्रत्येक विश्वस्त मंडळ हें ते स्थापन करणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या नावाचा, शाश्वत उत्तराधिकारी आणि सामाईक शिक्का असलेला निगमनिकाय असणे.

५घ. (१) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताची नियुक्ती करील, तो केंद्रीय मंडळाचा अधिकाऱ्यांची मुख्य कार्यकारी अधिकारी असेल आणि तो मंडळाच्या सर्वसाधारण नियंत्रणाच्या व अधीक्षणाच्या अधीन राहील. नियुक्ती.

(२) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला त्याची कर्तव्ये पार पाडण्यात सहाय्य करण्यासाठी [वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी यांची] नियुक्ती करू शकेल.

(३) केंद्रीय मंडळ, [योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा किमान वेतनमानाच्या अधीनतेने अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांची आणि] योजनेच्या [[निवृत्तिवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी त्याला आवश्यक वाटतील अशा अन्य अधिकाऱ्यांची आणि कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करू शकेल.

(४) [केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी किंवा केंद्र शासनाच्या अधीन असलेले “ क ” गटाच्या किंवा “ ख ” गटाच्या वेतनमानाइतकेच वेतनमान असणारे केंद्रीय मंडळाच्या अधीन असलेले अन्य कोणतेही पद] यांवरील कोणतीही नियुक्ती संघरांज्ये लोकसेवा आयोगाशी विचारविनिमय केल्याखेरीज केली जाणार नाही :

परंतु, पुढील परिस्थितीत असा विचारविनिमय आवश्यक असणार नाही :—

(क) नियुक्ती जास्तीत जास्त एक वर्षांच्या कालावधीसाठी असेल ;

(ख) जिची नियुक्ती करावयाची असेल ती व्यक्ती, तिच्या नियुक्तीच्या वेळी—

(१) भारतीय प्रशासन सेवेची सदस्य असेल ; किंवा

(२) केंद्र शासनाच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा केंद्रीय मंडळाच्या [गट “ क ” किंवा गट “ ख ” मधील पदावर] सेवेत असेल.

(५) राज्य मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने, त्याला आवश्यक वाटेल तितका कर्मचारीवर्ग नियुक्त करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६(क) अन्वये मूळ मजकुराऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(ख) अन्वये हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराऐवजी दाखल केले (दिनांक १ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंबवेतन ” या मजकुराऐवजी दाखल केले.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (ग) (एक) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ग) (दोन) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(६) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, [आणि वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी] यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन आणि भत्ते, शिस्तविषयक आणि सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासन विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील आणि असे वेतन आणि भत्ते निधीमधून दिले जातोल.

[(७) अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त आणि केंद्रीय मंडळाचे इतर अधिकारी व कर्मचारी यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन व भत्ते आणि वित्तविषयक व सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासनाच्या तत्सम वेतनश्रेणीतील अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना लागू होणारे नियम व आदेश यांनुसार केंद्रीय मंडळांकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यानुसार असतील :

परंतु, पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही बाबीसंबंधातील उक्त नियम व आदेश यामध्ये बदल करणे केंद्रीय मंडळाच्या मते आवश्यक असेल अशा बाबतीत ते केंद्र शासनाची पूर्वानुमती घेईल.

(८) खंड (क) अन्वये अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची तत्सम वेतनश्रेणी निश्चित करते वेळी, केंद्रीय मंडळ केंद्र शासनाच्या त्या अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची शैक्षणिक अर्हता, सेवा प्रवेशाची पद्धती, कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या विचारात घेईल आणि कोणतीही शंका असेल अशा बाबतीत, केंद्रीय मंडळ ती बाब केंद्र शासनाकडे निर्देशित करील आणि त्यावरील केंद्र शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.]

(९) राज्य मंडळाच्या अधिकाऱ्यांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेशाची पद्धती, वेतन आणि भत्ते शिस्तविषयक आणि सेवेच्या शर्ती ते मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील.

[केंद्रीय मंडळ किंवा त्याची कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही, केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समिती किंवा, प्रकरणपरत्वे, राज्य मंडळ यांच्या घटनेत केवळ कोणताही दोष किंवा रिक्तता असल्याच्या कारणावरून प्रश्नास्पद केली जाणार नाहीत.]

प्रत्यायोजन. ५ ड. [केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समितीला किंवा मंडळाच्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला आणि राज्य मंडळ आपल्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला] योजनेच्या “[निवृत्तीवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी, त्याला आपल्या या अधिनियमाखालील ज्या शक्ती व कार्ये आवश्यक वाटत असतील त्या शक्ती व कार्ये, ते विनिर्दिष्ट करील अशा कोणत्याही शर्ती व मर्यादा असल्यास त्यांच्या अधिनतेने, प्रत्यायोजित करू शकेल.

-
१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (घ.) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 २. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (घ.) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ३. वरील अधिनियमाच्या कलम ७ अन्वये कलम ५ घघ समाविष्ट करण्यात आले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ४. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ५. १९७६ चा अधिनियम, १९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
 ६. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. * * * * सेवायोजकाने निधीला द्यावयाचे अंशदान हे त्या त्या वेळी प्रत्येक कर्मचाऱ्याला ^३ [(मग त्याने त्यास प्रत्यक्षपणे नोकरीस ठेवलेले असो किंवा संविदाकारांने किंवा संविदाकारामार्फत नोकरीस, ठेवलेले असो.)] देय असलेले मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता, (कोणताही असल्यास)] तो, यांच्या ^४ [आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के] इतके असेल आणि कर्मचाऱ्याने द्यावयाचे अंशदान हे त्याच्यासाठी सेवायोजकाकडून देय असलेल्या अंशदानाच्या रकमेइतके असेल ; आणि ^५ [जर एखाद्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल तर, त्याचे मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता (कोणताही असल्यास)] सेवायोजकाला त्याने या कलामान्वये देय असलेल्या त्याच्या अंशदानापेक्षा अधिक अंशदान देणे बंधनकारक असणार नाही. या शर्तीच्या अधिनतेने आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के रकमेपेक्षा अधिक असेल :]

^६ [परंतु, केंद्र शासन त्याला योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, जी कोणतीही आस्थापना किंवा आस्थापनांचा वर्ग शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील, त्या आस्थापनेला किंवा आस्थापनांच्या वर्गाला हा अधिनियम लागू करताना, हे कलम “ आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के ” या दोन ठिकाणी येणाऱ्या शब्दाएवजी .. दहा टक्के ” हे शब्द घालण्यात येतील. या फेरबदलाच्या अधीन राहील :]

परंतु आणखी असे की, जेव्हा या अधिनियमाखाली देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या रकमेमध्ये रुपयांचा अपूर्णांक समाविष्ट असेल तेव्हा या योजनेद्वारे, अशा अपूर्णांकाचे नजिकच्या पूर्ण रूपयात अर्ध्या किंवा पाव रुपयात पूर्णांकन करण्याचे उपबंधित करता येईल.

^७ [स्पष्टीकरण १].—या ^८ [कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, महागाई भत्यामध्ये, कर्मचाऱ्याला देण्यात येत असलेल्या अन्नविषयक सवलतीचे रोख मूल्यांक समाविष्ट असल्याचे समजण्यात येईल.

^९ [स्पष्टीकरण २].—या ^{१०} [कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, प्रतिधारण भत्ता याचा अर्थ, कोणत्याही कारखान्याच्या किंवा अन्य आस्थापनेच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला, ज्या कालावधीत ती आस्थापना कायांन्वित नसेल, त्या कालावधीत त्याची सेवा राखून ठेवण्यासाठी, त्या त्या वेळी देय असलेला भत्ता, असा आहे.

३०* * * * *

^{११} [दक. (१) आपल्या राजपत्रात अधिसूचना देऊन केंद्र शासन पुढील तरतुदी करण्यासाठी कर्मचारी कर्मचारी निवृत्तिवेतन योजना म्हणून संबोधावयाची योजना तयार करू शकेल :—

(कृ) हा अधिनियम लागू असणाऱ्या कोणत्याही संस्थेतील किंवा संस्थेच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांना द्यावयाचे नियत सेवावधी निवृत्तिवेतन, पूर्ण सेवा निवृत्तिवेतन किंवा कायमची पूर्ण विकलांगता निवृत्तिवेतन ;

(ख) अशी कर्मचाऱ्यांच्या लाभधारकांना देय असणारे, विधवा किंवा विधूर, मुले किंवा अनाथ मुले यांचे वेतन.

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ (१) ” हा क्रमांक गाळला (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ५ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९६० चा अधिनियम ४८, कलम ४ अन्वये “ व महागाई भत्ता ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).

४. १९८८ वा अधिनियम ३३, कलम ९ (एक) अन्वये हे शब्द बदली दाखल करण्यात आले स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

५. वरील अधिनियमाच्या कलम ९ (कृ) (दोन) अन्वये बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.) दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ९(ख) अन्वये मूळ पंतुका ऐवजी हे पंतुक दाखल केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

७. १९६० चा अधिनियम ४८, कलम ४ अन्वये “ मूळ स्पष्टीकरणाला स्पष्टीकरण एक ” असा नवीन क्रमांक दिला.

८. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ पोट-कलम ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

९. १९६० चा अधिनियम ४८, कलम ४ अन्वये, समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).

१०. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये पोट-कलमे (२) व (३) गाळली (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

११. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ५ अन्वये कलम ६क व दख ऐवजी बदली दाखल केले.

अंशदाने आणि योजनांमध्ये ज्यासाठी उपबंध करता येतील अशा बाबी.

(२) कलम ६ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर लवकरात लवकर निवृत्तिवेतन निधी स्थापन करण्यात येईल त्यामध्ये या निवृत्तिवेतन योजनेचा सदस्य असलेल्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यांबाबत वेळोवेळी पुढील रकमांचा भरणा केला जाईल :—

(क) निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे कलम ६ अंतर्गत येणारे मालकाचे अंशदान, ही रक्कम संबंधित कर्मचाऱ्याचे मूळ वेतन, महागाईभत्ता आणि असल्यास धारण भत्ते यांच्या $\frac{8}{3}$ टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल ;

(ख) कलम १७, पोट-कलम (६) अंतर्गत येणाऱ्या सूट मिळालेल्या आस्थापनांच्या मालकांकडून देय असणाऱ्या रकमा ;

(ग) निवृत्तिवेतन निधी स्थापनेच्या दिवसापर्यंतचा कर्मचारी वेतन निधीचा निव्वळ भत्ता ;

(घ) केंद्र शासन, संसदेने याबाबतीत केलेल्या कायद्याद्वारे रीतसर विनियोजन करून विनिर्दिष्ट करील अशा रकमा.

(३) निवृत्तिवेतन निधी स्थापन झाल्यानंतर, कुटुंब वेतन योजना (जिचा उल्लेख ह्या पुढे बंद केलेली योजना असा करण्यात आला आहे) प्रवर्तनात असण्याचे बंद होईल आणि बंद केलेल्या योजनेची सर्व मना निवृत्तिवेतन निधीमध्ये निहित असेल व हस्तांतरित केली जाईल. तसेच बंद वेतन योजनेखालील सर्व दायित्वे निवृत्तिवेतन निधीतून वसुलीयोग्य होतील आणि बंद केलेल्या योजनेच्या अंतर्गत येणाऱ्या लाभाधिकाऱ्यांना निवृत्तिवेतन निधीतून सर्व लाभ मिळण्याचा हक्क असेल त्यांना मिळत असलेल्या बंद केलेल्या योजनेतील कोणत्याही लाभांपेक्षा ते लाभ कमी नसतील.

(४) निवृत्तिवेतन निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल आणि निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट रीतीप्रमाणे केंद्रीय मंडळ त्याचे प्रशासन करील.

(५) या अधिनियमातील उपबंधाच्या अधीन राहून ही निवृत्तिवेतन योजना तिसऱ्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही बाबींची तरतूद करील.

(६) ही निवृत्तिवेतन योजना अशी तरतूद करू शकेल की यातील सर्व किंवा कोणतेही उपबंध योजनेत त्याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्यतक्षी किंवा पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू होईल.

(७) पोट-कलम (१) अंतर्गत तयार केलेली ही निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर संसदेचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात मिळून एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्यात येईल आणि ज्ञा अधिवेशनात ती अशा रीतीने ठेवण्यात आली असेल ते अधिवेशन किंवा त्या त्या लगत नंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी तिच्यात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा ती योजना करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील तर अशी योजना केवळ अशा सुधारित स्वरूपातच अमलात येईल किंवा यथास्थिति, अमलात येणार नाही. तथापि, अशी कोणतीही सुधारणा किंवा विलोपन यामुळे त्या योजनेनुसार तत्पूर्वी करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.]

कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना. [६ग. (१) हा अधिनियम लागू असलेल्या कोणत्याही आस्थापनेतील किंवा आस्थापनांच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांसाठी आर्यविम्याच्या लाभांचा उपबंध करण्याच्या प्रयोजनासाठी केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना या नावाची एक योजना राखू शकेल.

(२) ही विमा योजना आखण्यात आल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, एक ठेवसंलग्न विमा निधी स्थापन करण्यात येईल आणि त्यामध्ये सेवायोजकाकडून वेळोवेळी, तो ज्याच्या संबंधात सेवायोजक असेल अशा प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या संबंधात, त्यावेळी त्याला देय असेल असे मूळ वेतन, महागाई भत्ता आणि प्रतिधारण भत्ता (कोणताही असल्यास) यांच्या बेरजेच्या जास्तीतजास्त एक टक्क्यापर्यंतची, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशी रक्कम भरण्यात येईल.

स्पष्टीकरण.— या पोट-कलमाच्या प्रयोजनासाठी “महागाई भत्ता” आणि “प्रतिधारण भत्ता” या शब्द प्रयोगाचे कलम ६ मध्ये असलेले अर्थ असतील.

* * * * *

(४) (क) विमा योजनेद्वारे किंवा तदन्वये उपबंध करण्यात आलेल्या कोणत्याही लाभांच्या परिव्यापोटी झालेले खर्च सोडून त्या योजनेच्या प्रशासनाच्या संबंधातील इतर सर्व खर्च भागवण्यासाठी केंद्र शासन वेळोवेळी ठरवील अशा पोट-कलम (२) अन्वये सेवायोजकाने जेवढे अंशदान देणे आवश्यक ठरवण्यात आले आहे त्याच्या जास्तीतजास्त एक चतुर्थांशाइतकी आणण्याची रक्कम सेवायोजक विमा निधीत भरील ;

* * * * *

(५) विमा निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल व त्याचे प्रशासन, विमा योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रीतीने ते मंडळच करील.

(६) विमा योजनेद्वारे, अनुसूची चार मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या बाबींपैकी सर्व किंवा कोणत्याही बाबीसाठी उपबंध करता येतील.

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २१ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेहापासून).

२. १९६६ चा अधिनियम २५, कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम (३) वगळण्यात आले.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम ४ चा खंड (क) वगळण्यात आले.

SECTION 1]

(७) विमा योजनेद्वारे असे उपबंधित करता येईल की, तिचे कोणतेही उपबंध त्या योजनेत यावावतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्य लक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने अंमलात येतील.]

[६८. कलम ५, कलम ६क आणि कलम ६ग खालील तयार केलेली, प्रत्येक योजना ती तयार योजना संसदेपुढ करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या ठेवणे. अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी, जर, त्या योजनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले अथवा ती योजना तयार करण्यात येऊ नये यावावत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती योजना अशा आपरिवर्तन स्वापत्र परिणामकारक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामकारक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या योजनेखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

७. (१) केंद्र शासनाला, या अधिनियाखाली आखलेल्या कोणत्याही [योजनेमध्ये, [निवृत्तिवेतन] योजनेतील फेरबदल योजनेमध्ये किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजनेमध्ये] शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, [भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने] भर घालता येईल, [विशेषधन किंवा बदल करता येतील].

[(२) या पोट-कलम (१) खालील निर्गमित केलेली प्रत्येक अधिसूचना, ती निर्गमित करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी जर, त्या अधिसूचनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाते मतैक्य झाले अथवा ती अधिसूचना निर्गमित करण्यात येऊ नये यावावत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती अधिसूचना अशा आपरिवर्तन स्वापत्र परिणामक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या अधिसूचनांखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

[७क. [(१) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, कोणताही अपर भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सेवायोजकांकडून देय कोणताही भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, कोणताही प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा कोणताही असलेल्या रकमांचे सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांना आदेशाद्वारे—

(क) आस्थापनेला हा नियम लागू करण्यासंबंधात विवाद उद्भवेल अशा बाबतीत, विवादासंबंधात निर्णय घेता येईल ; आणि

(ख) या अधिनियमाचा कोणताही उपबंध, योजना किंवा कुटुंबवेतन योजना किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजना याअन्वये कोणत्याही सेवायोजकाकडून देय असलेली रक्कम निर्धारित करता येईल ;

आणि पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही प्रयोजनासाठी, त्याला आवश्यक वाटेल अशी चौकशी आयोजित करता येईल.]

(२) पोट-कलम (१) खालील चौकशी करणाऱ्या अधिकाऱ्याला, अशा चौकशीच्या प्रयोजनार्थ “ दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ ” (१९०८ चा ५) अन्वये पुढील बाबतीतील दाव्यांची संपरीक्षा करण्याकरिता एखाद्या न्यायालयाकडे ज्या शक्ती विहित करण्यात आलेल्या आहेत त्याच शक्ती असतील, त्या बाबी अशा :—

(क) कोणत्याही व्यक्तीस उपस्थित होण्यास भाग पाडणे किंवा तिची शपथेवर तपासणी करणे ;

(ख) दस्तऐवजांचा शोध घेण्यास आणि ते सादर करावयास लावणे ;

(ग) शपथपत्राच्या रूपाने पुरावा स्वीकारणे ;

(घ) साक्षीदारांची तपासणी करण्यासाठी आयोगपत्रे काढणे ; आणि अशी कोणतीही चौकशी ही “ भारतीय दंड संहिता ” याच्या (१८६० चा ४५) कलम १९३ व २२८ च्या अर्थान्तर्गत आणि कलम १९६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे समजप्यात येईल.

१. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २, अनुसूची द्वारे कलम ६ग नंतर हे कलम समाविष्ट केले.

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २२ अन्वये विवक्षित शब्दांऐवजी दाखल केले.

३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराऐवजी दाखल केला.

४. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २ (२) द्वारे मूळ पोट-कलमाऐवजी दाखल केले.

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ६ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (कृ) अन्वये मूळ मजकुराऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(३) *[संवंधित] सेवायोजकाला स्वतःची बाजू मांडण्याची संधी दिल्याखेरीज, पोटकलम (१) खाली
२* * कोणतीही आदेश काढण्यात येणार नाही.

*[(३क) पोट-कलम (१) खालील चौकशीसाठी उपस्थित असणे ज्याला आवश्यक आहे असा कोणताही सेवायोजक, कर्मचारी किंवा अन्य कोणतीही व्यक्ती कोणतेही विधिग्राह्य कारण नमूद न करता, अशा चौकशीच्या वेळी उपस्थित राहण्यास कसूर करील किंवा तसे करण्यास फर्मावले असता कोणताही दस्तऐवज सादर करण्यात किंवा कोणताही अहवाल वा विवरणपत्र दाखल करण्यात कसूर करील अशा बाबतीत चौकशी आयोजित करणाऱ्या अधिकाऱ्याला अधिनियमाच्या प्रयुक्तीबद्दल निर्णय घेता येईल किंवा, प्रकरणापरत्वे, कोणत्याही सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम, अशा चौकशीच्या कालावधीत दाखल करण्यात आलेल्या पुराव्याच्या आणि अधिलेखात उपलब्ध असलेल्या इतर दस्तऐवजांच्या आधारे निर्धारित करता येईल.]

*[(४) पोट-कलम (१) अन्वये सेवायोजकाविरुद्ध एकतर्फी आदेश काढण्यात आला असेल अशा बाबतीत, असा आदेश संज्ञापित करण्यात आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आत त्याला असा आदेश अपास्त करण्यासाठी अधिकाऱ्याकडे अर्ज करता येईल आणि कारणे दाखवा नोटीस यथोचितरीत्या बजावण्यात आलेली नव्हती किंवा चौकशी आयोजित करण्यात आली त्यावेळी कोणत्याही पर्याप्त कारणामुळे तो उपस्थित राहू शकला नाही अशी त्याने अधिकाऱ्याचे समाधान होईल अशा रीतीने खात्री पटवलो तर अधिकारी त्याचा पूर्वीचा आदेश अपाप्र करणारा आदेश देईल आणि चौकशीच्या कार्यवाहीसाठी दिनांक ठरवून देईल :

परंतु, सेवायोजकाला सुनावणीच्या दिनांकाची नोटीस पाठवली होतो आणि अधिकाऱ्यापुढे उपस्थित होण्यासाठी त्याला पुरेसा कालावधी होता याबद्दल अधिकाऱ्याची खात्री झाली असेल तर केवळ कारणे दाखवा नोटिशीच्या अंमलबजावणीत अनियमितता होती, या कारणावरून असा आदेश अपास्त करता येणार नाही.

स्पष्टीकरण.— एकतर्फी देण्यात आलेल्या आदेशाविरुद्ध या अधिनियमान्वये अपील दाखल करण्यात आले असेल आणि अपीलकर्त्याने अपील काढून घेतले आहे या कारणाव्यतिरिक्त अन्य कारणावरून असे अपील निकालात काढण्यात आले असेल अशा बाबतीत एकतर्फी आदेश अपास्त करण्यासाठी या पोटकलमाखालील कोणताही अर्ज दाखल केला जाऊ शकणार नाही.

(५) या कलमान्वये देण्यात आलेला कोणताही आदेश त्याची नोटीस विरुद्ध पक्षावर बजावण्यात येईपर्यंत पोट-कलम (४) खाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही अर्जामुळे अपास्त होणार नाही.]

[कलम ७ अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशांचे पुनर्विलोकन.
७ख. (१) कलम ७ च्या पोटकलम (१) अन्वये देण्यात आलेल्या, परंतु ज्यानुसार या अधिनियमान्वये कोणतेही अपील दाखल करण्यात आलेले नाही अशा आदेशामुळे व्यथित झालेल्या आणि नवीन महत्त्वाच्या बाबीचा किंवा पुराव्याचा शोध लागल्यानंतर जो यथोचित तत्परता दाखवूनही तिला कठला नव्हता किंवा आदेश देण्यात आला त्यावेळी ती सादर करू शकली नव्हती किंवा अभिलेखात उघड उघड दिसणाऱ्या एखाद्या चुकभूलीमुळे अशा आदेशाचे पुनर्विलोकन करून घेऊ इच्छित असणारी कोणतीही व्यक्ती ती आदेश देणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीकडे त्या आदेशांच्या पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करू शकेल :

परंतु, अशा अधिकाऱ्याला, अशा कोणत्याही कारणावरून पुनर्विलोकन करणे आवश्यक आहे अशी त्याची खात्री झाल्यास, स्वतःच्या मतेही (अधिकारातही) त्याच्या आदेशाचे पुनर्विलोकन करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील पुनर्विलोकनासाठी आलेला प्रत्येक अर्ज योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा नमुन्यात आणि रीतीने अशा कालावधीत दाखल करण्यात येईल.

(३) पुनर्विलोकनासाठी अर्ज स्वीकारणाऱ्या अधिकाऱ्याला पुनर्विलोकनासाठी पुरेसे कारण नाही असे आढळून येईल अशा बाबतीत तो असा अर्ज फेटाळून लावील.

(४) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज मंजूर करावा असे अधिकाऱ्यांचे मत असेल त्या बाबतीत, तो त्याला मंजुरी देईल :

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (ख) (दोन) अन्वये हा शब्द घालण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ख) (एक) द्वारे हा मजकूर गाळण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ग) अन्वये जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

४. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (घ) अन्वये मूळ मजकुराएवजी समाविष्ट करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

५. वरील अधिनियमाच्या कलम ११ अन्वये ही कलमे जादा दाखल करण्यात आली (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

परंतु—

(क) ज्या आदेशासंबंधात पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करण्यात आला आहे त्याच्या पुष्टचर्थ उपस्थित होण्यास आणि त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्यास त्याच्या समोरील सर्व पक्षाना पूर्वसूचना दिल्याशिवाय, असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही; आणि

(ख) आदेश देण्यात आला त्यावेळी जी गोष्ट किंवा पुरावा आपल्याला माहीत नसल्याचे किंवा आपण सादर करू शकत नसल्याचे अर्जदाराचे अभिकथन, अशा अभिकथनाच्या पुराव्याविना नवीन गोष्ट किंवा पुरावा यांच्या आधारे असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही.

(५) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज फेटाळणाऱ्या अधिकान्याच्या आदेशाविरुद्ध कोणतेही अपील करता येणार नाही, परंतु त्याने पुनरीक्षणासाठी काढलेला आदेश हा जणू काही त्याने कलम ७क खाली काढलेला मूळ आदेश आहे असे समजून पुनरीक्षणाखाली काढलेल्या आदेशाविरुद्ध अपील करता येईल.

७ग. सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम निर्धारित करणारा आदेश कलम ७क किंवा ७ख नजरेतून सुटलेली अन्वये देण्यात आला असे असेल आणि ज्या अधिकान्याने आदेश दिला त्याला --- रक्कम निर्धारित करणे.

(क) असे मानण्यास कारण असेल की सेवायोजकाकडून येणे असलेली नेमकी रक्कम निर्धारित करणारा कोणताही दस्तऐवज किंवा अहवाल उपलब्ध करून देण्यात अथवा सर्व महत्त्वाच्या गोष्टी संपूर्णपणे व खरेपणे उघड करण्यात सेवायोजकाकडून झालेली अकृती किंवा चूक या कारणामुळे कोणत्याही कालावधीसाठी अशा सेवायोजकाकडून अशा रीतीने येणे असलेली कोणतीही रक्कम त्याच्या नजरेतून सुटली आहे.

(ख) त्याच्याकडे असलेल्या माहितीनुसार असे मानण्यास कारण असेल की, खंड (क) मध्ये उल्लेखिलेल्यानुसार सेवायोजकाकडून कोणतीही अकृती किंवा चूक घडलेली नसली तरीही कलम ७क किंवा ७ख अन्वये निर्धारित करावयाची अशी कोणतीही रक्कम कोणत्याही कालावधीसाठी निर्धारित करण्यातून निस्टली आहे;

अशा बाबतीत त्याला, कलम ७क किंवा कलम ७ख अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत, ते प्रकरण पुन्हा सुरू करता येईल आणि या अधिनियमाच्या उपवंधानुसार सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम पुनर्निर्धारित करण्यासाठी समुचित आदेश देता येतील :

परंतु, सेवायोजकाला आपल्या प्रकरणाचे अभिवेदन देण्याची वाजवी संधी देण्यात आल्याखेरीज सेवायोजकाकडून येणे असलेल्या रकमेचे पुनर्निर्धारण करण्याचा कोणताही आदेश या कलमाखाली देण्यात येणार नाही.

७ध. (१) केंद्र शासनाला, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी कर्मचारी अपिलीय अधिकरण नावाचे एक किंवा अधिक अधिकरणे, या अधिनियमाद्वारे अशा अधिकरणाला प्रदान भविष्यनिर्वाह निधी करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करण्यासाठी आणि कार्य पार पाडण्यासाठी घटित करता येतील आणि अपिलीय अधिकरण. अधिकरण घटित करणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्रात असणाऱ्या आस्थापनांच्या बाबतीत अशा प्रत्येक अधिकरणाला अधिकारिता असेल.

(२) केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल अशा फक्त एकाच व्यक्तीचा अधिकरणांमध्ये समावेश असेल.

(३) एखादी व्यक्ती उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश आहे, होती किंवा असण्यास अर्ह आहे असे असल्याखेरीज अधिकरणाचा अधिकारी (यात यापुढे अध्यक्ष अधिकारी असे उल्लेखिलेला) म्हणून नियुक्ती होण्यास अर्ह असणार नाही.

७ड. अधिकरणाचा अध्यक्ष अधिकारी, त्याने अधिकारपद ग्रहण केल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या पदावधी. कालावधीपर्यंत किंवा तो बासास्त वर्षांचा होईपर्यंत --- यापैकी जे आधी घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

७च. अध्यक्ष अधिकान्याला, केंद्र शासनाला दिलेल्या त्याच्या स्वहस्ताक्षरातील नोटीशीद्वारे, आपल्या राजीनामा पदाचा राजीनामा देता येईल :

परंतु, अध्यक्ष अधिकारी, केंद्र शासनाकडून त्याला त्याचे पद लवकर सोडण्याची परवानगी देण्यात आल्याशिवाय अशी नोटीस मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांचा कालावधी संपेपर्यंत किंवा त्याचा उत्तराधिकारी म्हणून यथोचितरित्या नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती पदग्रहण करीपर्यंत किंवा तिचा पदावधी संपेपर्यंत—यापैकी जे अगोदर घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

अध्यक्ष अधिकाऱ्याचे
वेतन व भत्ते आणि
त्याच्या सेवेच्या इतर
अटी व शर्ती.

७४. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला देय असलेले वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती (निवृतीवेतन उपदान व इतर सेवानिवृत्त लाभ यांसह) विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील : परंतु, अध्यक्ष अधिकाऱ्यांचे वेतन व भत्ते तसेच त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, यामध्ये त्याच्या नियुक्तीनंतर त्याला नुकसानकारक होईल अशा रीतीने बदल केला जाणार नाही.

अधिकरणाचा
कर्मचारीवर्ग.

७५. (१) केंद्र शासन, अधिकरणाला त्याची कार्ये पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेले अधिकारी व इतर कर्मचारी यांचे स्वरूप व संवर्ग निर्धारित करील आणि त्याला योग्य वाटेल असे अधिकारी व इतर कर्मचारी यांची अधिकरणासाठी तरतूद करील.

(२) अधिकरणाचे अधिकारी व इतर कर्मचारी, अध्यक्ष अधिकाऱ्याच्या सर्वसाधारण अधीक्षणाखाली त्यांची कार्ये पार पाडतील.

(३) अधिकरणाचे अधिकारी व कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील.

अधिकरणाकडे
अपिले.

७६. (१) [कलम ७ खं च्या पोट-कलम (५) मध्ये निर्देशिलेल्या पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेले अपील फेटाळणारा आदेश खेरीज करून] पोट-कलम (३) चे परंतुक, किंवा कलम १ चे पोट-कलम (४) किंवा कलम ३ किंवा कलम ७क चे पोट-कलम (१) किंवा कलम ७ख किंवा कलम ७ग किंवा कलम १४ अन्वये केंद्र शासनाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे, प्राधिकरणाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीला अशा अधिसूचनेविरुद्ध किंवा आदेशाविरुद्ध अधिकरणाकडे अपील दाखल करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक अपील, विहित करण्यात येईल अशा स्वरूपात व रीतीने अशा कालावधीत आणि अशा फीसह दाखल करण्यात येईल.

अधिकरणांची
कार्यपद्धती.

७७. (१) अधिकरणाला, आपल्या शक्तींचा वापर करताना किंवा आपली कार्ये पार पाडताना उद्भवणाऱ्या सर्व बाबीसंबंधात आपली कार्यपद्धती विनियमित करण्याची तसेच आपल्या वेठकी घेण्याची ठिकाणे ठरविण्याची शक्ती असेल.

(२) अधिकरणाला, आपली कार्ये पार पाडण्याच्या प्रयोजनार्थ, कलम ७क मध्ये निर्देशिलेल्या अधिकाऱ्यांकडे विहित केलेल्या सर्व शक्ती वापरता येतील आणि अधिकरणापुढील कोणतीही कार्यवाही ही, कलमे १९३ व २२८ च्या अर्थात्तर्गत आणि भारतीय दंड संहितेच्या (१८६० चा ४५) कलम १५६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे मानण्यात येईल आणि अधिकरण हे फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (१९७४ चा २) चे कलम १९५ आणि प्रकरण सव्वीस यांच्या सर्व प्रयोजनांसाठी दिवाणी न्यायालय असल्याचे मानण्यात येईल.

सादरकर्त्या
अधिकाऱ्यांची
नियुक्ती करतेवेळी
विधिव्यवसायी व

७८. (१) या अधिनियमान्वये अधिकरणाकडे अपील दाखल करणाऱ्या व्यक्तीला आपले प्रकरण सहाय्य घेण्याचा अधिकरणापुढे सादर करण्यासाठी एकतर जातीने हजर राहता येईल किंवा आपल्या पसंतीच्या विधि व्यवसायीचे सहाय्य घेता येईल.

शासन इत्यादीचे
सहाय्य घेण्याचा
अपीलकर्त्यांचा
अधिकार. अधिकाऱ्यांपेकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला, प्राधिकृत करता येईल आणि अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला अधिकरणापुढील कोणत्याही अपिलासंबंधात आपले प्रकरण सादर करता येईल.

अधिकरणाचे आदेश.

७९. (१) अधिकरणाला अपिलातील पक्षांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याची संधी देण्यात आल्यानंतर ज्या आदेशाविरुद्ध अपील करण्यात आले असेल तो पक्का करणारे, त्यात बदल करणारे किंवा निर्भावित करणारे असे त्याला योग्य वाटतील ते त्यावरील आदेश देता येतील अथवा नव्या अभिनिर्णयासाठी किंवा, प्रकरणपरत्वे, आदेशासाठी, आवश्यक वाटल्यास जादा पुरावे घेतल्यानंतर, अधिकरणाला योग्य वाटतील अशा निदेशांसह, ज्या प्राधिकरणाने असा आदेश दिला त्याच्याकडे परत प्रकरण निर्देशित करता येईल.

(२) अधिकरणाला आपल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत कोणत्याही वेळी, अधिलेखावरून दिसून येणारी कोणतीही चूक दुरुस्त करण्याच्या हेतूने, त्याने पोटकलम (१) अन्वये

५६. (१) केंद्र शासन, कोणत्याही राज्याच्या शासनाशी विचारविनिमय केल्यानंतर, शासकीय राज्य मंडळ, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्या राज्यासाठी योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा पद्धतीने एक विश्वस्त मंडळ (ज्यास या अधिनियमात यापुढे राज्य मंडळ निर्देशिलेले आहे) स्थापन करू शकेल.

(२) राज्य मंडळ, केंद्र शासन त्याला वेळोवेळी नेमून देईल अशा शक्ती वापरील आणि अशी कामे पार पाडील.

(३) ज्या अटी व शर्तीच्या अधीनतेने राज्य मंडळाच्या सदस्यांची नियुक्ती करता येईल त्या अटी व शर्ती आणि राज्य मंडळाच्या बैठकीची वेळ, ठिकाण आणि कार्यपद्धती, ही, योजनेमध्ये उपबंधित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

५७. कलम ५क किंवा ५६ अन्वये स्थापन करण्यात आलेले प्रत्येक विश्वस्त मंडळ हे ते स्थापन विश्वस्त मंडळ हे करण्याचा अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या नावाचा, शाश्वत उत्तराधिकारी आणि सामाईक शिक्का असलेला नियम निकाय असेल आणि ते त्याच नावाने दावा लावील आणि त्याच्यावर दावा लावला जाईल.

५८. (१) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताची नियुक्ती करील, तो केंद्रीय मंडळाचा अधिकाऱ्यांची मुख्य कार्यकारी अधिकारी असेल आणि तो मंडळाच्या सर्वसाधारण नियंत्रणाच्या व अधीक्षणाच्या अधीन राहील. नियुक्ती.

(२) केंद्र शासन, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला त्याची कर्तव्ये पार पाडण्यात सहाय्य करण्यासाठी [वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी यांची] नियुक्ती करू शकेल.

(३) केंद्रीय मंडळ, [योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा किमान वेतनमानाच्या अधीनतेने अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांची आणि] योजनेच्या [*[निवृत्तिवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी त्याला आवश्यक वाटतील अशा अन्य अधिकाऱ्यांची आणि कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करू शकेल.

(४) “[केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी किंवा केंद्र शासनाच्या अधीन असलेले “ क ” गटाच्या किंवा “ ख ” गटाच्या वेतनमानाइतकेच वेतनमान असणारे केंद्रीय मंडळाच्या अधीन असलेले अन्य कोणतेही पद] यांवरील कोणतीही नियुक्ती संघराज्य लोकसेवा आयोगाशी विचारविनिमय केल्याखेरीज केली जाणार नाही :

परंतु, पुढील परिस्थितीत असा विचारविनिमय आवश्यक असणार नाही :—

(क) नियुक्ती जास्तीत जास्त एक वर्षाच्या कालावधीसाठी असेल ;

(ख) जिची नियुक्ती करावयाची असेल ती व्यक्ती, तिच्या नियुक्तीच्या वेळी—

(१) भारतीय प्रशासन सेवेची सदस्य असेल ; किंवा

(२) केंद्र शासनाच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा केंद्रीय मंडळाच्या [गट “ क ” किंवा गट “ ख ” मधील पदावर] सेवेत असेल.

(५) राज्य मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने, त्याला आवश्यक वाटेल तितका कर्मचारीवर्ग नियुक्त करू शकेल.

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६(क) अन्वये मूळ मजकुराऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(ख) अन्वये हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्र. ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराऐवजी दाखल केले (दिनांक १ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंबवेतन ” या मजकुराऐवजी दाखल केले.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (ग) (एक) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ग) (दोन) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(६) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, [आणि वित्तीय सल्लागार व मुख्य लेखा अधिकारी] यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन आणि भत्ते, शिस्तविषयक आणि सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासन विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील आणि असे वेतन आणि भत्ते निधीमधून दिले जातील.

[(७) अपर केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त आणि केंद्रीय मंडळाचे इतर अधिकारी व कर्मचारी यांच्या सेवाप्रवेशाची पद्धत, वेतन व भत्ते आणि वित्तविषयक व सेवेच्या अन्य शर्ती, केंद्र शासनाच्या तत्सम वेतनश्रेणीतील अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना लागू होणारे नियम व आदेश यांनुसार केंद्रीय मंडळांकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यानुसार असतील :

परंतु, पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही बाबीसंबंधातील उक्त नियम व आदेश यामध्ये बदल करणे केंद्रीय मंडळाच्यो मते आवश्यक असेल अशा बाबतीत ते केंद्र शासनाची पूर्वानुमती घेईल.

(ख) खंड (क) अन्वये अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची तत्सम वेतनश्रेणी निश्चित करते वेळी, केंद्रीय मंडळ केंद्र शासनाच्या त्या अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची शैक्षणिक अर्हता, सेवा प्रवेशाची पद्धती, कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या विचारात घेईल आणि कोणतीही शंका असेल अशा बाबतीत, केंद्रीय मंडळ ती बाब केंद्र शासनाकडे निर्देशित करील आणि त्यावरील केंद्र शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.]

(८) राज्य मंडळाच्या अधिकाऱ्यांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेशाची पद्धती, वेतन आणि भत्ते शिस्तविषयक आणि सेवेच्या शर्ती ते मंडळ, संबंधित राज्य शासनाच्या मान्यतेने विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे असतील.

५. घघ. केंद्रीय मंडळ किंवा कलम ५ कूक् अन्वये घटित करण्यात आलेली कार्यकारी समिती किंवा राज्य मंडळ यांच्याकडून करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही, केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समिती किंवा, प्रकरणपरत्वे, राज्य मंडळ यांच्या घटनेत केवळ कोणताही दोष किंवा रिक्तता असल्याच्या कारणावरून प्रश्नास्पद केली जाणार नाही.]

विधिबाबू ठरवल्या
जाणार नाहीत.

प्रत्यायोजन.

५ ड. [केंद्रीय मंडळ, कार्यकारी समितीला किंवा मंडळाच्या अध्यक्षाता किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी बोणत्याही अधिकाऱ्याला आणि राज्य मंडळ आपल्या अध्यक्षाला किंवा आपल्या अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला] योजनेच्या “[निवृत्तीवेतन] योजनेच्या आणि विमा योजनेच्या] कार्यक्षम प्रशासनासाठी, त्याला आपल्या या अधिनियमाखालील ज्या शक्ती व काऱ्ये आवश्यक वाटत असतील त्या शक्ती व काऱ्ये, ते विनिर्दिष्ट करील अशा कोणत्याही शर्ती व मर्यादा असल्यास त्यांच्या अधिनतेने, प्रत्यायोजित करू शकेल.

-
१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ६ (घ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 २. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ (ङ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ३. वरील अधिनियमाच्या कलम ७ अन्वये कलम ५ घघ समाविष्ट करण्यात आले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ४. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ.), दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
 ५. १९७६ चा अधिनियम, ९९, कलम २० अन्वये “ व कुटुंबवेतन योजनेच्या ” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
 ६. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. * * * * सेवायोजकाने निधीला द्यावयाचे अंशदान हे त्या त्या वेळी प्रत्येक कर्मचाऱ्याला ^३ [(मग त्याने त्यास प्रत्यक्षपणे नोकरीस ठेवलेले असो किंवा संविदाकारांने किंवा संविदाकारामार्फत नोकरीस, ठेवलेले असो.)] देय असलेले मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता, (कोणताही असल्यास) तो, यांच्या ^४ [आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के] इतके असेल आणि कर्मचाऱ्याने द्यावयाचे अंशदान हे त्याच्यासाठी सेवायोजकाकडून देय असलेल्या अंशदानाच्या रक्कमेइतके असेल ; आणि ^५ [जर एखाद्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल तर, त्याचे मूळ वेतन ^३ [महागाई भत्ता आणि प्रतिधारणा भत्ता (कोणताही असल्यास)] सेवायोजकाला त्याने या कलमान्वये देय असलेल्या त्याच्या अंशदानापेक्षा अधिक अंशदान देणे बंधनकारक असणार नाही. या शर्तीच्या अधिनतेने आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के रक्कमेपेक्षा अधिक असेल :]

^६ [परंतु, केंद्र शासन त्याला योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, जी कोणताही आस्थापना किंवा आस्थापनांचा वर्ग शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील, त्या आस्थापनेला किंवा आस्थापनांच्या वर्गाला हा अधिनियम लागू करताना, हे कलम “ आठ पूर्णांक एक तृतीयांश टक्के ” या दोन ठिकाणी येणाऱ्या शब्दाएवजी “ दहा टक्के ” हे शब्द घालण्यात येतील. या फेरबदलाच्या अधीन राहील :]

परंतु आणखी असे की, जेव्हा या अधिनियमाखाली देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या रक्कमेमध्ये रुपयांचा अपूर्णांक समाविष्ट असेल तेव्हा या योजनेद्वारे, अशा अपूर्णांकाचे नजिकच्या पूर्ण रूपयात अध्यां किंवा पाव रुपयात पूर्णांकन करण्याचे उपबंधित करता येईल.

^७ [स्पष्टीकरण १].—या ^८ [कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, महागाई भत्त्यामध्ये, कर्मचाऱ्याला देण्यात येत असलेल्या अन्नविषयक सवलतीचे रोग्य मूल्याही समाविष्ट असल्याचे समजण्यात येईल.

^९ [स्पष्टीकरण २].—या ^{१०} [कलमाच्या] प्रयोजनार्थ, प्रतिधारण भत्ता याचा अर्थ, कोणत्याही कारखाऱ्याच्या किंवा अन्य आस्थापनेच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला, ज्या कालावधीत ती आस्थापना कार्यान्वित नसेल, त्या कालावधीत त्याची सेवा राखून ठेवण्यासाठी, त्या त्या वेळी देय असलेला भत्ता, असा आहे.

* * * * *

^{११} [दक्ष. (१) आपल्या राजपत्रात अधिसूचना देऊन केंद्र शासन पुढील तरतुदी करण्यासाठी कर्मचारी कर्मचारी निवृत्तिवेतन योजना म्हणून संबोधावैवयाची योजना तयार करू शकेल :—

कर्मचारी निवृत्ति-वेतन योजना.

(क) हा अधिनियम लागू असणाऱ्या कोणत्याही संस्थेतील किंवा संस्थेच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांना द्यावयाचे नियत सेवावधी निवृत्तिवेतन, पूर्ण सेवा निवृत्तिवेतन किंवा कायमची पूर्ण विकलांगता निवृत्तिवेतन ;

(ख) अशी कर्मचाऱ्यांच्या लाभधारकांना देय असणारे, विधवा किंवा विधूर, मुले किंवा अनाथ मुले यांचे वेतन.

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ (१) ” हा क्रमांक गाळला (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
२. वरील अधिनियमाच्या कलम ५ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
३. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ व महागाई भत्ता ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
४. १९८८ वा अधिनियम ३३, कलम ९ (एक) अन्वये हे शब्द बदली दाखल करण्यात आले स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. वरील अधिनियमाच्या कलम ९ (क) (दोन) अन्वये बदली दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ.) दिनांक १५ जुलै १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम ९(ख) अन्वये मूळ परंतुका ऐवजी हे परंतुक दाखल केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(इ.), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
७. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये “ मूळ स्पष्टीकरणाला स्पष्टीकरण एक ” असा नवीन क्रमांक दिला.
८. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये “ पोट-कलम ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
९. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ४ अन्वये, समाविष्ट केले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
१०. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ५ अन्वये पोट-कलम (२) व (३) गाळली (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
११. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ५ अन्वये कलम द४ व द५ ऐवजी बदली दाखल केले.

(२) कलम ६ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर लवकरात लवकर निवृत्तिवेतन निधी स्थापन करण्यात येईल त्यामध्ये या निवृत्तिवेतन योजनेचा सदस्य असलेल्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यांबाबत वेळोवेळी पुढील रकमांचा भरणा केला जाईल :—

(क) निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे कलम ६ अंतर्गत येणारे मालकाचे अंशदान, ही रक्कम संबंधित कर्मचाऱ्याचे मूळ वेतन, महागाईभत्ता आणि असल्यास धारण भत्ते यांच्या $\frac{1}{3}$ टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल ;

(ख) कलम १७, पोट-कलम (६) अंतर्गत येणाऱ्या सूट मिळालेल्या आस्थापनांच्या मालकांकडून देय असणाऱ्या रकमा ;

(ग) निवृत्तिवेतन निधी स्थापनेच्या दिवसापर्यंतचा कर्मचारी वेतन निधीचा निव्वळ भत्ता ;

(घ) केंद्र शासन, संसदेने याबाबतीत केलेल्या कायद्याद्वारे रीतसर विनियोजन करून विनिर्दिष्ट करील अशा रकमा.

(३) निवृत्तिवेतन निधी स्थापन झाल्यानंतर, कुटुंब वेतन योजना (जिचा उल्लेख ह्या पुढे बंद केलेली योजना असा करण्यात आला आहे) प्रवर्तनात असण्याचे बंद होईल आणि बंद केलेल्या योजनेची सर्व मत्ता निवृत्तिवेतन निधीतून वसुलीयोग्य होतील आणि बंद केलेल्या योजनेच्या अंतर्गत येणाऱ्या लाभाधिकाऱ्यांना निवृत्तिवेतन निधीतून सर्व लाभ मिळण्याचा हक्क असेल त्यांना मिळत असलेल्या बंद केलेल्या योजनेतील योग्यत्याही लाभांपेक्षा ते लाभ कमी नसतील.

(४) निवृत्तिवेतन निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल आणि निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट रीतीप्रमाणे केंद्रीय मंडळ त्याचे प्रशासन करील.

(५) या अधिनियमातील उपबंधाच्या अधीन राहून ही निवृत्तिवेतन योजना तिसऱ्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही बाबींची तरतूद करील.

(६) ही निवृत्तिवेतन योजना अशी तरतूद करू शकेल की यातील सर्व किंवा कोणतेही उपबंध योजनेत त्याबाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्यतक्षी किंवा पूर्वलक्षी प्रभावाने लागू होईल.

(७) पोट-कलम (१) अंतर्गत तयार केलेली ही निवृत्तिवेतन योजना तयार झाल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर संसदेचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात मिळून एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात ती अशा रीतीने ठेवण्यात आली असेल ते अधिवेशन किंवा त्या त्या लगत नंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी तिच्यात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा ती योजना करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील तर अशी योजना केवळ अशा सुधारित स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा यथास्थिति, अंमलात येणार नाही. तथापि, अशी कोणतीही सुधारणा किंवा विलोपन यामुळे त्या योजनेनुसार तत्पूर्वी करण्याते आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही. ”]

[६ग. (१) हा अधिनियम लागू असलेल्या कोणत्याही आस्थापनेतील किंवा आस्थापनांच्या वर्गातील कर्मचाऱ्यांसाठी आयुर्विम्याच्या लाभांचा उपबंध करण्याच्या प्रयोजनासाठी केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी ठेवसंलग्न विमा योजना या नावाची एक योजना राखू शकेल.

(२) ही विमा योजना आखण्यात आल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, एक ठेवसंलग्न विमा निधी स्थापन करण्यात येईल आणि त्यामध्ये सेवायोजकाकडून वेळोवेळी, तो ज्याच्या संबंधात सेवायोजक अपेल अशा प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या संबंधात, त्यावेळी त्याला देय असेल असे मूळ वेतन, महागाई भत्ता आणि प्रतिधारण भत्ता (कोणताही असल्यास) यांच्या बेरजेच्या जास्तीतजास्त एक टक्क्यापर्यंतची, केंद्र शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशी रक्कम भरण्यात येईल.

स्पष्टीकरण.—या पोट-कलमाच्या प्रयोजनासाठी “महागाई भत्ता” आणि “प्रतिधारण भत्ता” या शब्द प्रयोगाचे कलम ६ मध्ये असलेले अर्थ असतील.

* * * * *

(४) (क) विमा योजनेद्वारे किंवा तदन्वये उपबंध करण्यात आलेल्या कोणत्याही लाभांच्या परिव्याप्ती झालेले खर्च सोडून त्या योजनेच्या प्रशासनाच्या संबंधातील इतर सर्व खर्च भागवण्यासाठी केंद्र शासन वेळोवेळी ठरवील अशा पोट-कलम (२) अन्वये सेवायोजकाने जेवढे अंशदान देणे आवश्यक ठरवण्यात आले आहे त्याच्या जास्तीतजास्त एक चतुर्थांशाइतकी आणखी रक्कम सेवायोजक विमा निधीत भरील ;

* * * * *

(५) विमा निधी केंद्रीय मंडळाकडे निहित असेल व त्याचे प्रशासन, विमा योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रीतीने ते मंडळच करील.

(६) विमा योजनेद्वारे, अनुसूची चार मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या बाबींपैकी सर्व किंवा कोणत्याही बाबींसाठी उपबंध करता येतील.

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २१ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेहापासून).

२. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम (३) वगळण्यात आले.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम ६(क) अन्वये पोट-कलम ४ चा खंड (कृ) वगळण्यात आला.

(७) विमा योजनेद्वारे असे उपबंधित करता येईल की, तिचे कोणतेही उपबंध त्या योजनेत यावाबतीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा तारखेस भविष्य लक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने अंमलात येतील.]

[६८. कलम ५, कलम ६क आणि कलम ६ग खालील तयार केलेली, प्रत्येक योजना ती तयार योजना संसदेपुढे करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या ठेवणे. अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी, जर, त्या योजनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती योजना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामकारक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामकारक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या योजनेखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

७. (१) केंद्र शासनाला, या अधिनियाखाली आखलेल्या कोणत्याही [योजनेमध्ये, [निवृत्तिवेतन] योजनेतील फेरबदल, योजनेमध्ये किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजनेमध्ये] शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, [भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने] भर घालता येईल, [विशोधन किंवा बदल करता येतील].

[२] (२) या पोट-कलम (१) खालील निर्गमित केलेली प्रत्येक अधिसूचना, ती निर्गमित करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते एका सत्राने बनलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवली जाईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी जर, त्या अधिसूचनेत कोणतेही आपरिवर्तन करण्याबाबत दोन्ही सभागृहाते मतैक्य झाले अथवा ती अधिसूचना निर्गमित करण्यात येऊ नये यावाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, त्यानंतर ती अधिसूचना अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही; तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या अधिसूचनांखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला बाध येणार नाही.]

[७क. [१] (१) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, कोणताही अपर भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, कोणताही भविष्यनिर्वाह निधी उपायुक्त, कोणताही प्रादेशिक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा कोणताही सहायक भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त यांना आदेशाद्वारे— सेवायोजकांकडून देय असलेल्या रकमांचे निधारण.

(क) आस्थापनेला हा नियम लागू करण्यासंबंधात विवाद उद्भवेल अशा बाबतीत, विवादासंबंधात निर्णय घेता येईल ; आणि

(ख) या अधिनियमाचा कोणताही उपबंध, योजना किंवा कुटुंबवेतन योजना किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा योजना याअन्वये कोणत्याही सेवायोजकाकडून देय असलेली रक्कम निर्धारित करता येईल ;

आणि पूर्वोक्तापैकी कोणत्याही प्रयोजनासाठी, त्याला आवश्यक वाटेल अशी चौकशी आयोजित करता येईल.]

(२) पोट-कलम (१) खालील चौकशी करणाऱ्या अधिकाऱ्याला, अशा चौकशीच्या प्रयोजनार्थ “दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८” (१९०८ चा ५) अन्वये पुढील बाबतीतील दाव्यांची संपरीक्षा करण्याकरिता एखाद्या न्यायालयाकडे ज्या शक्ती विहित करण्यात आलेल्या आहेत त्याच शक्ती असतील, त्या बाबी अशा :—

(क) कोणत्याही व्यक्तीस उपस्थित होण्यास भाग पाडणे किंवा तिची शपथेवर तपासणी करणे ;

(ख) दस्तऐवजांचा शोध घेण्यास आणि ते सादर करावयास लावणे ;

(ग) शपथपत्राच्या रूपाने पुरावा स्वीकारणे ;

(घ) साक्षीदारांची तपासणी करण्यासाठी आयोगपत्रे काढणे ; आणि अशी कोणतीही चौकशी ही

“भारतीय दंड संहिता” याच्या (१८६० चा ४५) कलम १९३ व २२८ च्या अर्थान्तर्गत आणि कलम १९६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे समजण्यात येईल.

१. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २, अनुसूची द्वारे कलम ६ग नंतर हे कलम समाविष्ट केले.

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २२ अन्वये विवक्षित शब्दांगेवजी दाखल केले.

३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराऐवजी दाखल केला.

४. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २ (२) द्वारे मूळ पोट-कलमाऐवजी दाखल केले.

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ६ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (क) अन्वये मूळ मजकुराऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

(३) [संवंधित] सेवायोजकाला स्वतःची बाजू मांडण्याची संधी दिल्याखेरीज, पोटकलम (१) खाली * * * कोणतीही आदेश काढण्यात येणार नाही.

[(३क) पोट-कलम (१) खालील चौकशीसाठी उपस्थित असणे ज्याला आवश्यक आहे असा कोणताही सेवायोजक, कर्मचारी किंवा अन्य कोणतीही व्यक्ती कोणतेही विधिग्राह्य कारण नमूद न करता, अशा चौकशीच्या वेळी उपस्थित राहण्यास कसूर करील किंवा तसे करण्यास फर्मावले असता कोणताही दस्तऐवज सादर करण्यात किंवा कोणताही अहवाल वा विवरणपत्र दाखल करण्यात कसूर करील अशा बाबतीत चौकशी आयोजित करणाऱ्या अधिकाऱ्याला अधिनियमाच्या प्रयुक्तीबद्दल निर्णय घेता येईल किंवा, प्रकरणपरत्ये, कोणत्याही सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम, अशा चौकशीच्या कालावधीत दाखल करण्यात आलेल्या पुराव्याच्या आणि अधिलेखात उपलब्ध असलेल्या इतर दस्तऐवजांच्या आधारे निर्धारित करता येईल.]

[(४) पोट-कलम (१) अन्वये सेवायोजकाविरुद्ध एकतर्फी आदेश काढण्यात आला असेल अशा बाबतीत, असा आदेश संज्ञापित करण्यात आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आत त्याला असा आदेश अपास्त करण्यासाठी अधिकाऱ्याकडे अर्ज करता येईल आणि कारणे दाखवा नोटीस यथोचितरीत्या बजावण्यात आलेली नव्हती किंवा चौकशी आयोजित करण्यात आली त्यावेळी कोणत्याही पर्याप्त कारणामुळे तो उपस्थित राहू शकला नाही अशी त्याने अधिकाऱ्याचे समाधान होईल अशा रीतीने खात्री पटवली तर अधिकारी त्याचा पूर्वीचा आदेश अपाप्र करणारा आदेश देईल आणि चौकशीच्या कार्यावाहीसाठी दिनांक ठरवून देईल :

परंतु, सेवायोजकाला सुनावणीच्या दिनांकाची नोटीस पाठवली होती आणि अधिकाऱ्यापुढे उपस्थित होण्यासाठी त्याला पुरेसा कालावधी होता याबद्दल अधिकाऱ्याची खात्री झाली असेल तर केवळ कारणे दाखवा नोटिशीच्या अंमलबजावणीत अनियमितता होती, या कारणावरून असा आदेश अपास्त करता येणार नाही.

स्पष्टीकरण.— एकतर्फी देण्यात आलेल्या आदेशाविरुद्ध या अधिनियमान्वये अपील दाखल करण्यात आले असेल आणि अपीलकर्त्याने अपील काढून घेतले आहे या कारणाव्यतिरिक्त अन्य कारणावरून असे अपील निकालात काढण्यात आले असेल अशा बाबतीत एकतर्फी आदेश अपास्त करण्यासाठी या पोटकलमाखालील कोणताही अर्ज दाखल केला जाऊ शकणार नाही.

(५) या कलमान्वये देण्यात आलेला कोणताही अंदेश त्याची नोटीस विरुद्ध पक्षावर बजावण्यात येईपर्यंत पोट-कलम (४) खाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही अर्जामुळे अपास्त होणार नाही.]

[कलम ७ अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशांचे पुनर्विलोकन.

७ख. (१) कलम ७ च्या पोटकलम (१) अन्वये देण्यात आलेल्या, परंतु ज्यानुसार या अधिनियमान्वये कोणतेही अपील दाखल करण्यात आलेले नाही अशा आदेशामुळे व्यथित झालेल्या आणि नवीन महत्त्वाच्या वाबीचा किंवा पुराव्याचा शोध लागेल्यानंतर जो यथोचित तत्परता दाखवूनही तिला कळला नव्हती किंवा आदेश देण्यात आला त्यावेळी ती सादर करू शकली नव्हती किंवा अभिलेखात उघड उघड दिसणाऱ्या एखाद्या चुक्खुलीमुळे अशा आदेशाचे पुनर्विलोकन करून घेऊ इच्छित असणारी कोणतीही व्यक्ती ती आदेश देणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीकडे त्या आदेशांच्या पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करू शकेल :

परंतु, अशा अधिकाऱ्याला, अशा कोणत्याही कारणावरून पुनर्विलोकन करणे आवश्यक आहे अशी त्याची खात्री झाल्यास, स्वतःच्या मतेही (अधिकारातही) त्याच्या आदेशाचे पुनर्विलोकन करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील पुनर्विलोकनासाठी आलेला प्रत्येक अर्ज योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा नमुन्यात आणि रीतीने अशा कालावधीत दाखल करण्यात येईल.

(३) पुनर्विलोकनासाठी अर्ज स्वीकारणाऱ्या अधिकाऱ्याला पुनर्विलोकनासाठी पुरेसे कारण नाही असे आढळून येईल अशा बाबतीत तो असा अर्ज फेटाळून लावील.

(४) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज मंजूर करावा असे अधिकाऱ्यांचे मत असेल त्या बाबतीत, तो त्याला मंजुरी देईल :

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १० (ख) (दोन) अन्वये हा शब्द घालण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ख) (एक) द्वारे हा मजकूर गालण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

३. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (ग) अन्वये जादा दाखल करण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

४. वरील अधिनियमाच्या कलम १० (घ) अन्वये मूळ मजकूराएवजी समाविष्ट करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

५. वरील अधिनियमाच्या कलम ११ अन्वये ही कलमे जादा दाखल करण्यात आली (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

परंतु—

(क) ज्या आदेशासंबंधात पुनर्विलोकनासाठी अर्ज करण्यात आला आहे त्याच्या पुष्ट्यर्थ उपस्थित होण्यास आणि त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्यास त्याच्या समोरील सर्व पक्षाना पूर्वसूचना दिल्याशिवाय, असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही; आणि

(ख) आदेश देण्यात आला त्यावेळी जी गोष्ट किंवा पुरावा आपल्याला माहीत नसल्याचे किंवा आपण सादर करू शकत नसल्याचे अर्जदाराचे अभिकथन, अशा अभिकथनाच्या पुराव्याविना नवीन गोष्ट किंवा पुरावा यांच्या आधारे असा कोणताही अर्ज मंजूर केला जाणार नाही.

(५) पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेला अर्ज फेटाळणाऱ्या अधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध कोणतेही अपील करता येणार नाही, परंतु त्याने पुनरीक्षणासाठी काढलेला आदेश हा जणू काही त्याने कलम ७क खाली काढलेला मूळ आदेश आहे असे समजून पुनरीक्षणाखाली काढलेल्या आदेशाविरुद्ध अपील करता येईल.

७ग. सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम निर्धारित करणारा आदेश कलम ७क किंवा ७ख नजरेतून सुटलेली अन्वये देण्यात आला असे असेल आणि ज्या अधिकाऱ्याने आदेश दिला त्याला --- रक्कम निर्धारित करणे.

(क) असे मानण्यास कारण असेल की सेवायोजकाकडून येणे असलेली नेमकी रक्कम निर्धारित करणारा कोणताही दस्तऐवज किंवा अहवाल उपलब्ध करून देण्यात अथवा सर्व महत्त्वाच्या गोष्टी संपूर्णपणे व खरेपणे उघड करण्यात सेवायोजकाकडून झालेली अकृती किंवा चूक या कारणामुळे कोणत्याही कालावधीसाठी अशा सेवायोजकाकडून अशा रीतीने येणे असलेली कोणतीही रक्कम त्याच्या नजरेतून सुटली आहे.

(ख) त्याच्याकडे असलेल्या माहितीनुसार असे मानण्यास कारण असेल की, खंड (क) मध्ये उल्लेखिलेल्यानुसार सेवायोजकाकडून कोणतीही अकृती किंवा चूक घडलेली नसली तरीही कलम ७क किंवा ७ख अन्वये निर्धारित करावयाची अशी कोणतीही रक्कम कोणत्याही कालावधीसाठी निर्धारित करण्यातून निसटली आहे;

अशा बाबतीत त्याला, कलम ७क किंवा कलम ७ख अन्वये देण्यात आलेल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत, ते प्रकरण पुन्हा सुरु करता येईल आणि या अधिनियमाच्या उपबंधानुसार सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम पुनर्निर्धारित करण्यासाठी समुचित आदेश देता येतील :

परंतु, सेवायोजकाला आपल्या प्रकरणाचे अभिवेदन देण्याची वाजवी संधी देण्यात आल्याखेरीज सेवायोजकाकडून येणे असलेल्या रकमेचे पुनर्निर्धारण करण्याचा कोणताही आदेश या कलमाखाली देण्यात येणार नाही.

७घ. (१) केंद्र शासनाला, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी कमंचारी अपिलीय अधिकरण नावाचे एक किंवा अधिक अधिकरणे, या अधिनियमाद्वारे अशा अधिकरणाला प्रदान भविष्यनिर्वाह निधी करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करण्यासाठी आणि कार्य पार पाडण्यासाठी घटित करता येतील आणि अपिलीय अधिकरण घटित करणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्रात असणाऱ्या आस्थापनांच्या बाबतीत अशा प्रत्येक अधिकरणाला अधिकारिता असेल.

(२) केंद्र शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल अशा फक्त एकाच व्यक्तीचा अधिकरणांमध्ये समावेश असेल.

(३) एखादी व्यक्ती उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश आहे, होती किंवा असण्यास अर्ह आहे असे असल्याखेरीज अधिकरणाचा अधिकारी (यात यापुढे अध्यक्ष अधिकारी असे उल्लेखिलेला) म्हणून नियुक्ती होण्यास अर्ह असणार नाही.

७ड. अधिकरणाचा अध्यक्ष अधिकारी, त्याने अधिकारपद ग्रहण केल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या पदावधी कालावधीपर्यंत किंवा तो बासास्त वर्षांचा होइपर्यंत --- यांपैकी जे आधी घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

७च. अध्यक्ष अधिकाऱ्याला, केंद्र शासनाला दिलेल्या त्याच्या स्वहस्ताक्षरातील नोटीशीद्वारे, आपल्या राजीनामा पदाचा राजीनामा देता येईल :

परंतु, अध्यक्ष अधिकारी, केंद्र शासनाकडून त्याला त्याचे पद लवकर सोडण्याची परवानगी देण्यात आल्याशिवाय अशी नोटीस मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांचा कालावधी संपेपर्यंत किंवा त्याचा उत्तराधिकारी म्हणून यथोचितरित्या नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती पदग्रहण करीपर्यंत किंवा तिचा पदावधी संपेपर्यंत—यापैकी जे अगोदर घडेल तोपर्यंत, पद धारण करील.

अध्यक्ष अधिकाऱ्याचे वेतन व भत्ते आणि त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती (निवृत्तीवेतन उपदान व इतर सेवानिवृत्त लाभ यांसह) विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील :

अटी व शर्ती. परंतु, अध्यक्ष अधिकाऱ्यांचे वेतन व भत्ते तसेच त्याच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, यामध्ये त्याच्या नियुक्तीनंतर त्याला नुकसानकारक होईल अशा रीतीने बदल केला जाणार नाही.

अधिकरणाचा कर्मचारीवर्ग. ७ज. (१) केंद्र शासन, अधिकरणाला त्याची कार्य पार पाडण्यासाठी आवश्यक असलेले अधिकारी व इतर कर्मचारी यांचे स्वरूप व संवर्ग निर्धारित करील आणि त्याला योग्य वाटेल असे अधिकारी व इतर कर्मचारी यांची अधिकरणासाठी तरतूद करील.

(२) अधिकरणाचे अधिकारी व इतर कर्मचारी, अध्यक्ष अधिकाऱ्याच्या सर्वसाधारण अधोक्षणाखाली त्याची कार्य पार पाडतील.

(३) अधिकरणाचे अधिकारी व कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते आणि त्यांच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती, विहित करण्यात येतील त्यानुसार असतील.

अधिकरणाकडे अपील. ७झ. (१) [कलम ७ खं च्या पोट-कलम (५) मध्ये निर्देशिलेल्या पुनर्विलोकनासाठी करण्यात आलेले अपील फेटाळणारा आदेश खेरीज करून] पोट-कलम (३) चे परंतुक, किंवा कलम १ चे पोट-कलम (४) किंवा कलम ३ किंवा कलम ७क चे पोट-कलम (१) किंवा कलम ७ख किंवा कलम ७ग किंवा कलम १४ अन्वये केंद्र शासनाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे, प्राधिकरणाकडून काढण्यात आलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीला अशा अधिसूचनेविरुद्ध किंवा आदेशाविरुद्ध अधिकरणाकडे अपील दाखल करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक अपील, विहित करण्यात येईल अशा स्वरूपात व रीतीने अशा कालावधीत आणि अशा फीसह दाखल करण्यात येईल.

अधिकरणांची कार्यपद्धती. ७ज. (१) अधिकरणाला, आपल्या शक्तींचा वापर करताना किंवा आपली कार्य पार पाडताना उद्भवण्यान्या सर्व बाबीसंबंधात आपली कार्यपद्धती विनियमित करण्याची तसेच आपल्या बैठकी घेण्याची ठिकाणे ठरविण्याची शक्ती असेल.

(२) अधिकरणाला, आपली कार्य पार पाडण्याच्या प्रयोजनार्थ, कलम ७क मध्ये निर्देशिलेल्या अधिकाऱ्यांकडे विहित केलेल्या सर्व शक्ती वापरता येतील आणि अधिकरणापुढील कोणतीही कार्यवाही ही. कलमे १९३ व २२८ च्या और्ध्वांतर्गत आणि भारतीय दंड संहितेच्या (१८६० चा ४५) कलम १५६ च्या प्रयोजनार्थ न्यायिक कार्यवाही असल्याचे मानण्यात येईल आणि अधिकरण हे फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (१९७४ चा २) चे कलम १९५ आणि प्रकरण सव्वीस यांच्या सर्व प्रयोजनांसाठी दिवाणी न्यायालय असल्याचे मानण्यात येईल.

सादरकर्त्यां अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करतेवेळी विधिव्यवसायी व सादर करण्यासाठी एकत्र जातीने हजर राहता येईल किंवा आपल्या पसंतीच्या विधि व्यवसायीचे सहाय्य घेता येईल.

(२) केंद्र शासनाला किंवा राज्य शासनाला किंवा या अधिनियमाखालील कोणत्याही प्राधिकरणाला सादरकर्त्यांची अधिकारी या नात्याने काम करण्यासाठी, एका किंवा अधिक विधिव्यवसायींना अथवा आपल्या अधिकारी-अधिकाऱ्यांपैकी कोणत्याही अधिकाऱ्याला, प्राधिकृत करता येईल आणि अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला अधिकरणापुढील कोणत्याही अपिलासंबंधात आपले प्रकरण सादर करता येईल.

अधिकरणाचे आदेश. ७ठ. (१) अधिकरणाला अपिलातील पक्षांना त्यांचे म्हणणे मांडण्याची संधी देण्यात आल्यानंतर ज्या आदेशाविरुद्ध अपील करण्यात आले असेल तो पक्का करणारे, त्यात बदल करणारे किंवा निर्भावित करणारे असे त्याला योग्य वाटतील ते त्यावरील आदेश देता येतील अथवा नव्या अभिनिर्णयासाठी किंवा, प्रकरणपरत्वे, आदेशासाठी, आवश्यक वाटल्यास जादा पुरावे घेतल्यांनंतर, अधिकरणाला योग्य वाटतील अशा निदेशांसह, ज्या प्राधिकरणाने असा आदेश दिला त्याच्याकडे परत प्रकरण निर्देशित करता येईल.

(२) अधिकरणाला आपल्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत कोणत्याही वेळी, अधिलेखावरून दिसून येणारी कोणतीही चूक दुरुस्त करण्याच्या हेतूने, त्याने पोटकलम (१) अन्वये

दिलेला कोणताही आदेश विशेषित करता येईल आणि अपिलातील पक्षांनी ती चूक त्याच्या निर्दर्शनास आणून दिली तर ते आदेशात त्याप्रमाणे विशेषित करील :

परंतु, सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम वाढविण्याच्या दृष्टीने किंवा अन्यथा त्याचे दायित्व वाढविण्याच्या दृष्टीने परिणामकारक असणारे विशेषित, अधिकरणाने त्याला तसे करण्याच्या आपल्या उद्देशाची नोटीस दिलेली असल्याशिवाय आणि त्याचे म्हणणे ऐकून घेण्याची त्याला वाजवी संघी दिलेली असल्याशिवाय, या पोटकलमान्वये केले जाणार नाही.

(३) अधिकरण या कलमान्वये देण्यात आलेल्या प्रत्येक आदेशाची प्रत अपिलातील पक्षांना पाठवून देईल.

(४) अपील निकालात काढण्यात आल्याचा अधिकरणांकडून देण्यात आलेला कोणताही आदेश कोणत्याही न्यायालयात प्रश्नास्पद केला जाणार नाही.

७३. कोणत्याही कारणामुळे अध्यक्ष अधिकाऱ्याचे पद रिक्त झाल्यास, केंद्र शासनाला ते रिक्त रिक्त पदे भरणे. पद भरण्यासाठी या अधिनियमांच्या उपबंधानुसार अन्य व्यक्तीची नियुक्ती करता येईल आणि त्या टप्प्यावर रिक्त पद भरण्यात आले असेल तेथून अधिकरणापूढील कार्यवाही चालू करता येईल.

७४. कोणत्याही व्यक्तीची अध्यक्ष अधिकारी म्हणून नियुक्ती करणाऱ्या केंद्र शासनाचा आदेश कोणत्याही रीतीने प्रश्नास्पद केला जाणार नाही आणि अधिकरणापूढील कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही, असे अधिकरण घटित होण्यातील केवळ कोणत्याही दोषाच्या कारणावरून कोणत्याही रीतीने प्रश्नास्पद केली जाणार नाही.

७५. - सेवायोजकाने केलेले कोणतीही अपील, त्याने त्या अपिलासोबत कलम ७४ मध्ये उल्लेखिलेल्या अधिकाऱ्याकडून निर्धारित करण्यात आलेल्या देय रकमेच्या पंचाहतर टक्के इतकी रक्कम जमा केल्याशिवाय, अधिकरणाकडून दाखल करून घेतले जाणार नाही : अपील दाखल करतेवेळी देय रकमा जमा करणे.

परंतु, अधिकरणाला अभिलिखित करता येतील अशा कारणावरून, या कलमान्वये जमा करावयाच्या रकमेचे अधित्यजन करता येईल किंवा ती कमी करता येईल.

७६. कलम १९क अन्वये केंद्र शासनापूढे प्रलंबित असणारे सर्व अर्ज, त्यांच्या निरसनापूर्वी असे विवक्षित अर्जांचे अर्ज ज्या आस्थापनासंबंधात करण्यात आले असतील त्यांच्या बाबतीत अधिकारितेचा वापर करणाऱ्या अधिकरणांकडे, हे अर्ज म्हणजे जणू काही अधिकरणाकडे दाखल करण्यात आलेली अपीले असल्याप्रमाणे हस्तांतरित होतील.

७७. सेवायोजक, त्याच्याकडून या अधिनियमान्वये देय असलेल्या कोणत्याही रकमेवर, ती रक्कम सेवायोजकाकडून ज्या दिनांकास देय झाली असेल त्या दिनांकापासून ती प्रत्यक्षात भरली असेल त्या दिनांकापर्यंतच्या कालावधीसाठी वर्षात्ता बारा टक्के या दराने किंवा योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात आले असेल अशा अधिक दराने सरळ व्याज देण्यास दायी असेल :

परंतु, योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात आलेला अधिक दर, कोणत्याही अनुसूचित बँकेकडून आकारण्यात येणाऱ्या कर्ज (उसनवारी) दरापेक्षा अधिक असणार नाही.]

७८. (क) ज्या एखाद्या आस्थापनेला कोणतीही [योजना किंवा विमा योजना] लागू असेल [अशा सेवायोजकाकडून देय आस्थापनेच्या] संबंधात सेवायोजकाकडून, [निधी किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा निधी] मध्ये प्रदेय असलेल्या कोणत्याही अंशादानाच्या, कलम १४ख अन्वये वसूल करण्याजोग्या हानीच्या, कलम १५ च्या पोटकलम (२) [किंवा कलम १७ च्या पोटकलम (५) खाली] हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेल्या संचित रकमांच्या संबंधात किंवा या अधिनियमाच्या अन्य कोणत्याही उपबंधाखाली किंवा [योजनेच्या किंवा विमा योजनेच्या] कोणत्याही उपबंधाखाली त्याच्याकडून प्रदेय असलेल्या कोणत्याही आकारांच्या संबंधात, देय असलेली कोणतीही रक्कम, किंवा

१. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम ६ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.

२. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २४ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९५६ चा अधिनियम ३४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.

४. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २४ अन्वये “निधी” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ७ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

(ख) सूट दिलेल्या [आस्थापनेच्या] संबंधात सेवायोजकाकडून, कलम १४ ख खाली वसूल करण्याजोग्या कोणत्याही हानीच्या किंवा या अधिनियमाच्या कोणत्याही उपबंधाखाली किंवा [कलम १७ मध्ये] विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही शर्तीखाली त्याच्याकडून समुचित शासनाता प्रदेय असलेल्या कोणत्याही आकाराच्या संबंधात [किंवा उक्त कलम १७ खाली [निवृत्तिवेतन] योजनेमध्ये त्याच्याकडून प्रदेय असलेल्या अशादानाच्या संबंधात] देय असलेली कोणतीही रक्कम—

जर थकित असेल तर [कलमे ८ ख ते ८ छ मध्ये विहित केलेल्या रीतीने] वसूल करू शकेल.

सेवायोजक आणि
संविदाकार यांनी
रकमा वसूल करणे.

[८क. (१) संविदाकाराकडून किंवा त्याच्या मार्फत नोकरीस लावलेल्या कर्मचाऱ्याच्या बाबतीत सेवायोजकाने भरलेली किंवा, त्याच्याकडून देय असलेली [अंशदानाची रक्कम म्हणजेच कोणत्याही योजनेच्या अनुषंगाने सेवायोजकाचे त्याचप्रमाणे कर्मचाऱ्यांचे अंशदान आणि विमा योजनेच्या अनुषंगाने सेवायोजकाचे अंशदान] आणि * * * निधीच्या प्रशासनाचा खर्च भागविण्यासाठी असतील असे कोणतेही आकार असा सेवायोजक, संविदाकाराकडून, एकतर कोणत्याही कंत्राटान्यवे त्या संविदाकारास देय असेल अशा कोणत्याही रक्मेमधून कापून घेऊन किंवा संविदाकाराने फेडाबुयाच्या एखाद्या त्रहणाच्या रूपाने वसूल करून घेऊ शकतो.

(२) ज्या एखाद्या संविदाकाराला, त्याने किंवा त्याच्यामार्फत नोकरीस ठेवलेल्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याच्या संबंधात पोटकलम (१) मध्ये निर्देशिलेली रक्कम वसूल करून घेता येते तो संविदाकार [कोणत्याही योजनेखालील] त्या कर्मचाऱ्याचे अंशदान, अशा कर्मचाऱ्याला देय असलेले मूळ वेतन, महागाई भत्ता आणि प्रतिधारण भत्ता (कोणताही असल्यास) यातून कापून घेऊन किंवा संविदाकाराने वसूल करून घेऊ शकतो.

(३) एतद्विरुद्ध कोणतीही संविदा असली तरी, कोणताही संविदाकार, सेवायोजकांचे अंशदान किंवा पोटकलम (१) मध्ये निर्देशिलेले आकार, त्याने किंवा त्याच्यामार्फत नोकरीस ठेवलेल्या कर्मचाऱ्याला देय असलेले मूळ वेतन, महागाई भत्ता (कोणताही असल्यास) त्यातून कापून घेऊन किंवा अन्यथा असे अंशदान किंवा आकार अशा कर्मचाऱ्याकडून वसूल करून घेण्यास हक्कदार असणार नाही.

स्पष्टीकरण :— या कलमातील “ महागाई भत्ता ” आणि “ प्रतिधारण भत्ता ” या शब्दप्रयोगांचा अर्थ, कलम ६ मध्ये असल्याप्रमाणे असेल.]

[वसूली अधिकाऱ्याच्या नावे प्रमाणपत्र काढणे.]
(१) कलम ८ अन्वये कोणत्याही रक्मेची थकबाकी असेल अशा बाबतीत, प्राधिकृत अधिकाऱ्याला, वसूली अधिकाऱ्याच्या नावे, थकबाकीची रक्कम विनिर्दिष्ट करणारे त्याच्या सहीचे प्रमाणपत्र काढता येईल आणि वसूली अधिकारी, असे प्रमाणपत्र मिळाल्यानंतर, त्यामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या रक्मेची, आस्थापनेकडून किंवा, प्रकरणपरत्वे, सेवायोजकाकडून, खाली नमूद केलेल्यापैकी एक किंवा अनेक पद्धतीनी वसूली करण्याची कार्यवाही करील :—

- (क) आस्थापनेची किंवा प्रकरणपरत्वे, सेवायोजकाची जंगम किंवा स्थावर संपत्ती जप्त केल्यानंतर तिची विक्री करून ;
- (ख) सेवायोजकाला अटक व कारागृहात स्थानबद्द करून ;
- (ग) आस्थापनेच्या, किंवा, प्रकरणपरत्वे, सेवायोजकाच्या संपत्तीच्या व्यवस्थापनासाठी प्रापकाची नियुक्ती करून ;

१. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ४ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.
२. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २१ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (२३ ऑगस्ट, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये ‘कुंदुवेतन’ या मजकुराएवजी दाखल केले.
४. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १२ अन्वये विविक्षित शब्दाएवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ८ अन्वये, समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २५ अन्वये विविक्षित शब्दाएवजी वातले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
७. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १३ अन्वये वगळण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
८. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २५ अन्वये, समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
९. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १४ अन्वये ही कलमे समाविष्ट करण्यात आली (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

परंतु, या कलमाखालील कोणत्याही संपत्तीची जप्ती व विक्री ही सर्वप्रथम आस्थापनेच्या संपत्तीसंबंधात अंमलात आणली जाईल आणि प्रमाणपत्रात विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या संपूर्ण थकबाकीच्या रकमेच्या वसुलीसाठी अशी जप्ती व विक्री अपुरी असेल अशा बाबतीत, अशा थकबाकीच्या संपूर्ण किंवा अंशत: वसुलीसाठी वसुली अधिकान्याला सेवायोजकाच्या संपत्तीसंबंधात तशी कार्यवाही करता येईल.

(२) अन्य कोणत्याही पद्धतीने थकबाकीच्या वसुलीसाठी कार्यवाही करण्यात आली असली तरीही प्राधिकृत अधिकान्याला पोटकलम (१) अन्वये प्रमाणपत्र काढता येईल.

८ग. (१) एखादा सेवायोजक, ज्याच्या अधिकारिता क्षेत्रात—

(क) त्याचा धंदा किंवा व्यवसाय करत असेल किंवा ज्याच्या अधिकारिता क्षेत्रात त्याच्या आस्थापनेचे प्रमुख ठिकाण समाविष्ट असेल; किंवा

(ख) राहत असेल किंवा आस्थापनेची वा सेवायोजकाची कोणतीही जंगम वा स्थावर संपत्ती उभी आहे, अशा वसुली अधिकान्याकडे प्राधिकृत अधिकान्याला कलम ८ मध्ये उल्लेखिलेले प्रमाणपत्र पाठवता येईल.

(२) आस्थापनेची किंवा सेवायोजकाची संपत्ती एकापेक्षा अधिक वसुली अधिकान्यांच्या अधिकारिता क्षेत्रामध्ये उभी असेल आणि प्राधिकृत अधिकान्याने ज्याच्याकडे प्रमाणपत्र पाठवले तो वसुली अधिकारी—

(क) त्याच्या अधिकारिता क्षेत्रातील जंगम किंवा स्थावर संपत्तीच्या विक्रीद्वारे संपूर्ण रकम वसूल करू शकत नसेल, किंवा

(ख) रकमेची संपूर्ण किंवा अंशत: वसुली लवकर व्हावी किंवा वसुली व्हावी यासाठी तसे करणे आवश्यक आहे असे त्याचे मत असेल,

अशा बाबतीत त्याला, ज्याच्या अधिकारिता क्षेत्रात आस्थापनेची किंवा सेवायोजकाची संपत्ती असेल अथवा सेवायोजक राहत असेल, त्या वसुली अधिकान्याकडे प्रमाणपत्र अथवा रकम अंशत: वसूल करावयाची असेल अशा बाबतीत, विहित रीतीने प्रमाणित केलेल्या आणि वसूल करावयाची रकम त्यात विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या प्रमाणपत्राची प्रत पाठवता येईल आणि त्यानंतर तो वसुली अधिकारीही या कलमाखालील येणे असलेली रकम, प्रमाणपत्र किंवा त्याची प्रत म्हणजेच जणू काही प्राधिकृत अधिकान्याकडून त्याला पाठवण्यात आलेले प्रमाणपत्रच असल्याप्रमाणे, वसूल करण्याची कार्यवाही करील.

८घ. (१) प्राधिकृत अधिकारी कलम ८ख अन्वये वसुली अधिकान्यांच्या नावे प्रमाणपत्र काढील प्रमाणपत्राची विधिप्राद्यता आणि अशा बाबतीत, रकमेच्या अचूकतेबाबत वसुली अधिकान्यापुढे आक्षेप घेण्याचा सेवायोजकाला अधिकार असणार नाही आणि प्रमाणपत्रासंबंधात कोणत्याही कारणावरून घेतलेली कोणतीही हरकत वसुली अधिकान्याकडून मान्य केली जाणार नाही.

(२) वसुली अधिकान्याच्या नावे प्रमाणपत्र काढण्यात आले असले तरीही वसुली अधिकान्याला सूचना पाठवून प्रमाणपत्र काढून घेण्याची किंवा त्यातील कोणतीही लिपिकीय वा अंकगणितीय चूक दुरुस्त करण्याची शक्ती प्राधिकृत अधिकान्याला असेल.

(३) प्राधिकृत अधिकारी, वसुली अधिकान्याला, प्रमाणपत्र काढून घेण्याचे किंवा रद्द करण्याचे आदेश अथवा त्याच्याकडून पोटकलम (२) अन्वये करण्यात आलेली कोणतीही दुरुस्ती अथवा कलम ८ड च्या पोटकलम (४) अन्वये करण्यात आलेले कोणतेही विशेषण याबद्दल माहिती कळविल.

८ड. (१) कोणत्याही रकमेच्या वसुलीसाठी वसुली अधिकान्याच्या नावे प्रमाणपत्र काढण्यात आले असले तरीही, प्राधिकृत अधिकारी रकम भरण्यासाठी मुदत देऊ शकेल आणि त्यानंतर अशा तळेने देण्यात आलेली मुदत संपेपर्यंत वसुली अधिकान्याला कार्यवाही स्थगित करता येईल.

(२) रकमेच्या वसुलीसाठी प्रमाणपत्र काढण्यात आले असेल अशा बाबतीत, प्राधिकृत अधिकारी, असे प्रमाणपत्र काढण्यात आल्यानंतर भरण्यात आलेली कोणतीही रकम किंवा भरणा करण्यासाठी देण्यात आलेली कोणतीही मुदत याबद्दल वसुली अधिकान्याला माहिती देईल.

(३) ज्यासाठी वसुलीचे प्रमाणपत्र काढण्यात आले आहे अशा रकमेची मागणी करणान्या आदेशात या अधिनियमाखालील अपिलात किंवा अन्य कार्यवाहीत बदल करण्यात आला असेल आणि परिणामतः मागणी कमी झाली असेल परंतु तो आदेश या अधिनियमाखालील पुढील कार्यवाहीची विषयवस्तू असेल अशा बाबतीत, प्राधिकृत अधिकारी, उक्त कपात प्रमाणपत्राच्या रकमेच्या ज्या हिश्यासंबंधात असेल त्याची वसुली, अपील किंवा इतर कार्यवाही ज्या कालावधीत प्रलंबित असेल तितक्या कालावधीपुरती स्थगित ठेवील.

(४) रकमेच्या वसुलीसाठी प्रमाणपत्र काढण्यात आल्यानंतर या अधिनियमाखालील अपील किंवा इतर कार्यवाहीच्या परिणामी अदत रकमेत कपात झाली असेल अशा बाबतीत, प्राधिकृत अधिकारी, अशा अपिलाची किंवा इतर कार्यवाहीची विषयवस्तू असलेला आदेश अंतिम व निर्णयक ठरेल तेहा, प्रमाणपत्रात दुरुस्ती करील, किंवा, प्रकरणपरत्वे, ते मागे घेईल.

ज्याच्याकडे प्रमाणपत्र पाठवायाचे तो वसुली अधिकारी.

वसुलीच्या इतर पद्धती. (१) कलम ८५ अन्वये वसुली अधिकान्याच्या नावे प्रमाणपत्र काढण्यात आले असले तरीही, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला, किंवा प्रकरणपरत्वे, केंद्रीय मंडळाकडून प्राधिकृत करण्यात आलेल्या कोणत्याही अधिकान्याला, या कलमात उपबंधित करण्यात आलेल्या पद्धतीपैकी कोणत्याही एका वा अनेक पद्धतींद्वारे रक्कम वसूल करता येईल.

(२) कोणत्याही व्यक्तीकडून, ज्याची थकबाकी असेल अशा कोणत्याही सेवायोजकाला कोणतीही रक्कम देय असेल अशा बाबतीत, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला किंवा केंद्रीय मंडळातून यासंबंधात प्राधिकृत करण्यात आलेल्या कोणत्याही अधिकान्याला, अशा सेवायोजकाकडून या अधिनियमान्वये येणे असलेली थकबाकी उक्त रकमेतून वजा करण्यास फर्माविता येईल; आणि अशी व्यक्ती अशा मागणीचे अनुपालन करील आणि अशा वजा केलेल्या रकमेचा केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताकडे, किंवा प्रकरणपरत्वे, अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्राधिकान्याकडे भरणा करील:

परंतु, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (१९०८ चा ५) च्या कलम ६० अन्वये दिवाणी न्यायालयाच्या हुक्मनाम्याची अंमलवजावणी करताना जातीतून सूट मिळालेल्या रकमेच्या कोणत्याही भागाला या पोटकलमातील कोणतीही गोष्ट लागू होणार नाही.

(३) (एक) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा यासंबंधात केंद्रीय मंडळाकडून प्राधिकृत करण्यात आलेला अन्य कोणताही अधिकारी कोणत्याही वेळी किंवा वेळोवेळी, लेखी नोटीशीद्वारे, सेवायोजकाला, किंवा प्रकरणपरत्वे, आस्थापनेला ज्या व्यक्तीकडून पैसा देय असेल किंवा देय होणार असेल अशा व्यक्तीला अथवा जी व्यक्ती, सेवायोजक, किंवा प्रकरणपरत्वे, आस्थापना यांच्यासाठी किंवा यांच्या वतीने पैसा धारण करीत असेल किंवा नंतर धारण करणार असेल अशा कोणत्याही व्यक्तीला, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्तांकडे, एकतर पैसा देय होताच किंवा धारण करताच तात्काळ अथवा नोटीशीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा वेळी किंवा अशा कालावधीत (पैसा देय होईल किंवा धारण केला जाईल अशा वेळेपूर्वी नव्हे), थकबाकी संबंधात सेवायोजकाकडून येणे असलेली रक्कम भरण्यास पुरेसा असेल इतका पैसा अथवा ते त्या रकमेइतका किंवा रकमेपेक्षा कमी असेल तेव्हा संपूर्ण पैसा भरण्यास फर्मावू शकेल.

(दोन) सेवायोजकासाठी किंवा सेवायोजकाच्या वतीने अन्य कोणत्याही व्यक्तीसह संयुक्तरीत्या पैसा धारण करण्याचा किंवा नंतर धारण करणार असेल अशा कोणत्याही व्यक्तीला या पोटकलमान्वये नोटीस पाठवता येईल आणि या पोटकलमाच्या प्रयोजनार्थ अशा लेख्यातील संयुक्त धारकांचे शोअर्स, विरुद्ध शाबोत झाले नाही तर, समान असल्याचे गृहीत धरले जाईल.

(तीन) नोटीशीची प्रत, सेवायोजकाकडे केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला, किंवा प्रकरणपरत्वे, अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या अधिकान्याला माहीत असलेल्या सेवायोजकाच्या शेवटच्या पत्त्यावर आणि संयुक्त लेख्याच्या बाबतीत सर्व संयुक्त धारकांकडे केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला, किंवा प्रकरणपरत्वे, अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या अधिकान्याला माहीत असलेल्या त्यांच्या शेवटच्या पत्त्यावर रवाना करण्यात येईल.

(चार) या पोटकलमात अन्यथा उपबंधित करण्यात आले असेल ते खेरीजकरून, या पोटकलमान्वये जिला नोटीस पाठवण्यात आली आहे अशी प्रत्येक व्यक्ती, अशा नोटीशीचे अनुपालन करण्यास बांधील असेल आणि विशेषत: अशी नोटीस डाक कार्यालय, बँक किंवा विमाकार यांना पाठवण्यात आली असेल अशा बाबतीत त्याविरुद्ध कोणताही, नियम, प्रथा किंवा आवश्यकता असली तरीही, भरणा करण्यापूर्वी कोणतीही नोंद, पृष्ठांकन किंवा तत्सम गोष्ट करण्याच्या प्रयोजनार्थ कोणतेही पास बुक, टेब पावती, पॉलिसी किंवा अन्य कोणताही दस्तऐवज सादर करणे आवश्यक असणार नाही.

(पाच) या पोटकलमान्वये जिच्या संबंधात नोटीस काढण्यात आली असेल अशा कोणत्याही संपत्तीवाबत नोटीशीच्या दिनांकानंतर नोटीशीत अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही हक्क मागणीसंबंधात करण्यात आलेला कोणताही दावा रद्दवादल असेल.

(सहा) या पोटकलमान्वये जिला नोटीस पाठवण्यात आली आहे अशी व्यक्ती, मागणी करण्यात आलेली कोणतीही रक्कम किंवा तिचा कोणताही भाग ती सेवायोजकाला देणे लागत नाही अथवा सेवायोजकासाठी किंवा त्याच्या वतीने कोणताही पैसा धारण करीत नाही असे शपथेवर निवेदन देऊन नोटीशीला हरकत घेईल तेव्हा, या पोटकलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे अशा व्यक्तीला अशी कोणतीही रक्कम, किंवा प्रकरणपरत्वे, जिचा कोणताही भाग भरण्यास फर्मावण्यात येत असल्याचे आढळून आल्यास, अशी व्यक्ती, नोटीशीच्या सेवायोजकाप्रत असलेल्या तिच्या दायित्वांच्या मर्यादेपर्यंत अथवा या अधिनियमान्वये नियोक्त्याचे ज्या रकमेचे दायित्व असेल त्या मर्यादेपर्यंत यापैकी जे कमी असेल त्यानुसार, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त, किंवा प्रकरणपरत्वे प्राधिकृत करण्यात आलेला असा कोणताही अधिकारी यांना व्यक्तीश: दायी असेल.

(सात) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अशा तन्हेने प्राधिकृत करण्यात आलेला अधिकारी, यांना कोणत्याही वेळी किंवा वेळोवेळी, या पोटकलमान्वये काढण्यात आलेली कोणतीही नोटीस विशेषित किंवा प्रत्याहत करता येईल अथवा अशा नोटीशीनुसार कोणताही भरणा करण्याचा कालावधी वाढवता येईल.

SECTION 1]

GAZETTE OF INDIA, EXTRAORDINARY

(आ) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अशा तळेने प्राधिकृत करण्यात आलेला कोणताही अधिकारी या पोटकलमान्वये काढण्यात आलेल्या कोणत्याही नोटिशीनुसार भरण्यात आलेल्या कोणत्याही रकमेची पावती देईल आणि अशा रीतीने रकम भरणारी व्यक्ती अशा रीतीने भरण्यात आलेल्या रकमेच्या मर्यादेपुरती तिच्या सेवायोजकाप्रत असलेल्या दायित्वातून मुक्त होईल.

(नज.) या पोटकलमान्वये नोटीस मिळाल्यानंतर सेवायोजकाप्रत कोणतीही दायित्व पार पाडणारी कोणतीही व्यक्ती अशा रीतीने पार पाडण्यात आलेल्या सेवायोजकाप्रत तिच्या स्वतःच्या दायित्वाच्या मर्यादेपुरती अथवा या अधिनियमान्वये देय रकमेच्या सेवायोजकाच्या मर्यादेपुरती त्यापैकी जे कमी असेल त्याप्रमाणे केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अशा रीतीने प्राधिकृत करण्यात आलेला अधिकारी यांना व्यक्तिशः दायी असेल.

(दहा) या पोटकलमान्वये जिला नोटीस पाठविण्यात आलेली आहे अशा व्यक्तीने, त्यानुसार केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा अशा रीतीने प्राधिकृत करण्यात आलेला अधिकारी यांच्याकडे भरणा करण्यात कसूर केली तर, ती नोटिशीत विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या रकमेसंबंधातील कसूरदार सेवायोजक असल्याचे समजण्यात येईल आणि ती रकम म्हणजे जणू काही तिच्याकडून येणे असलेली थकबाकी असल्याप्रमाणेच त्या रकमेच्या वसुलीसाठी तिच्या विरुद्ध कलमे ८ख व ८ठ. मध्ये उपर्याखित केलेल्या रीतीने पुढील कार्यवाही करता येईल आणि कलम ८ख अन्वये वसुली अधिकान्याने आपल्या शक्तींचा वापर करताना देय रकमेची जप्ती केल्याप्रमाणे नोटीस परिणामकारक असेल.

(४) केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा यासंबंधात केंद्रीय मंडळाकडून प्राधिकृत करण्यात आलेला कोणताही अधिकारी यांना, त्यांच्याकडे भरणा करण्यासाठी असलेला सेवायोजकांचा संपूर्ण पैसा ज्याच्या ताब्यात असेल त्या न्यायालयाकडे, त्या पैशासाठी, किंवा, प्रकरणपरत्वे, आस्थापनेकडून येणे असलेली थकबाकीची रकम, आयकर अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ४३) याच्या तिसऱ्या अनुसूचित विहित करण्यात आलेल्या रीतीने त्याच्या किंवा तिच्या जंगम संपत्तीच्या अटकावणीद्वारे वा विक्रीद्वारे, वसूल करू शकेल.

८ ठ. आयकर अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ४३) याच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या अनुसूच्यांचे उपबंध आयकर अधिनियमाच्या विवक्षित उपबंधांची प्रयुक्ती. आयकर अधिनियमाच्या विवक्षित उपबंधांची प्रयुक्ती. आयकर अधिनियम, १९६२ आवश्यक त्या फेरबदलांसह, उक्त उपबंध आणि नियम, आयकराएवजी या अधिनियमाच्या कलम ८ मध्ये निर्देशलेल्या रकमेच्या थकबाकीशी संर्दभित असल्याप्रमाणे लागू होतील :

परंतु, उक्त उपबंध आणि नियम यांतील “ करपात्र व्यक्ती ” चा कोणताही निर्देश हा या अधिनियमात व्याख्या केलेल्या सेवायोजकाचा निर्देश आहे, असा अर्थ लावला जाईल.]

९. “भारतीय आयकर अधिनियम, १९२२” (१९२२ चा ११) याच्या प्रयोजनार्थ, हा निधी त्या १९२२ चा अधिनियम अधिनियमाच्या प्रकरण ९ क च्या अर्थात्तर्गत मान्यताप्राप्त भविष्यनिर्वाह निधी असल्याचे समजले जाईल : ११ खाली निधीस मान्यता देणे.

[परंतु, उक्त प्रकरणात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे ज्याखाली निधी स्थापन केला आहे त्या योजनेचा जो कोणता उपबंध त्या प्रकरणाच्या किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांच्या कोणत्याही उपबंधाशी प्रतिकूल असेल तो परिणामशून्य ठरणार नाही.]

१०. (१) कोणत्याही सदस्याची निधीमध्ये [किंवा कोणत्याही सूट, दिलेल्या कर्मचाऱ्याची जप्तीपासून संरक्षण, भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये] त्याच्या नावे शिल्लक असलेली जमा रकम, ही कोणत्याही प्रकारे अभिहस्तांकित किंवा आकारणी केली जाण्यास पात्र असणार नाही आणि अशा सदस्याने [किंवा सूट दिलेल्या कर्मचाऱ्याने] काढलेल्या कोणत्याही त्रणांच्या किंवा पत्करलेल्या दायित्वाच्या बाबतीत कोणत्याही न्यायालयाच्या कोणत्याही हुक्मनाम्यानुसार किंवा आदेशानुसार जप्तीस पात्र होणार नाही, आणि “ इताखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ ” (१९०९ चा ३) खाली नियुक्त केलेल्या शासकीय अभिहस्तांकिती किंवा “ प्रांतीय नादारी अधिनियम, १९२० ” (१९२० चा ५) खाली नियुक्त केलेला कोणताही पदस्थ अभिहस्तांकिती अशा कोणत्याही रकमेवर हक्क मागणी सांगण्यास हक्कदार असणार नाही.

१. १९५३ चा अधिनियम क्रमांक ३७, कलम ७ अन्वये समाविष्ट केले.

२. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये समाविष्ट केले.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम ८ अन्वये समाविष्ट केले.

[(२) कोणत्याही सदस्याची निधीमध्ये किंवा सूट दिलेल्या कर्मचाऱ्यांची भविष्यनिवाह निधीमध्ये त्याच्या मृत्युच्यावेळी त्याच्या नावे शिल्पक असलेली आणि त्या योजनेअन्वये किंवा भविष्यनिवाह निधीच्या नियमान्वये त्या नामनिर्देशितीला देय असलेली कोणतीही जमा रवकम, उक्त योजनेद्वारे किंवा नियमांद्वारे प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही वजातीच्या अधीनतेने, नामनिर्देशितीकडे निहित होईल आणि सदस्याच्या किंवा सूट दिलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या मृत्युपूर्वी मृत व्यक्तीने किंवा नामनिर्देशितीने काढलेल्या कोणत्याही त्रणापासून किंवा पत्करलेल्या अन्य कोणत्याही दायित्वापासून मुक्त असेल.] [आणि कोणत्याही न्यायालयाचा कोणताही हक्कमनामा किंवा कोणताही आदेश याअन्वये जप्तीसही पात्र असणार नाही.]

[(३) पोटकलम (१) आणि पोटकलम (२) चे उपबंध हे शक्य होईल तेथवर, [निवृत्तिवेतन] योजनेअन्वये देय असलेल्या [निवृत्तिवेतनाच्या] किंवा इतर कोणत्याही रकमेच्या संबंधात [आणि विमा योजनेअन्वये देय असलेल्या कोणत्याही रकमेच्या संबंधात देखील] निधीमधून देय असलेल्या कोणत्याही रकमेच्या संबंधात जसे लागू होतात तसेच लागू होतील.]

अंशदानाच्या
प्रदानाता अन्य
त्रणांवर प्राथम्य देणे

११. [(१) [जेव्हा एखादा सेवायोजक, नादार असल्याचे न्यायनिर्णित केले जाते किंवा असा सेवायोजक, ही कंपनी असेल, तर तिच्या परिसमापनासाठी आदेश दिला जातो, तेव्हा—

(क) ज्या [आस्थापनेला] कोणतीही [योजना किंवा विमा योजना] लागू असेल त्या आस्थापनांच्या संबंधात सेवायोजकाकडून निधीकरिता [किंवा, प्रकरणपरत्वे, विमा निधीकरिता] देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या, कलम १४ ख अन्वये वसूल करण्याजोग्या हानीच्या, कलम १५ च्या पोटकलम (२) अन्वये हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेल्या संचित रकमांच्या बाबतीत किंवा या अधिनियमाच्या अन्य कोणत्याही उपबंधान्वये [योजनेच्या किंवा विमा योजनेच्या] कोणत्याही उपबंधान्वये देय असलेल्या आकारांच्या बाबतीत त्याच्याकडून येणे असलेली कोणतीही रवकम ; किंवा

(ख) सूट दिलेल्या [आस्थापनेच्या] संबंधात सेवायोजकाकडून [भविष्यनिवाह निधीच्या किंवा कोणत्याही विमा निधीच्या] नियमान्वये [भविष्यनिवाह निधीकरिता किंवा कोणत्याही विमा निधीकरिता] करावयाच्या कोणत्याही अंशदानाच्या (सूट दिलेल्या कर्मचाऱ्यांचा संबंध असेल तेथवर) [कलम १७, पोटकलम (६) अन्वये [निवृत्तिवेतन] योजनेला त्याच्याकडून देय असलेल्या कोणत्याही अंशदानाच्या] कलम १४ ख अन्वये वसूल करण्याजोग्या हानीच्या किंवा या अधिनियमाच्या कोणत्याही उपबंधान्वये किंवा कलम १७ अन्वये विनिर्दिष्ट केलेल्या शर्तीपैकी कोणत्याही शर्तीअन्वये त्याच्याकडून समुचित शासनाता देय असलेल्या कोणत्याही आकाराच्या संबंधातील कोणतीही रवकम—

जेव्हा अशा रकमेबद्दलचे दायित्व, त्या न्यायनिर्णयाचा किंवा परिसमापनाचा आदेश काढण्यापूर्वी उपार्जित झालेले असेल, तेव्हा,] “ इलाखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ ” (१९०९ चा ३) याच्या कलम ४९ अन्वये किंवा “ प्रांतीय नादारी अधिनियम, १९२० ” (१९२० चा ५) याच्या कलम ६१ अन्वये किंवा [कंपनी अधिनियम, १९५६ (१९५६ चा १) याच्या कलम ५३० अन्वये] नादार व्यक्तीच्या संपत्तीच्या किंवा, प्रकरणपरत्वे, परिसमापन करण्यात येत असलेल्या कंपनीच्या मत्तांच्या वितरणाच्यावेळी जी त्रैग्रे अन्य सर्व त्रणांपेक्षा प्राथम्य देऊन चुकती करावयाची असतात, अशा त्रणांमध्ये समाविष्ट असल्याचे मानले जाईल.

१. १९५३ चा अधिनियम क्रमांक ३७, कलम ८ अन्वये समाविष्ट केले.
२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १५ अन्वये वरील मजकूर जादा दाखल करण्यात आला. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (ङ) दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
३. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २२ अन्वये समाविष्ट केले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकूरांगेवजी दाखल केले.
५. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २६ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ३ अन्वये कलम ११ ला त्याचे पोटकलम (१) असा नवोन क्रमांक दिला (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).
७. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम ९ अन्वये विवक्षित शब्दांगेवजी दाखल केले.
८. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकूरांगेवजी दाखल केले.
९. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २७ अन्वये दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
१०. वरीत अधिनियमाच्या कलम २७ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
११. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २३ अन्वये समाविष्ट केले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
१२. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ३ अन्वये विवक्षित शब्दांगेवजी दाखल केले (१ नोव्हेंबर १९७३ रोजी व तेव्हापासून).

[स्पष्टीकरण.—या पोटकलमात आणि कलम १७ मध्ये “विमा निधी” याचा अर्थ, कोणत्याही सेवायोजकाने कर्मचाऱ्यांसाठी आयुर्विम्याच्या स्वरूपाच्या लाभांचा उपबंध करण्यासाठी असलेल्या कोणत्याही योजनेअन्वये स्थापन केलेला, त्यांच्या भविष्यनिर्वाह निधीमधील ठेवीशी संलग्न असलेला किंवा नसलेला असा निधी की, ज्यासाठी कर्मचाऱ्यांनी कोणतेही वेगळे अंशदान किंवा हप्ता भरलेला नसेल, असा आहे].

[(२) पोटकलम (१) च्या उपबंधांना बाध न येता सेवायोजकाकडून कोणतीही रक्कम, [मग ती कर्मचाऱ्यांच्या अंशदानाच्या (कर्मचाऱ्यांच्या वेतनातून कापून घेतलेल्या) किंवा सेवायोजकाच्या अंशदानाच्या संबंधातील असो] सेवायोजकाकडून सहा महिन्यांपेक्षा अधिक काळापासून येणे असेल तर, अशा प्रकारे येणे असलेली रक्कम ही त्या आस्थापनेच्या मत्तांवरील पहिला बोजा असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्यावेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, तिला इतर सर्व त्रृणांवर प्राथम्य देऊन ती चुक्ती करण्यात येईल.]

[१२. कोणतीही “[योजना किंवा विमा योजना] लागू असलेल्या “[आस्थापनेच्या] संबंधात, नियोक्त्याचे वेतन कोणताही सेवायोजक केवळ [निधी किंवा विमा निधीकरता] कोणतेही अंशदान किंवा या अधिनियमान्वये किंवा “[योजनेअन्वये किंवा विमा योजनेअन्वये] कोणतेही आकार देण्याच्या त्याच्या दायित्वाच्या कारणावरून ज्याला ही “[योजना किंवा विमा योजना] लागू आहे अशा कोणत्याही कर्मचाऱ्यांचे वेतन किंवा त्याच्या सेवायोजनाच्या सुरूपात किंवा उपलक्षित शर्तीनुसार तो ज्यास हवकदार असेल, अशा वार्धक्य वेतन, उपदान, [भविष्यनिर्वाह निधी किंवा जीवन विमा] यांच्या स्वरूपातील लाभाचे एकूण प्रमाण प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे कमी करणार नाही.]

१३. (१) समुचित शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाच्या, कोणत्याही निरीक्षक, [योजनेच्या] [निवृत्तिवेतन] योजनेच्या किंवा विमा योजनेच्या] प्रयोजनार्थ, त्याला योग्य वाटेल अशा व्यक्तींची निरीक्षक म्हणून नियुक्ती करू शकेल आणि त्यांची अधिकारिता ठरवून देऊ शकेल.

(२) पोटकलम (१) अन्वये नियुक्त केलेला कोणताही निरीक्षक, या अधिनियमांच्या किंवा कोणत्याही “[योजनेच्या किंवा विमा योजनेच्या] संबंधात सादर करण्यात आलेल्या कोणत्याही माहितीच्या अचुकतेबाबत चौकशी करण्याच्या प्रयोजनार्थ किंवा ज्या [आस्थापनेला] क्षेत्रीही [योजना किंवा विमा योजना] लागू असेल, [त्या [आस्थापनेच्या] संबंधात या अधिनियमाच्या किंवा कोणत्याही योजनेच्या कोणत्याही उपबंधाची पूर्तता करण्यात आली असल्याची खाली करून घेण्याच्या प्रयोजनार्थ किंवा जिला [योजना किंवा विमा योजना] लागू करण्यात आलेली नाही, अशा कोणत्याही [आस्थापनेला] या अधिनियमांचे किंवा कोणत्याही [योजनेचे किंवा विमा योजनेचे] उपबंध लागू करता येण्याजोगे आहेत काय, हे निश्चित करण्याच्या प्रयोजनार्थ किंवा ज्या शर्तीच्या अधीनतेने कलम १७ खाली सूट देण्यात आती असेल, त्या शर्तीची पूर्तता अशा सूट दिलेल्या आस्थापनेच्या सेवायोजकाकडून केली जाते आहे का, हे ठरवण्याच्या प्रयोजनार्थ,—

(क) सेवायोजकाला किंवा [कलम ८क खाली कोणतीही रक्कम ज्याचाकडून वसूल करावयाची आहे अशा कोणत्याही सर्विदाकाराला] त्याला *** * * आवश्यक वाटेल अशी माहिती सादर करण्यास भाग पाढू शकेल.

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २७ अन्वये समाविष्ट केले. (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

२. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ३ अन्वये समाविष्ट केले. (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).

३. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १६ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला.

४. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १० अन्वये मूळ कलमाएवजी दाखल केले.

५. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २८ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.

७. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २८ अन्वये दाखल केले. (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

८. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २४ अन्वये दाखल केले. (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).

९. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २९ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले. (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

१०. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.

११. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम ११ अन्वये समाविष्ट केले.

१२. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ९ अन्वये समाविष्ट केले. (३० नोव्हेंबर १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

१३. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम ११ अन्वये “योजनेच्या संबंधात” हे शब्द गाठले.

(ख) कोणत्याही वाजवी वेळी [आणि त्याला योग्य वाटेल अशा सहायकांसह] कोणत्याही [आस्थापनेत] किंवा तिच्याशी संबंधित असलेल्या कोणत्याही जागेत [प्रवेश करून तिची झडती घेऊ शकेल] आणि जिच्याकडे अशा आस्थापनेचा प्रभार असल्याचे आढळून येईल अशा कोणत्याही व्यक्तीला, त्या [आस्थापनेतील] कर्मचाऱ्याच्या सेवायोजनासंबंधीचे किंवा वेतन प्रदानासंबंधीचे कोणतेही लेखे, लेखापुस्तके, नोंदवह्या आणि अन्य दस्तऐवज सादर करण्यास भाग पाडू शकेल :

(ग) पूर्वोक्त प्रयोजनांपैकी कोणत्याही प्रयोजनाशी संबंध असलेल्या कोणत्याही वाबीच्या संबंधात, सेवायोजकाची किंवा [ज्याच्याकडून कलम ८क खाली कोणतेही रक्कम वसूल करावयाची आहे अशा कोणत्याही सविदाकाराची], त्याच्या अधिकत्यांची किंवा कर्मचाऱ्याची किंवा आस्थापनेचा किंवा तिच्याशी संबंधित कोणत्याही जागेचा प्रभार असल्याचे आढळलेल्या कोणत्याही अन्य व्यक्तीची किंवा जी त्या [आस्थापनेत] कर्मचारी आहे किंवा होतो असे त्या निरीक्षकाला सकारण वाटत असेल, अशा अन्य कोणत्याही व्यक्तीची तपासणी करू शकेल :

[(घ) त्या आस्थापनेच्या संबंधात ठेवण्यात आलेले कोणतेही पुस्तक, नोंदवही किंवा अन्य दस्तऐवज यांच्या प्रती काढून घेऊ शकेल किंवा त्यातून उतारे घेऊ शकेल आणि सेवायोजकाने या अधिनियमाखालील कोणताही अपराध केला आहे, असे जेव्हा त्याला सकारण वाटत असेल तेव्हा, त्याला आवश्यक वाटेल अशा सहाय्यासह, त्या अपराधाच्या संबंधात त्याला संबंद्ध वाटतील अशी पुस्तके, नोंदवह्या किंवा अन्य दस्तऐवज किंवा त्यांचा काही भाग जाप्त करू शकेल ;

(इ) [योजनेद्वारे किंवा विमा योजनेद्वारे] उपबंधित करण्यात येतील अशा अन्य शक्तींचा वापर करू शकेल.

“[(रक) पोटकलम (१) अन्वये नियुक्त केलेला कोणताही निरीक्षक, या अधिनियमाच्या किंवा कोणत्याही [निवृत्तिवेतन] योजनेच्या संबंधात सादर करण्यात आलेल्या कोणत्याही माहितीच्या अचुकतेवाबत चौकशी करण्याच्या प्रयोजनार्थ, किंवा ज्या आस्थापनेला कुंदुब वेतन योजना लागू असेल त्या आस्थापनेच्या संबंधात, या अधिनियमाच्या किंवा [निवृत्तिवेतन] योजनेच्या कोणत्याही उपबंधाची पूर्तता करण्यात आली असल्याची खात्री करून घेण्याच्या प्रयोजनार्थ, पोटकलम (२) च्या खंड (क), खंड (ख), खंड (ग) किंवा खंड (घ) अन्वये त्यास प्रदान करण्यात आलेल्या सर्व शक्तींचा किंवा त्यांच्यापैकी कोणत्याही शक्तीचा वापर करू शकेल].

“[(२घ)] “फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १८९८” (१८९८ चा.५) चे उपबंध, ते ज्याप्रमाणे उक्त संहितेच्या कलम १८ खाली काढण्यात आलेल्या अधिपत्राच्या प्राधिकाराखाली केलेल्या कोणत्याही झडतीला किंवा जप्तीला लागू होतात, त्याच्यप्रमाणे, शक्य होईल तेव्हर, पोटकलम (२) [किंवा, प्रकरणपरत्वे, पोटकलम (२क)] खालील कोणत्याही झडतीला किंवा जप्तीला लागू होतील].

* * * * *

शास्ती. १४. (१) जो कोणी, या अधिनियमाखाली, [योजनेखाली, [निवृत्तिवेतन] योजनेखाली किंवा विमा योजनेखाली] त्याने करावयाची प्रदाने ठाळण्याच्या किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीला असे प्रदान ठाळण्यास मदत करण्याच्या प्रयोजनार्थ, हेतुपुरस्सर खोटे कथन किंवा खोटे अभिवेदन करील किंवा केले जाण्याची व्यवस्था करील तो [एक वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस किंवा पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाच्या शिक्षेस किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल].

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ९ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोंदवेर, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).
२. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले.
३. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ९ अन्वये मूळ खंड (घ) एवजी दाखल केला (३० नोंदवेर, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).
४. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २९ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (१ ऑगस्ट, १९७७ रोजी व तेक्कापासून).
५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम ९ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोंदवेर, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).
६. १९७६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुंदुब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.
७. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २४ अन्वये पोटकलम (२क) ला पोटकलम (२घ) असा नवीन क्रमांक देण्यात आला (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेक्कापासून).
८. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २४ अन्वये समाविष्ट करण्यात आले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेक्कापासून).
९. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १७ अन्वये पोटकलम (३) वगळण्यात आले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).
१०. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २५ अन्वये “किंवा कोणत्याही योजनेखाली” या मजकुराएवजी दाखल केले.
११. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३० अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (७ सप्टेंबर, १९७६ रोजी व तेक्कापासून).
१२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १८ (क) अन्वये वरील मजकूर बदली दाखल करण्यात आला.

*[(१क) जो सेवायोजक कलम ६ च्या किंवा कलम १७ च्या पोटकलम (२) चा खंड (क) हा, निरीक्षण आकारांच्या प्रदानाशी संबंधित असेल तेथवर, त्याच्या, किंवा योजनेचा परिच्छेद ३८ हा प्रशासन आकारांच्या प्रदानाशी संबंधित असेल तेथवर त्याच्या, उपबंधाचे उल्लंघन करील किंवा त्याच्या अनुपालनात कसूर करील, त्यास * [तीन वर्षांपर्यंत] असू शकेल इतक्या कारावासाची शिक्षा दिली जाईल, परंतु—

(क) सेवायोजकाने कर्मचाऱ्यांच्या वेतनातून कापून घेतलेले कर्मचाऱ्यांचे अंशदान भरण्याच्या बाबतीत कसूर झाली असेल त्या प्रकरणात, अशी शिक्षा * [एक वर्ष कारावास आणि दहा हजार रुपये द्रव्यदंड यांपेक्षा] कमी असणार नाही ;

*[(ख) इतर कोणत्याही प्रकरणात ती सहा महिने कारावास आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतका द्रव्यदंड, यापेक्षा कमी असणार नाही :]

परंतु, न्यायालय, न्यायनिर्णयात अभिलिखित करावयाच्या कोणत्याही पुरेशा आणि विशेष कारणांच्या आधारे कमी मुदतीची कारावासाची शिक्षा * * * * * ठोठावू शकेल].

*[(१छ) जो सेवायोजक कलम ६ग च्या, किंवा कलम १७ च्या पोटकलम (३क) चा खंड (क) हा निरीक्षण आकारांच्या प्रदानाशी संबंधित असेल तेथवर, त्यांच्या उपबंधांचे उल्लंघन करील किंवा त्याच्या अनुपालनात कसूर करील त्यास * [एक वर्षांपर्यंत] असू शकेल परंतु * [सहा] महिन्यांपेक्षा कमी असणार नाही इतक्या मुदतीच्या कारावासाची शिक्षा दिली जाईल तसेच तो * [पाच] हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाच्या शिक्षेलाही पात्र होईल :

परंतु, न्यायालय, न्यायनिर्णयात अभिलिखित करावयाच्या पुरेशा आणि विशेष कारणांच्या आधारे कमी मुदतीची कारावासाची शिक्षा * * * * * ठोठावू शकेल].

(२) * [या अधिनियमाच्या उपबंधाच्या अधीनतेने, योजनेत] * [निवृत्तिवेतन] योजनेत किंवा विमा योजनेत] असा उपबंध करता येईल की, जी कोणतीही व्यक्ती त्या योजनेच्या कोणत्याही उपबंधांचे उल्लंघन करील किंवा त्यांच्या अनुपालनात कसूर करील तिला * [एक वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा चार हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची किंवा या दोन्ही शिक्षा दिल्या जातील.]

*[(२क) जो कोणी या अधिनियमाच्या कोणत्याही उपबंधांचे किंवा ज्या शर्तीच्या अधीनतेने कलम १७ खाली सूट मंजूर करण्यात आली त्या शर्तीपैकी कोणत्याही शर्तीचे उल्लंघन करील किंवा त्यांचे अनुपालन करण्यात कसूर करील, त्यास अशा उल्लंघनासाठी किंवा अनुपालनासाठी, या अधिनियामद्वारे किंवा तदन्वये इतरत्र दुसऱ्या कोणत्याही शास्तीचा उपबंध करण्यात आला नसेल तर, * [सहा महिन्यांपर्यंत, परंतु एक महिन्यांपेक्षा कमी नसेल इतक्या कारावासाची आणि पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा ठोठावता येईल.]]

१. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ४ अन्वये समाविष्ट केले (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).

२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १८(ख) (एक) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला.

३. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ख) (दोन) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला.

४. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ख) (तीन) अन्वये हा खंड बदली दाखल करण्यात आला.

५. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ख) (चार) अन्वये हा मजकूर वगळण्यात आला.

६. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम ३० अन्वये समाविष्ट केले (७ सप्टेंबर, १९७६, रोजी व तेव्हापासून).

७. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १८(ग) (एक) अन्वये हा शब्द बदली दाखल करण्यात आला.

८. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ग) (दोन) अन्वये हा शब्द बदली दाखल करण्यात आला.

९. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ग) (तीन) अन्वये हा शब्द बदली दाखल करण्यात आला.

१०. वरील अधिनियमाच्या कलम १८(ग) (चार) अन्वये हा मजकूर वगळण्यात आला.

११. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ४ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला (१ नोव्हेंबर, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

१२. १९७६ चा अधिनियम ११, कलम ३० अन्वये दाखल केले (७ सप्टेंबर १९९६ रोजी व तेव्हापासून).

१३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये 'कुटुंब वेतन' या मजकुराएवजी दाखल केले.

१४. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १८(घ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल केला.

१५. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १२ अन्वये समाविष्ट केले.

१६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १८(ङ) अन्वये हा मजकूर बदली दाखल केला.

* * * *

कंपन्यांनी केलेले
अपराध.

३[१४क. (१) जर या अधिनियमाखालील ३[योजनेखालील ४[“निवृत्तिवेतन] योजनेखालील किंवा विमा योजनेखालील]] एखादा अपराध करणारी व्यक्ती ही कंपनी असेल तर, जी व्यक्ती अपराध घडला त्यावळी कंपनीची प्रभारी होती आणि कंपनीचे कामकाज आर्योजित करण्यास जबाबदार होती, अशी प्रत्येक व्यक्ती, त्या अपराधाबदल दोषी असल्याचे समजले जाईल आणि तिच्या विरुद्ध कार्यवाही केली जाण्यास व तदनुसार शिक्षा ठोठवली जाण्यास ती पात्र असेल :

परंतु, या पोटकलमात अंतर्भूत असलेल्या कशामुळेही, हा अपराध जिच्या नकळत घडला किंवा असा अपराध घडण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी आपण यथाशक्य सर्व दक्षता घेतली होती, असे जिने शाबोत केले असेल अशी कोणतीही व्यक्ती, कोणत्याही शिक्षेस पात्र ठरवली जाणार नाही.

(२) पोटकलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जेव्हा एखादी कंपनी या अधिनियमाखालील ३[योजनेखालील ४[“निवृत्तिवेतन] योजनेखालील किंवा विमा योजनेखालील]] अपराध करते आणि तो, कंपनीच्या कोणत्याही संचालकाच्या किंवा व्यवस्थापकाच्या, सचिवाच्या किंवा अन्य अधिकाऱ्यांच्या संमतीने किंवा मूकानुमतीने करण्यात आला होता किंवा तो त्यांच्या हलगर्जांपणामूळे करण्यात आला होता, असे शाबोत झाले तर, कंपनीचा असा संचालक किंवा व्यवस्थापक, सचिव किंवा अन्य अधिकारी, त्या अपराधाबदल दोषी असल्याचे समजले जाईल आणि तो त्याच्याविरुद्ध कार्यवाही केली जाण्यास आणि तदनुसार शिक्षा ठोठवली जाण्यास पात्र असेल.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थ.—

(क) “कंपनी” याचा अर्थ, कोणताही निगम निकाय असा आहे ; आणि त्यामध्ये पेढीचा आणि इतर व्यक्तींच्या अधिसंघाचा समावेश होतो ; आणि

(ख) “संचालक” याच्या पेढीचा संबंधातील अर्थ, पेढीतील भागीदार, असा आहे.]

पूर्वीच्या ५[१४कक. या अधिनियमाखाली, योजनेखाली, “३[“निवृत्तिवेतन] योजनेखाली किंवा विमा योजनेखाली] दोषसिद्धनंतर शिक्षापात्र असलेल्या एखाद्या अपराधाबदल न्यायालयाकडून सिद्धदोष ठरवण्यात आल्यानंतर जो कोणी तोच विवक्षित प्रकरणांत वाढीव शिक्षा. अपराध करील तो अशा नंतरच्या प्रत्येक अपराधाबदल ५[पाच वर्षांपर्यंते असू शकेल परंतु दोन वर्षांपेक्षा कमी असणार नाही एवढ्या कारावासासूच्या तसेच पचवीस हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल] ” एवढ्या द्रव्यांदंडासही पात्र होईल.

विवाक्षित अपराध १४कख. “फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १८९८ ” यामध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, या अधिनियमान्वये दखलपात्र असणे. शिक्षापात्र असलेला, सेवायोजकाकडून अंशदान भरण्यात होणाऱ्या कसुरीशी संबंधित असलेला अपराध हा दखलपात्र असेल.

अपराधांची दखल १४कग. (१) कोणतेही न्यायालय, या अधिनियमाखाली, योजनेखाली, ३[“निवृत्तिवेतन] योजनेखाली किंवा विमा योजनेखाली] शिक्षापात्र असलेल्या कोणत्याही अपराधाची, असा अपराध घडविणाऱ्या तथ्याबाबतचा लेखी अहवाल, कलम १३ अन्वये नियुक्त केलेल्या निरीक्षकाने, केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताच्या किंवा केंद्र शासनाने याबाबतीत शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे ज्याला प्राधिकार दिला असेल, अशा इतर अधिकाऱ्याच्या पूर्वमंजुरीने दिला असल्याशिवाय, दखल घेणार नाही.

(२) इलाखा शहर दंडाधिकारी किंवा प्रथम वर्गाचा दंडाधिकारी यांच्यापैकी कर्निंज असणारे कोणतेही न्यायालय, या अधिनियमाखालील किंवा योजनेखालील किंवा ३[“निवृत्तिवेतन] योजनेखाली किंवा विमा योजनेखाली] कोणत्याही अपराधांची संपरीक्षा करणार नाही.

१. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ४ अन्वये पोटकलम (३) गाळले (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).

२. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १३ अन्वये समाविष्ट केले.

३. १९७१ चा अधिनियम, १६ कलम १३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

४. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३१ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

५. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ५ अन्वये समाविष्ट केले.

७. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम १९ द्वारे मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

१४ख. जेव्हा एखाद्या सेवायोजक निधीचे, [३[निवृत्तिवेतन निधीचे] किंवा विमा निधीचे] अंशदान नुकसान भरपाई भरण्यात] किंवा कलम १५ च्या पोटकलम (२) ३[किंवा कलम १७ च्या पोटकलम ५] खाली, त्याने हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेल्या संचित रकमांचे हस्तांतरण करण्यात किंवा या अधिनियमाच्या किंवा [कोणत्याही योजनेच्या किंवा विमा योजनेच्या] अन्य कोणत्याही उपबंधानुसार किंवा कलम १७ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही शर्तीनुसार, देय असलेला कोणताही प्रभार देण्यात कसूर करील तेव्हा, ३[केंद्रीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्त किंवा केंद्र शासनाने याबाबतीत, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे ज्याला प्राधिकार दिला असेल असा इतर अधिकारी.]

३[थकबाकीच्या एकूण रकमेपेक्षा अधिक नसेल इतकी त्याला लादणे योग्य वाटेल एवढी नुकसान भरपाईची रक्कम योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल. त्यानुसार द्रव्यदंडाद्वारे] ३* * * अशा सेवायोजकाकडून वसूल करू शकेल :

३[परंतु असे की, अशी कोणतीही नुकसान भरपाई आकारण्यापूर्वी वसूल करण्यापूर्वी सेवायोजकाता त्याची बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिली जाईल] :

३[परंतु आणखी, असे की, केंद्रीय मंडळाला जी आजारी औद्योगिक कंपनी आहे अशा आणि जिच्या संबंधात आजारी औद्योगिक कंपनी (विशेष उपबंध) अधिनियम, १९८५ (१९८६ चा १) याच्या कलम ४ अन्वये स्थापन झालेल्या औद्योगिक व वित्तीय पुनर्रचना मंडळाद्वारे पुनर्वसन योजना मंजूर झाली आहे अशा आस्थापनेच्या संबंधातील या कलमान्वये आकारण्यात आलेली नुकसान भरपाई योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या अटी व शर्ती यांच्या अधीनतेने कमी करता येईल किंवा अधित्यजित करता येईल.]

३[१४ग. (१) ज्यावेळी कोणत्याही सेवायोजकास निधीचे ३[निवृत्तिवेतन निधीचे] किंवा विमा न्यायालयाची आदेश निधीचे] कोणतेही अंशदान भरण्यात किंवा कलम १५ च्या पोटकलम (२) किंवा १७ च्या पोटकलम (५) अन्वये त्याने हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेल्या संचित रकमांचे हस्तांतरण करण्यात कसूर केल्याच्या अपराधाबद्दल सिद्धदोष ठरवण्यात आले असेल तेव्हा, न्यायालय त्यास, कोणतीही शिक्षा देण्याबरोबरच, लेखी आदेश देऊन त्याद्वारे त्यास, त्या आदेशात विनिर्दिष्ट केलेल्या कालावधीच्या (न्यायालयास योग्य वाटल्यास, आणि त्याबाबतीत अर्ज करण्यात आल्यावर, न्यायालय असा कालावधी वेळोवेळी वाढवून देऊ शकेल) आत, ज्या अंशदानाच्या रकमांच्या किंवा, प्रकरणपरत्वे, संचित रकमांच्या हस्तांतरणाच्या संबंधात अपराध करण्यात आलेला आहेती अंशदानाची रक्कम भरण्यास किंवा त्या संचित रकमा हस्तांतरित करण्यास फर्मावू शकेल.

(२) ज्यावेळी पोटकलम (१) अन्वये आदेश देण्यात आला असेल, त्यावेळी न्यायालयाने दिलेल्या कालावधीच्या किंवा कोणत्याही वाढीव कालावधी देण्यात आला असल्यास अशा वाढीव कालावधीच्या आत अपराध चालू राहिल्याच्या संबंधात सेवायोजक या अधिनियमान्वये शिक्षेस पात्र असणार नाही. परंतु, अशा कालावधीच्या, किंवा प्रकरणपरत्वे, वाढीव कालावधीच्या समाप्तीनंतर न्यायालयाच्या आदेशाचे सर्वोत्तमपरी अनुपालन करण्यात आले नसेल तर, सेवायोजकाने आणखी अपराध केला आहे असे समजले जाईल व त्याबद्दल त्याला कलम १४ अन्वये कारावासाची शिक्षा देण्यात येईल तसेच, अशा कालावधीच्या समाप्तीनंतर आदेशाचे पालन न केलेल्या प्रत्येक दिवसासाठी शंभर रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या द्रव्यदंडासही तो पाव्र होईल.]

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३२ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले. (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
२. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम २ अन्वये “कुटुंब वेतनानंदी” या ऐवजी दाखल केले.
३. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम १० अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).
४. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ६ अन्वये “समुचित शासन” या मजकुराएवजी दाखल केले (१ नोव्हेंबर १९७३ रोजी व तेव्हापासून).
५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २० अन्वये हा मजकुर दाखल केला.
६. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ६ अन्वये “पंचवीस टक्के” हे शब्द गाळते (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).
७. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ अन्वये समाविष्ट केले (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).
८. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २० अन्वये हे परंतुक समाविष्ट करण्यात आले.
९. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ७ अन्वये समाविष्ट केले (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेव्हापासून).

विद्यमान भविष्यनिवाह निधीसंबंधी १५. (१) [हा अधिनियम लागू असलेल्या [आस्थापनेच्या] कोणत्याही भविष्यनिवाह निधीचा वर्गांगीदार असणारा प्रत्येक कर्मचारी, हा कलम १७ च्या उपबंध अधीनतेने, तो ज्या [आस्थापनेत] नोकरीला उपबंध असेल त्या [आस्थापनेला] [योजना लागू होईपर्यंत] भविष्यनिवाह निधीपासून त्याला उपार्जित होणाऱ्या लाभांचा हक्कदार असणे चालू राहील आणि हा अधिनियम संमत झाला नसता तर तो भविष्यनिवाह निधी ज्या रीतीने आणि ज्या शर्तीच्या अधीनतेने ठेवण्यात आला असता, त्याच रीतीने आणि त्याच शर्तीच्या अधीनतेने ठेवणे चालू राहील.

(२) [एखाद्या [आस्थापनेला] कोणतीही योजना लागू केल्यानंतर त्या योजनेखाली स्थापन केलेल्या निधीचा सदस्य, होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांच्या जमाखाती त्या [आस्थापनेच्या] कोणत्याही भविष्यनिवाह निधीमध्ये जी संचित रक्कम शिल्लक असेल] ती त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात किंवा भविष्यनिवाह निधी स्थापन करणाऱ्या कोणत्याही विलेखामध्ये किंवा अन्य संलेखामध्ये एतद्विरुद्ध काहीही अंतर्भूत असेल तरीही, परंतु या योजनेमध्ये कोणतेही उपबंध अंतर्भूत असल्यास त्यांच्या अधीनतेने, या योजनेखाली स्थापन केलेल्या निधीमध्ये हस्तांतरित केली जाईल आणि तिला हक्कदार असणाऱ्या कर्मचाऱ्यांच्या खात्यात निधीमध्ये जमा केली जाईल.

विशिष्ट आस्थापनांना अधिनियम लागू नसणे.

१६. *[१) हा अधिनियम पुढील आस्थापनांना लागू होणार नाही :—

(क) “सहकारी संस्था अधिनियम, १९१२ (१९१२ चा २)” यान्वये किंवा कोणत्याही राज्यात सहकारी संस्थांच्या संबंधात त्या त्या वेळी अंमलात असेल अशा अन्य कोणत्याही कायद्यान्वये नोंदणी केलेल्या, पत्रासपेक्षा कमी व्यक्तींना नोकरीस ठेवणाऱ्या आणि विद्युतशक्तीच्या सहाय्याशिवाय कामे करणाऱ्या कोणत्याही आस्थापनेला ; किंवा

“[घ्य] केंद्र शासनाच्या किंवा राज्य शासनाच्या मालकीची असेल किंवा त्याच्या नियंत्रणाखाली असेल अशा आणि जिचे कर्मचारी, अंशदायी भविष्यनिवाह निधी किंवा वार्धक्यवेतन यांसारख्या लाभांना, असे लाभ नियंत्रित करणाऱ्या केंद्र शासनाकडून वा राज्य शासनाकडून तयार करण्यात आलेल्या कोणत्याही योजनेनुसार वा नियमानुसार हक्कदार आहेत, अशा कोणत्याही आस्थापनेला ; किंवा

(ग) कोणत्याही केंद्रीय, प्रांतीय वा राज्य अधिनियमान्वये स्थापन झालेल्या आणि जिचे कर्मचारी, अंशदायी भविष्यनिवाह निधी किंवा वार्धक्यवेतन यांसारख्या लाभांना, असे लाभ नियंत्रित करणाऱ्या त्या अधिनियमानुसार तयार करण्यात आलेल्या कोणत्याही योजनेनुसार वा नियमानुसार हक्कदार आहेत, अशा अन्य कोणत्याही आस्थापनेला ; किंवा

(घ) नव्याने स्थापन झालेल्या अन्य कोणत्याही आस्थापनेला अशी—आस्थापना स्थापन झालेली आहे किंवा असेल अशा दिनांकापासून तीन वर्षांचा कालावधी संपेपर्यंत.]

स्पष्टीकरण.— शंका निरसनार्थ याद्वारे असे जाहीर करण्यात येते की, एखाद्या आस्थापनेने केवळ आपले ठिकाण बदलले एवढ्या एकाच कारणावरून ती आस्थापना नव्यानेच स्थापना झाली आहे असे मानण्यात येणार नाही.]

*(२) केंद्र शासनाच्या मते जर [आस्थापनांच्या] कोणत्याही वर्गाची वित्तीय स्थिती किंवा प्रकरणांची अन्य परिस्थिती लक्षात घेता, तसे करणे आवश्यक किंवा समयोचित असेल तर केंद्र शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा शर्तीच्या अधीनतेने, [आस्थापनांच्या] त्यावर्गाला, अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा कालावधीसाठी हा अधिनियम लागू होण्यापासून *[भविष्यतक्षी किंवा भूतलक्षी] प्रभावाने सूट देऊ शकेल.]

१. १९५३ चा अधिनियम ३, कलम १४ अन्वये विवक्षित शब्दांपेक्षजी दाखल केले.

२. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुरापेक्षजी दाखल केले.

३. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १४ अन्वये विवक्षित अंक, कंस आणि अक्षर यांपेक्षजी दाखल केले.

४. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ५ अन्वये पूर्वीच्या पोटकलम (१) ऐवजी घातले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून) १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १५ अन्वये कलम १६ ला त्याचे पोटकलम (१) असा नवीन क्रमांक देण्यात आला होता.

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २१ अन्वये मूळ खंड (घ्य) ऐवजी हा खंड दाखल करण्यात आला. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ्ग), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १५ अन्वये समाविष्ट केले.

७. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २१ (दोन) अन्वये वरील मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

[१६८. (१) सेवायोजक आणि शंभर किंवा त्यापेक्षा अधिक व्यक्ती कामावर लावलेल्या असतील अशा आस्थापनेसंबंधातील वहूतांश कर्मचारी यांनी याबाबतीत अर्ज केल्यावर ते शासन त्या आस्थापनेसंबंधातील भविष्यनिर्वाह निधीचे लेखे, योजनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या अटींच्या व शतौंच्या अधीनतेने ठेवण्यासाठी सेवायोजकास लेखी आदेशाद्वारे प्राधिकारपत्र देऊ शकेल :

भविष्यनिर्वाह निधीचे लेखे ठेवण्यासाठी
विवरित
सेवायोजकांना
प्राधिकारपत्र देणे.

परंतु, या पोटकलमान्वये अशा आस्थापनेच्या सेवायोजकाने भविष्यनिर्वाह निधीच्या अंशदानाची रकम देण्यात कोणतीही कसूर केली असेल किंवा ह्या अधिनियमान्वये, अशा प्राधिकृतीच्या दिनांकापासून तीन वर्षांच्या कालावधीत या अधिनियमाखालील अन्य कोणताही अपराध त्याच्या हातून घडला असेल तर, अशा आस्थापनेच्या सेवायोजकाला भविष्यनिर्वाह निधीचे लेखे ठेवण्याचे प्राधिकारपत्र देण्यात येणार नाही.

(२) पोटकलम (१) अन्वये भविष्यनिर्वाह निधी लेखे ठेवण्यासाठी एखाद्या आस्थापनेस प्राधिकार पत्र देण्यात आले असेल त्याबाबतीत, अशा आस्थापनेचा सेवायोजक योजनेमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रीतीने भविष्यनिर्वाह निधीचे लेखे ठेवील, अशी विवरणे सादर करील, अशी अंशदाने ठेव म्हणून ठेवील, निरीक्षणाच्या अशा सुविधा पुरवील, असे प्रशासकीय आकार देईल आणि अशा अन्य अटींचे व शतौंचे पालन करील.

(३) या पोटकलमाखाली दिलेले कोणतेही प्राधिकारपत्र हे, सेवायोजकाने अधिकारपत्रातील कोणत्याही अटींचे व शतौंचे पालन करण्यात कसूर केल्यास किंवा त्याच्या हातून या अधिनियमाच्या कोणत्याही उपबंधाखालील कोणताही अपराध घडला असेल त्याबाबतीत त्या कलमान्वये देण्यात आलेले कोणतेही प्राधिकारपत्र केंद्र शासन लेखी आदेशाद्वारे रद्द करू शकेल :

परंतु, असा प्राधिकार रद्द करण्यापूर्वी केंद्र शासन सेवायोजकाला त्याचे म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी देईल.]

[१७. (१) समचित शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट सूट देण्याची शक्ती. करण्यात येतील अशा शतौंच्या अधीनतेने [कोणत्याही योजनेच्या उपबंधापैकी सर्व किंवा कोणताही उपबंध—मग भूतलक्षी प्रभावाने असो किंवा भविष्यलक्षी प्रभावाने असो—लागू होण्यापासून खालीलपैकी कोणत्याही आस्थापनेला सूट देऊ शकेल.]

(क) हा अधिनियम लागू असलेल्या ज्या [आस्थापनेचे], भविष्यनिर्वाह निधीच्या अंशदानाच्या दरासंबंधाचे नियम, समुचित शासनाच्या मते, कलम ६ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या नियमापेक्षा कमी अनुकूल नसतील आणि त्यातील कर्मचारी, या अधिनियमाखाली किंवा त्याच प्रकारच्या अन्य कोणत्याही [आस्थापनेतील] कर्मचाऱ्यांच्या संबंधातील अन्य योजनेखाली उपबंधित केलेल्या लाभापेक्षा एकंदरीने कमी अनुकूल नसणारे लाभ उपभोगत असतील, अशी कोणतीही [आस्थापना] ; किंवा

(ख) ज्या आस्थापनेचे कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी निवृत्तिवेतन किंवा उपदानाच्या स्वरूपातील लाभ उपभोगत असतील आणि समुचित शासनाच्या मते, असे लाभ हे पृथक्कपणे किंवा संयुक्तपणे एकंदरीने या अधिनियमाखाली किंवा, त्याच प्रकारच्या कोणत्याही, [आस्थापनेतील] कर्मचाऱ्यांच्या संबंधातील कोणत्याही योजनेखाली उपबंधित केलेल्या लाभांहून अशा कर्मचाऱ्यांना कमी अनुकूल नसतील असे लाभ उपभोगत असतील अशी कोणतीही [आस्थापना].

* * * * *

[परंतु, अशी कोणतीही सूट केंद्रीय मंडळाशी विचारविनिमय केल्याशिवाय दिली जाणार नाही आणि ते मंडळ विचारविनिमय केल्यानंतर सूट देण्यासंबंधातील आपली मते योजनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या कालमर्यादेत समुचित शासनाला कठवील.]

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २२ अन्वये नवीन कलम समाविष्ट करण्यात आले.

२. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १६ अन्वये मूळ कलमाएवजी दाखल केले.

३. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(क) (एक) अन्वये मूळ मजकुराएवजी घातले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ). दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

४. १९५६ चा अधिनियम ९४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

५. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम १ अन्वये स्पष्टीकरण गाढले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(क) (दोन) अन्वये समाविष्ट केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये, दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

४ [(१क) पोटकलम (१) च्या खंड (क) अन्वये आस्थापनेला सूट देण्यात आली असेल अशा बाबतीत,—

(क) कलमे ६, ७क, ८ व १४ख यांचे उपबंध, शक्य तेथवर अशी सूट देणाऱ्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा इतर शर्तींबोरवरच, सूट देण्यात आलेल्या आस्थापनेच्या सेवायोजकाला लागू होतील आणि असा सेवायोजक कोणतेही उक्त उपबंध यांचे उल्लंघन करील किंवा त्यांच्या अनुपालनात कसूर करील अशा बाबतीत, जणू काही उक्त आस्थापनेला खंड (क) अन्वये सूट देण्यात आलेली नसल्याप्रमाणे तो कलम १४ खालील शिक्षेस पात्र असेल ;

(ख) सेवायोजक, भविष्यनिर्वाह निधीच्या प्रशासनासाठी योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल डतक्या सदस्यांचा समावेश असलेल्या विश्वस्त मंडळाची स्थापना करील ;

(ग) विश्वस्त मंडळाच्या सदस्यांच्या सेवेच्या अटी व शर्ती योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यानुसार असतील ;

(घ) खंड (ख) अन्वये स्थापन करण्यात आलेले विश्वस्त मंडळ—

(एक) प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या संबंधात जमा झालेले अंशदान काढून घेतलेल्या रकमा आणि उपर्यांत झालेले व्याज दर्शविण्यासाठी तपशीलवार लेखे ठेवील ;

(दोन) विभागीय भविष्यनिर्वाह निधी आयुक्ताला किंवा केंद्र शासन वेळोवेळी निर्देशित करील अशा अन्य कोणत्याही अधिकाऱ्याला अशी विवरणपत्रे सादर करील ;

(तीन) केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी काढण्यात येतील अशा निदेशानुसार भविष्यनिर्वाह निधीच्या पैशाची गुंतवणूक करील ;

(चार) आवश्यक असेल तेथे, कोणत्याही कर्मचाऱ्याच्या भविष्यनिर्वाह निधी लेख्याचे हस्तांतरण करील, आणि

(पाच) योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशी अन्य कर्तव्ये पार पाडील.

(१ख) पोटकलम (१क) च्या खंड (ख) अन्वये स्थापन करण्यात आलेले विश्वस्त मंडळ, त्या पोटकलमाच्या खंड (घ) च्या कोणत्याही उपबंधाचे व्यातिक्रमण करील किंवा त्यांच्या अनुपालनात कसूर करील अशा बाबतीत उक्त मंडळाच्या विश्वस्तांनी कलम १४ च्या पोटकलम (२क) अन्वये अपराध केल्याचे मानण्यात येईल आणि ते त्या पोटकलमात उपबंधित करण्यात आलेल्या शास्तीच्या शिक्षेस पात्र असतील.

५ [(१ग) समुचित शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे आणि निवृत्तिवेतन निधीच्या गुंतवणुकीचे स्वरूप विहित करण्याच्या व त्यात विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा इतर शर्तीच्या अधीनतेने, जर एखाद्या आस्थापनेचे कर्मचारी किंवा आस्थापनेच्या वर्गाचे कर्मचारी, इतर कोणत्याही निवृत्तिवेतन योजनेचे सदस्य असतील किंवा अशा निवृत्तिवेतन योजनेचे सदस्य होण्याचा त्यांचा प्रस्ताव असेल आणि त्या निवृत्तिवेतन योजनेचे लाभ या अधिनियमाखालील किंवा योजनेखाली उपबंधित केलेल्या लाभांहून कमी अनुकूल नसतील तर असतील तर त्या आस्थापनेला किंवा आस्थापनाच्या वर्गाला या निवृत्तिवेतन योजनेच्या प्रवर्तनातून सूट देऊ शकेत. ”]

(२) योजना लागू असेल अशा कोणत्याही [आस्थापनेत] नोकरीस ठेवलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यक्तींच्या वर्गाला, जर अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तींचा वर्ग, भविष्यनिर्वाह निधी, उपदान किंवा वार्धक्य निवृत्तिवेतन या स्वरूपातील लाभांचा हक्कदार असेल आणि असे लाभ हे पृथकपणे किंवा संयुक्तपणे, एकंदरीने, या अधिनियमाखालील किंवा योजनेखाली उपबंधित केलेल्या लाभांहून कमी अनुकूल नसतील तर अशा व्यक्तीला किंवा व्यक्तींच्या वर्गाला, या योजनेच्या सर्व किंवा कोणत्याही उपबंधाच्या प्रवर्तनापासून सूट देण्याचा उपबंध कोणत्याही योजनेत करता येईल :

परंतु, अशी कोणतीही सूट व्यक्तींच्या एखाद्या वर्गाला, अशा वर्गांपकी बहूसंख्य व्यक्तींची अशा लाभांचे हक्कदार असणे चालू रहावे अशी इच्छा आहे, असे समुचित शासनाचे मत असल्याखेरीज मंजूर केली जाणार नाही.

६ [(२क) [जर सेवायोजकाने तसे न करण्याची विनंती केली असेल तर, एखाद्या आस्थापनेतील कर्मचारी कोणतेही वेगळे अंशदान न देता किंवा हप्ता न भरता आयुर्विम्याच्या स्वरूपाचे लाभ.—मग ते त्यांच्या भविष्यनिर्वाह निधीतील ठेवीशी संलग्न असोत किंवा नसोत-उपभोगत आहेत आणि असे लाभ हे, अशा कर्मचाऱ्यांना, विमा योजनेअन्वये अनुज्ञेय असलेल्या लाभांपेक्षा अधिक अनुकूल आहेत याविषयी कंद्रीय

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३ (ख) अन्वये मूळ मजकुराएवजी हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

२. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ७ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

३. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ३ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.

४. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३४ अन्वये समाविष्ट केले. (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

५. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(ग) अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).

भाविष्यनिर्वाह निधी आयुक्तांची खात्री पटली असल्यास, तो, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे आणि त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा शर्तीच्या अधीनतेने, अशा आस्थापनेत विमा योजनेच्या सर्व किंवा कोणत्याही उपबंधांच्या प्रवर्तनापासून भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने सूट देऊ शकेल.]]

(ख) कोणत्याही आस्थापनेत नोकरीस ठेवलेल्या आणि त्या योजनेच्या कक्षेत येणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीस किंवा व्यक्तीच्या वर्गास अनुज्ञेय असलेले आयुर्विम्याच्या स्वरूपातील लाभ हे अशा व्यक्तीस किंवा व्यक्तीच्या वर्गास विमा योजनेत उपबंधित केलेल्या लाभांपेक्षा अधिक अनुकूल असतील तर, पोटकलम (रक) च्या उपबंधांना बाध न येता, विमा योजनेमध्ये अशा व्यक्तीस किंवा व्यक्तीच्या वर्गास त्या योजनेच्या सर्व किंवा कोणत्याही उपबंधांच्या प्रवर्तनापासून सूट देण्यासाठी उपबंध करता येईल.]

[(३) जेव्हा एखाद्या आस्थापनेत नोकरीस ठेवलेल्या कोणत्याही व्यक्तीच्या किंवा व्यक्तीच्या वर्गांच्या संबंधात, कोणत्याही योजनेच्या सर्व किंवा कोणत्याही उपबंधांच्या प्रवर्तनापासून या कलमाद्वारे सूट देण्यात आली असेल (मग अशी सूट, अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग ज्यामध्ये नोकरीस ठेवलेला आहे, अशा आस्थापनेला देण्यात आली असो किंवा त्या व्यक्तीला किंवा व्यक्तीच्या वर्गाता म्हणून देण्यात आलेली असो) तेव्हा अशा आस्थापनेच्या संबंधात सेवायोजक पुढील गोष्टी करील :—

(क) अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग ज्याता हक्कदार असेल अशा भविष्यनिर्वाह निधीच्या, निवृत्तिवेतनाच्या उपदानाच्या संबंधात, केंद्र शासन निदेश देईल असे हिशेब ठेवील, अशी विवरणे सादर करील, अशा गुंतवणुका करील, तपासणीसाठी अशा सुविधा पुरवील आणि असे तपासणी आकार भरील ;

(ख) सूट दिल्यानंतर कोणत्याही वेळी, केंद्र शासनाच्या परवानगीखेरीज अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग, सूट मिळण्याच्यावेळी ज्याता हक्कदार असेल अशा, निवृत्तिवेतन, उपदान किंवा भविष्यनिर्वाह निधी यांच्या स्वरूपातील लाभांच्या एकूण परिणामात कपात करणार नाही, आणि

(ग) जेव्हा अशी एखादी व्यक्ती आपली नोकरी सोडून, हा अधिनियम लागू असलेल्या दुसऱ्या आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती मिळवील तेव्हा, केंद्र शासन याबाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा मुदतीच्या आत, तिने सोडलेल्या आस्थापनेच्या भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये तिच्या नावाबर जमा असलेली संचित रकम, तिची ज्या आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती झाली असेल त्या आस्थापनेच्या भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये त्या व्यक्तीच्या खात्यावर किंवा प्रकरणपरत्वे, त्यांच्या आस्थापनेला लागू होणाऱ्या योजनेखाली स्थापन केलेल्या निधीमध्ये हस्तांतरित करील.]

[(३क) जेव्हा एखाद्या आस्थापनेत नोकरीस ठेवलेल्या कोणत्याही व्यक्तीच्या किंवा व्यक्तीच्या वर्गासंबंधात विमा योजनेच्या सर्व किंवा कोणत्याही उपबंधांच्या प्रवर्तनापासून, पोटकलम (रक) किंवा पोटकलम (ख) अन्वये सूट देण्यात आली असेल (मग अशी सूट अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग ज्यामध्ये नोकरीस ठेवलेला आहे, अशा आस्थापनेला देण्यात आलेली असो किंवा त्या व्यक्तीला किंवा त्या व्यक्तीच्या वर्गाता म्हणून देण्यात आलेली असो) तेव्हा अशा आस्थापनेच्या संबंधात सेवायोजक पुढील गोष्टी करील :—

(क) अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग ज्याचा हक्कदार असेल अशा आयुर्विम्याच्या स्वरूपातील लाभाच्या संबंधात किंवा कोणत्याही विमा निधीच्या संबंधात, केंद्र शासन निदेश देईल असे हिशेब ठेवील, अशी विवरणे सादर करील, अशा गुंतवणुका करील, तपासणीसाठी अशा सुविधा पुरवील आणि असे तपासणी आकार भरील ;

(ख) सूट दिल्यानंतर कोणत्याही वेळी, केंद्र शासनाच्या परवानगीशिवाय, अशी व्यक्ती किंवा व्यक्तीचा वर्ग, सूट मिळाल्यानंतर ज्याचा हक्कदार असेल अशा आयुर्विम्याच्या स्वरूपातील लाभांच्या एकूण परिणामात कपात करणार नाही ; ^{3*}

^{3*} * * *

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम १५ अन्वये पोटकलम (३) ऐवजी समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).

२. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम ३४ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेक्कापासून).

३. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(घ) अन्वये खंड (ख) मधील “ आणि ” हा शब्द तसेच खंड (ग) वगळण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेक्कापासून).

(४) जर एखाद्या सेवायोजकाने,—

(क) पोटकलम (१) अन्वये मंजूर केलेल्या सुटीच्या बाबतीत त्या पोटकलमान्वये ^३ [किंवा पोटकलम (१क) अन्वये] लादलेल्या कोणत्याही शर्तीचे किंवा पोटकलम (३) च्या कोणत्याही उपबंधाचे;

* * * *

^३[(क्क) पोटकलम ^४[(१ग)] अन्वये मंजूर केलेल्या सुटीच्या बाबतीत त्या पोटकलमान्वये लादण्यात आलेल्या कोणत्याही शर्तीचे ; आणि]

(ख) पोटकलम (२) अन्वये मंजूर केलेल्या सुटीच्या बाबतीत, पोटकलम (३) च्या कोणत्याही उपबंधाचे ;

“[(ग) कलम (२क) अन्वये मंजूर केलेल्या सुटीच्या बाबतीत, त्या पोटकलमान्वये लादण्यात आलेल्या कोणत्याही शर्तीचे किंवा कोणत्याही उपबंधाचे ;

(घ) कलम (२ख) अन्वये मंजूर केलेल्या सुटीच्या बाबतीत, कलम (३क) च्या कोणत्याही उपबंधाचे] अनुपालन करण्यात कसूर केली असेल तर, या कलमान्वये मंजूर केलेली कोणतीही सूटी मंजूर करणारा प्राधिकारी लेखी आदेशाद्वारे रद्द करू शकेल.

^५[(५) पोटकलम (१), पोटकलम ^६[(१ग)], पोटकलम (२), पोटकलम (२क) किंवा पोटकलम (२ख)] अन्वये मंजूर केलेली सूट जेव्हा रद्द करण्यात आली असेल तेव्हा, अशी सूट ज्याला ज्याला लागू होती अशा प्रत्येक कर्मचाऱ्यांच्या जमाखाती तो ज्या आस्थापनेत नोकरीला असेल त्या आस्थापनेच्या भविष्यनिर्वाह निधीत ^७[(निवृत्तिवेतन निधी) किंवा विमा निधीमध्ये] जमा असलेली संचित रक्कम ^८[(संपूर्ण सेवेचा कालावधी पूर्ण होण्यापूर्वी ज्याने नोकरी सोडली असेल अशा कर्मचाऱ्यांच्या जमाखाती जमा असलेल्या नियोक्त्याच्या अंशदानाच्या हिश्यातून जप्त करण्यात आलेल्या कोणत्याही रकमेसह] त्या योजनेमध्ये किंवा ^९[(निवृत्तिवेतन) योजनेमध्ये ^{१०}[(किंवा विमा योजनेमध्ये] विनिर्दिष्ट करण्यात येईल असा भाग ^{११}* * * त्याच्या भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये ^{१२}* * * अशा मुदतीच्या आत आणि अशा रीतीने भरील.](६) पोटकलम ^{१३}[(१ग)] च्या उपबंधांच्या अधीनतेने, एखाद्या सूट दिलेल्या आस्थापनेच्या किंवा ^{१४}[(निवृत्तिवेतन) योजनेचे उपबंध लागू असणाऱ्या एखाद्या आस्थापनेच्या एखाद्या कर्मचाऱ्याचा नियोक्ता, पोटकलम (१) किंवा पोटकलम (२) अन्वये सूट मंजूर केली असली तरी, ^{१५}[(निवृत्तिवेतन निधी) मध्ये सेवायोजकाच्या अंशदानाचा निवृत्तिवेतन योजनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल असा भाग ^{१६}* * * त्याच्या भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये ^{१७}* * * अशा मुदतीच्या आत आणि अशा रीतीने भरील.]

१. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(ङ) (एक) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट केला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
२. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २७ अन्वये “ आणि ” हा शब्द गाठला (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
३. वरील अधिनियमाच्या कलम २७ अन्वये समाविष्ट केले (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
४. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(ङ) (दोन) अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
५. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३४ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
६. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २७ अन्वये पोटकलम (५) एवजी दाखल केला (२३ एप्रिल, १९७१ रोजी व तेव्हापासून).
७. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(च) (एक) अन्वये मूळ अक्षराएवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
८. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३४ अन्वये दाखल करण्यात आला (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).
९. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम २ अन्वये “ कुटुंब वेतन निधी ” या मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.
१०. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(च) (दोन) अन्वये समाविष्ट केला. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
११. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “ कुटुंब वेतन ” या मजकुराएवजी दाखल करण्यात आला.
१२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २३(छ) द्वारे मूळ मजकुराएवजी दाखल केले. (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ)), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑक्टोबर, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).
१३. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ७ (ख) द्वारे गाठले.

[१७क. (१) हा अधिनियम लागू असलेल्या आस्थापनेत नोकरीस ठेवलेला कर्मचारी जेव्हा आपली खात्याचे हस्तांतरणा नोकरी सोडून हा अधिनियम लागू नसेल अशा आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती मिळवील, तेव्हा, त्याने सोडलेल्या आस्थापनेच्या निधीमधील अशा कर्मचाऱ्याच्या जमाखाती असलेली संचित रक्कम, केंद्र शासन याबाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा मुदतीच्या आत, जर त्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल आणि त्या भविष्यनिर्वाह निधीसंबंधीच्या नियमांनुसार अशा हस्तांतरणाला परवानगी असेल तर, त्याची ज्या आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती झाली आहे, त्या आस्थापनेच्या भविष्यनिर्वाह निधीच्या खात्यात हस्तांतरित केली जाईल.

(२) हा अधिनियम लागू नसलेल्या अशा आस्थापनेत नोकरीस लावलेला कर्मचारी जेव्हा आपली नोकरी सोडील व हा अधिनियम लागू असलेल्या दुसऱ्या आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती मिळवील, त्यावेळी अशा कर्मचाऱ्याने सोडलेल्या, आस्थापनेच्या भविष्यनिर्वाह निधीमध्ये, अशा कर्मचाऱ्यांच्या नावे साचलेली जमा रक्कम, जर त्या कर्मचाऱ्याची तशी इच्छा असेल आणि अशा भविष्यनिर्वाह निधीसंबंधीच्या नियमांनुसार अशा हस्तांतरणाला परवानगी असेल तर, त्याची ज्या आस्थापनेत पुनर्नियुक्ती झाली आहे, त्या आस्थापनेच्या निधीतील किंवा, प्रकरणपरत्वे, भविष्यनिर्वाह निधीतील त्याच्या खात्यात हस्तांतरित केली जाईल.]

[१७कक. “आयुर्विमा महामंडळ अधिनियम, १९५६” यामध्ये या अधिनियमाशी विसंगत असे १९५६ चा अधिनियम ३१. यामध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, या अधिनियमाचे उपबंध अंमलात येतील.]

अस्थापनेच्या
हस्तांतरणाच्या
प्रकरणी दायित्व.
अंतर्भूत असले तरो
प्रस्तुत अधिनियम
अंमलात येणे.

[१७ख. ज्यावेळी एखाद्या आस्थापनेच्या संबंधातील एखादा सेवायोजक विक्री, देणगी, भाडेपट्टा किंवा लायसनद्वारे किंवा इतर कोणत्याही रीतीने ती संपूर्ण आस्थापना किंवा तिचा काही भाग हस्तांतरित करील तेव्हा तो सेवायोजक आणि तो आस्थापना जिला अशा प्रकारे हस्तांतरित करण्यात आली असेल ती व्यक्ती ; अशा हस्तांतरणाच्या तारखेपर्यंतच्या कालावधीच्या संबंधात, त्या सेवायोजकाकडून या अधिनियमाच्या, योजनेच्या किंवा “[निवृत्तिवेतन योजनेच्या] किंवा विमा योजनेच्या] कोणत्याही उपबंधान्वये येणे असलेल्या अंशदानाच्या व इतर रकमा भरण्यास संयुक्तपणे व पृथक्कपणे दायी असतील :

परंतु, हस्तांतरितीचे दायित्व हे त्यास अशा हस्तांतरणाने प्राप्त झालेल्या मत्तांच्या मूल्याएवढे मर्यादित राहील.]

[१८. हा अधिनियम, “[निवृत्तिवेतन योजना] किंवा विमा योजना यानुसार सदभावपूर्वक केलेल्या सदभावपूर्वक केलेल्या कृतीचे निवृत्तिवेतन योजना कोणत्याही कृतीसाठी केंद्र शासन, राज्य शासन, अधिकरणांचा अध्यक्षीय संरक्षण. अधिकारी, कलम ७क मध्ये उल्लेखिलेला कोणताही प्राधिकारी, निरीक्षक किंवा अन्य कोणतोही व्यक्ती यांच्या विरुद्ध कोणताही दावा, खटला किंवा वैध कार्यवाही होऊ शकणार नाही.]

१८क. अधिकरणाचा अध्यक्षीय अधिकारी, त्याचे अधिकारी व इतर कर्मचारी, कलम ७क मध्ये अध्यक्षीय अधिकारी निरीक्षिलेले प्राधिकारी आणि प्रत्येक निरीक्षक भारतीय दंड संहितेच्या (१८६० चा ४५) अर्थात्तर्गत लोकसेवक व इतर अधिकारी लोकसेवक असतील.]

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम १२ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेहापासून).

२. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम ३५ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेहापासून).

३. १९७३ चा अधिनियम ४०, कलम ८ अन्वये समाविष्ट केले (१ नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेहापासून).

४. १९७६ चा अधिनियम ९९, कलम ३१ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केले (७ सप्टेंबर, १९७६ रोजी व तेहापासून).

५. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.

६. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २४ अन्वये कलम १८ ऐवजी दाखल केले (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६(ङ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेहापासून).

शक्तीचं प्रत्यावोजन.

१९. समुचित शासन असा निदेश देऊ शकेल की, या अधिनियमाखाली, ३ योजनेखाली, ३ [निवृत्तिवेतन] योजनेखाली किंवा विमा योजनेखाली]] त्याने वापरावयाची कोणतीही शक्ती किंवा प्राधिकार किंवा अधिकारिता, निदेशामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा बाबीच्या संबंधात आणि अशा काही शर्ती असल्यास, त्यांच्या अधीनतेने—

(क) जेव्हा समुचित शासन केंद्र शासन असेल, तेव्हा अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल त्याप्रमाणे केंद्र शासनाला दुव्यम असणाऱ्या अधिकाऱ्यांकडून किंवा प्राधिकरणाकडून किंवा राज्य शासनाला दुव्यम असणाऱ्या अशा अधिकाऱ्यांकडून किंवा प्राधिकरणाकडून ; आणि

(ख) समुचित शासन राज्य शासन असेल तेव्हा अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल त्याप्रमाणे, राज्य शासनाला दुव्यम असणाऱ्या अधिकाऱ्यांकडून किंवा प्राधिकरणाकडूनही वापरण्यायोग्य असेल.

अडचणी दूर *१९क. ह्या अधिनियमांचे उपबंध अंमलात आणताना कोणत्याही अडचणी उद्भवल्यास आणि करण्याची शक्ती. विशेषत :—

*[(एक) कारखाना असलेली एखादी आस्थापना, अनुसूची-एक मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कोणत्याही उद्योगात गुंतलेली आहे किंवा कसे ;

*[(दोन) एखादी विशिष्ट आस्थापना, कलम १ चे पोटकलम (३) यांच्या खंड (ख) अन्वये काढण्यात आलेल्या अधिसूचनेद्वारे ज्या आस्थापनांना हा अधिनियम लागू करण्यात आला आहे अशा आस्थापनांच्या वर्गामध्ये येते किंवा कसे,]

*[(तीन) आस्थापनेवर नियुक्त करण्यात आलेल्या व्यक्तींची संख्या ; किंवा

(चार) ज्या दिनांकास आस्थापना स्थापन करण्यात आली त्या दिनांकापासून आतापर्यंत पूर्ण झालेल्या वर्षांची संख्या ; किंवा

*[(पाच) नियोक्त्याकडून, कर्मचारी ज्या प्रमाणात लाभांचा हवकदार असेल त्यापेक्षा कमी लाभ त्या कर्मचाऱ्याला दिला जात आहे किंवा कसे,

यासंबंधात काही शंका उद्भवल्यास, केंद्र शासन, आदेशाद्वारे, ह्या अधिनियमाच्या उपबंधांना विसंगत नसतील असे आणि शंका किंवा अडचणी दूर करण्यासाठी त्यास आवश्यक किंवा इष्ट वाटतील असे उपबंध करील किंवा निदेश देईल, आणि अशा प्रकरणांच्या संबंधातील केंद्र शासनाचा आदेश अंतिम असेल]

२०. [१९५१ चा अध्यादेश आठ यांचे निरसन] निरसन आणि सुधारणा अधिनियम, १९५७ (१९५७ चा ३६), कलम २ व अनुसूची-एक याद्वारे निरसित.

केंद्र शासनाची निदेश देण्याची शक्ती. २०. केंद्र शासनाला, या अधिनियमाच्या कार्यक्रम प्रशासनासाठी, वेळोवेळी त्याला योग्य वाटतील असे निदेश केंद्रीय मंडळाला देता येतील आणि असा निदेश देण्यात येईल तेव्हा, केंद्रीय मंडळ अशा निदेशाचे अनुपालन करील.

नियम करण्याची शक्ती. २१. (१) केंद्र शासनाला शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमांचे उपबंध पार शक्ती. पाडण्यासाठी नियम करता येतील.

(२) पूर्वगामी शक्तींच्या सर्वसाधारणतेस बाध न आणता, अशा नियमाद्वारे, खालील सर्व किंवा त्यापैकी कोणत्याही बाबींसाठी उपबंध करता येतील, त्या अशा :—

(क) अध्यक्षीय अधिकारी आणि अधिकरणांचे कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते आणि सेवेच्या इतर अटी व शर्ती ;

१. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १७ अन्वये कलम १९ ऐवजी दाखल केले.

२. १९७१ चा अधिनियम १६, कलम २९ अन्वये “कोणत्याही योजनेखाली” ऐवजी दाखल केले.

३. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम २९ अन्वये मूळ मजकुराएवजी दाखल केला (७ डिसेंबर, १९७६ रोजी व तेक्कापासून).

४. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ४ अन्वये “कुटुंब वेतन” या मजकुराएवजी दाखल केले.

५. १९५६ चा अधिनियम १४, कलम ६ द्वारे खंड (एक) च्या ऐवजी नव्याने दाखल केले.

६. १९६० चा अधिनियम ४६, कलम ६ द्वारे खंड (एक कू) ला खंड (दोन) असा नव्याने क्रमांक दिला (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेक्कापासून).

७. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ द्वारे खंड (दोन) व (तीन) ऐवजी दाखल करण्यात आले (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेक्कापासून).

८. वरील अधिनियमाच्या कलम ६ द्वारे खंड (चार) ला खंड (पाच) असा नव्याने क्रमांक दिला (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेक्कापासून).

* कलम १९क संबंधातील विशेषत.

(ख) अधिकरणापुढे अपील कशा स्वरूपात आणि कशा रोतीने सादर करावे आणि त्याचा कालावधी आणि ते अपील सादर करण्यासाठी देय की;

(ग) कलम ८ग च्या पोटकलम (२) अन्वये वसुली अधिकान्याकडे पाठवावयाच्या प्रमाणपत्रांची प्रत प्रमाणित करण्याची रीत;

(घ) या अधिनियमाखालील नियमाद्वारे विहित करणे आवश्यक असेल किंवा करता येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

(३) या कलमाखालील केलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ते एका सत्राने बसलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीकरिता सत्रासीन असताना ठेवला जाईल. आणि पूर्वीकृत सत्राच्या क्रमवर्ती सत्राच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी, जर त्या नियमात कोणतेही आपरिवर्तन करण्यावावत दोन्ही सभागृहांचे मतेक्य झाले अथवा तो नियम करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहांचे मतेक्य झाले तर, त्यानंतर तो नियम अशा आपरिवर्तित रूपातच परिणामकारक होईल किंवा प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही. तथापि, अशा कोणत्याही आपरिवर्तनामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या नियमाखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेला वाध येणार नाही.

२२. (१) अधिनियमाचे उपबंध परिणामकारक करण्यामध्ये कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, कर्मचारी अडचणी भविष्यनिर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध (विशेषधन) अधिनियम, १९८८ द्वारे विशेषधित केल्यानुसार केंद्र निवारण्याची शक्ती. शासनाला, शासकीय राजपत्रात प्रकाशित केलेल्या आदेशाद्वारे या अडचणीच्या निवारणार्थ, त्याला आवश्यक वाटतील असे, या अधिनियमाच्या उपबंधांशी विसंगत नसणारे उपबंध करता येतील:

परंतु, उक्त विशेषधन अधिनियमाला राष्ट्रपतीची अनुमती मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन वर्षांचा कालावधी संपल्यानंतर असा कोणताही आदेश देता येणार नाही.

(२) या अधिनियमान्वये देण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो करण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्यात येईल.

तथापि, हे विशेषधन अजून अंमलात आलेले नाही.

[२३. (१) कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध (विशेषधन) तिसरा अध्यादेश १९९६ निरसन आणि च्यावृत्त १९९६ चा याद्वारे निरसित करण्यात येत आहे.

(२) असे निरसन झाले असले तरीही उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारित मुख्य अधिनियमान्वये केलेली कोणतीही गोष्ट किंवा कार्यवाही ह्या अधिनियमाने सुधारित मुख्य अधिनियमाच्या तत्सम उपबंधान्वये केली आहे असे मानण्यात येईल.]

१. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ९ अन्वये हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

पहिली अनुसूची

[कलमे २(एक) आणि ४ पहा]

खालीलपैकी कोणत्याही वस्तूच्या निर्मितीचे * * * * * काम करणारा कोणताही उद्योग,
त्या वस्तू म्हणजे—

सिमेंट, सिगारेट,
विद्युत, यांत्रिक किंवा सर्वसाधारण अभियांत्रिकी उत्पादने,
लोखंड आणि पोलाद.

कागद.

कापड (संपूर्णतः किंवा अंशतः सूती किंवा लोकरी किंवा तागाचे किंवा रेशमी-नैसर्गिक किंवा
कृत्रिम)

[१. आगपेट्या.

२. खाद्यतेले व. चरबी.

३. साखर.

४. रबर व रबर उत्पादने.

५. वीज निर्मिती, पारेषण आणि वितरण यांसह विद्युतशक्ती.

६. चहा.

७. मुद्रण [श्रमिक पत्रकार (सेवेच्या शर्ती) आणि संकीर्ण उपबंध अधिनियम, १९५५
(१९५५ चा ४५) मध्ये दिलेल्या व्याख्येप्रमाणे असलेल्या वृत्तपत्र आस्थापनांशी संवर्धित असणाऱ्या
मुद्रण उद्योगाव्यतिरिक्त मुद्रणासाठी मुद्राक्षरांची जुळणी करण्याची, अक्षरमुद्रणांद्वारे मुद्रण करण्याची,
शिलामुद्रणाची, उत्कीर्ण प्रकाशलेखनाची (फोटोग्रेवर), किंवा तत्सम अन्य प्रक्रिया किंवा पुस्तक
वांधणी यांसह.]

८. काच.

९. पाण्याचे दगडी नळ.

१०. स्वच्छताविषयक सामान.

११. उच्च आणि कमी दाबाचे चिनी मातीचे विद्युत विरोधक.

१२. उत्पसह भट्ट्या (रिफ्कटरीज).

१३. कोले.]

[१. जड आणि विशुद्ध रसायने—

(एक) रासायनिक खते,

(दोन) टर्पन्याईन,

(तीन) राळ,

(चार) वैद्यकीय आणि औषधीय सिद्धपदार्थ,

(पाच) सौंदर्यप्रसाधन सिद्धपदार्थ,

(सहा) साबण,

(सात) शाई,

(आठ) मध्यम द्रव्ये, रंग, रंगीत लाख आणि रंग खुलविणारे पदार्थ,

(नऊ) मेदयुक्त आम्ले, आणि

[(दहा) उद्योगांमधील ऑक्सिजन, अॅसिटिलीन आणि कार्बोद्विप्रणिल वायू.]

२. नीळ.

३. लाख व लाखेच्या कांड्या.

१. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १८ अन्वये “किंवा उत्पादनाचे” हे शब्द गाठले.

२. अधिसूचना क्रमांक एस. आर. ओ. १५६६, दिनांक ४ जूलै, १९५६, अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ १९९२, (३१ जूलै, १९५६ रोजी व तेव्हापासून).

३. अधिसूचना क्रमांक एस. आर. ओ. २०२६, दिनांक ३ सप्टेंबर, १९५६ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ १५३३, (३० सप्टेंबर, १९५६ रोजी व तेव्हापासून).

४. अधिसूचना क्रमांक एस. आर. ओ. १९७६, दिनांक ८ जून, १९५७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ १२४२, (३१ जूलै, १९५७ रोजी व तेव्हापासून).

४. अखाद्य बनस्पती आणि प्राणिज तेले आणि चरवी]
 *[खनिज तेल संस्करण कारखाना.]
 *[(एक) औद्योगिक आणि पावर अल्कोहोल कारखाना, आणि
 (दोन) अॅसबेस्टॉस सिमेंट पवे बनवण्याचा कारखाना.]
 *[विस्किटे बनविण्याचा उद्योग, विस्किटे आणि पाव, मिठाई (कन्फेक्शनरी), आणि दूध व दूध भुकटी
 यांसारखो उत्पादने बनविणारी संयुक्त युनिटे धरून.]
 *[अध्रक उद्योग.]
 *[प्लायवुड उद्योग.]
 *[मोटार दुरुस्ती व संधारण उद्योग.]
 *[१. भात गिरणी,
 २. पीठ गिरणी
 ३. डाळ गिरणी.]
 *[खळ बनविण्याचा कारखाना.]
 *[१. पेट्रोलियम किंवा नैसर्गिक वायू समन्वेषण, पूर्वेक्षण, विधण किंवा उत्पादन.
 २. पेट्रोलियम किंवा नैसर्गिक वायू संस्करण.]
 *[३. चामडे आणि चामड्याच्या वस्तू उद्योग.]
 *[१. दगडी बरण्या.
 २. चिनी मातीची भांडी (क्रोकरी).]
 *[फळे आणि भाज्या टिकवून ठेवण्याचा उद्योग म्हणजेच पुढीलपैकी कोणत्याही वस्तूची निर्मिती किंवा
 उत्पादन करणारा उद्योग :—

- (एक) डवाबंद आणि बाटलीबंद फळे, रस आणि गर,
 (दोन) डवाबंद आणि बाटली बंद भाज्या,
 (तीन) गोठवलेली फळे व भाज्या,
 (चार) मुरंबा, जेली आणि मार्मालेड,
 (पाच) टोमॅटो उत्पादने, केचप आणि सॉस,

१. अधिसूचना क्रमांक एस. आर. ओ. २१८, दिनांक १२ जानेवारी, १९५७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ १७५ (३१ जानेवारी, १९५७ रोजी व तेव्हापासून).
 २. अधिसूचना क्रमांक एस. आर. ओ. ३०६७, दिनांक १९ सप्टेंबर, १९५७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ २०५८ (३० नोव्हेंबर, १९५७ रोजी व तेव्हापासून).
 ३. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १७०, दिनांक १२ मार्च, १९५८ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३, पृष्ठ १३१ (३० एप्रिल, १९५८ रोजी व तेव्हापासून).
 ४. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ३१२, दिनांक ५ मार्च, १९६० अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ५६९ (३१ मे, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
 ५. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ६३२, दिनांक ३० मे, १९६० अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ८५३ (३० जून, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
 ६. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ६८३, दिनांक ९ जून, १९६० अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ९५१ (३० जून, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
 ७. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १४४३, दिनांक २४ नोव्हेंबर, १९६० अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १८१९ (३१ डिसेंबर, १९६० रोजी व तेव्हापासून).
 ८. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ५३५, दिनांक १० एप्रिल, १९६१ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ६५४ (३१ मे, १९६१ रोजी व तेव्हापासून).
 ९. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ७०५, दिनांक १६ मे, १९६१ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ७९८ (३० जून, १९६१ रोजी व तेव्हापासून).
 १०. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ९९३, दिनांक २९ जुलै, १९६१ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १२१८ (३१ ऑगस्ट, १९६१ रोजी व तेव्हापासून).
 ११. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १३८२, दिनांक ४ नोव्हेंबर, १९६१ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १६९४ (३० नोव्हेंबर, १९६१ रोजी व तेव्हापासून).
 १२. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १४६१, दिनांक २९ ऑगस्ट, १९६२ अन्वये विशोधित केल्याप्रमाणे अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ७८६, दिनांक ६ जून, १९६२ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक) पृष्ठ ७०६ (३० जून, १९६२ रोजी व तेव्हापासून).

(सहा) फळांची सरबते, रस, पौष्टिक पेये आणि पिण्यास तयार पेये किंवा फळांचे रस किंवा गर घातलेली अन्य कोणतोही पेये,

(सात) टिकवलेली, पाकवलेली स्फटिकीकृत फळे आणि साली,

(आठ) चटण्या,

(नव) फळे आणि भाज्या टिकवणे किंवा त्या डवाबंद करण्यासंबंधीची विनिर्देशन न केलेली अन्य कोणतोही बाब.]

^१[काजू उद्योग.]

^२[मिठाई उद्योग.]

^३[१. गुंड्या (बटणे) ;

२. ब्रश,

३. प्लास्टिक व प्लास्टिक उत्पादने,

४. लेखनसामग्री उत्पादने.]

^४[वातित पेय उद्योग म्हणजेच वातित पेय, सौम्य (अल्कोहोल रहित) पेये किंवा कार्बनित जल यांची निर्मिती करणारा कोणताही उद्योग.]

^५[मद्यार्काचे (स्प्रिटचे) (आौद्योगिक व पावर अल्कोहोलमध्ये न मोडणाऱ्या) आसवन आणि परिशोधन आणि मद्यार्क संमिश्रपणे बनविण्याचा उद्योग.]

^६[रंग आणि वॉर्निंश उद्योग.]

^७[हाडे भरडण्यांचा उद्योग.]

^८[वेचणीकार (पिकर्स) उद्योग.]

^९[दूध व दुग्धोत्पादन उद्योग.]

^{१०}[अल्तोह धातू आणि लगडीच्या स्वरूपातील मिश्र धातू उद्योग.]

^{११}[पाव बनवण्याचा उद्योग.]

१. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ११२५, दिनांक १८ ऑगस्ट, १९६२ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १२३३ (३० सप्टेंबर, १९६२ रोजी व तेक्कापासून).

२. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ४२४, दिनांक २८ फेब्रुवारी, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ३९० (३१ मार्च, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).

३. अधिसूचना क्रमांक जौ. एस. आर. ५९१, दिनांक २७ मार्च, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ६२९ (३० एप्रिल, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).

४. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १४३२, दिनांक ३ ऑगस्ट, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, असाधारण, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ६९३ (३१ ऑगस्ट, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).

५. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १६०५, दिनांक २६ सप्टेंबर, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १८८० (३१ ऑक्टोबर, १९६३ रोजी व तेक्कापासून).

६. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १९८३, दिनांक २१ डिसेंबर, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ २२४ (३१ जानेवारी, १९६४ रोजी व तेक्कापासून).

७. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ६७, दिनांक ३१ डिसेंबर, १९६३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ८२. (३१ जानेवारी, १९६४ रोजी व तेक्कापासून).

८. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ८२२, दिनांक २२ मे, १९६४ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६६ भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ८३४ (३० जून, १९६४ रोजी व तेक्कापासून).

९. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १७२३, दिनांक २७ नोव्हेंबर, १९६४ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १८९७ (३१ डिसेंबर, १९६४ रोजी व तेक्कापासून).

१०. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १७९५, दिनांक ९ डिसेंबर, १९६४ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १९८० (३१ जानेवारी, १९६५ रोजी व तेक्कापासून).

११. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ४०२, दिनांक २ मार्च, १९६५ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ४३६ (३१ मार्च, १९६५ रोजी व तेक्कापासून).

[तंबाखूच्या पानांची देठे खुडणे किंवा पाने पुन्हा वाळविणे यासंबंधीचा उद्योग म्हणजेच तंबाखूच्या पानांची देठे खुडणे, पाने पुन्हा वाळवणे, हाताळणे, निवडणे, प्रतवारी लावणे किंवा त्यांची पुडकी बांधणे ही कामे करणारा उद्योग.]

[अगरवत्ती (धूप आणि धूपबत्ती यांसह) उद्योग.]

[काढ्या (कताई क्षेत्राव्यतिरिक्त) उद्योग.]

[तंबाखू उद्योग म्हणजे तंबाखूपासून चिरुट, जर्दा, तपकीर, किमाम आणि गुरकू तंबाखू बनवणारा कोणताही उद्योग.]

[कागदी उत्पादने उद्योग.]

[मिटाचे उत्पादन करणारा असा कोणताही उद्योग की, ज्यासाठी लायसन आवश्यक असून त्याच्याकडे किमान [४.०५ हेक्टर] जमीन असली पाहिजे.]

[लिनोलियम उद्योग आणि इण्डोलिअम उद्योग.]

[स्फोटकांचा उद्योग.]

[तागाच्या गाठी बनवण्याच्या व दावणी उद्योग.]

[दारुकाम व बंदुकीचे केप बनवण्याचा उद्योग.]

[तंबू बनवण्याचा उद्योग.]

[लोह मँगीज उद्योग.]

[वर्फ व आईस्क्रीम उद्योग.]

१. अधिसूचना क्रमांक ७६८, दिनांक १८ मे, १९६५ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ८१८ (३० जून, १९६५ रोजी व तेक्कापासून).
२. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ११०, दिनांक २३ जून, १९६५ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ९६४ (३१ जुलै, १९६५ रोजी व तेक्कापासून).
३. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १५२, दिनांक ३ जुलै, १९६५ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १००६ (३० सप्टेंबर, १९६५ रोजी व तेक्कापासून).
४. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ८१५, दिनांक १ जून, १९६६ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १०३९ (३० जून, १९६६ रोजी व तेक्कापासून).
५. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ११११, दिनांक ११ जुलै, १९६६ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १२६२ (३१ जुलै, १९६६ रोजी व तेक्कापासून).
६. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १३६२, दिनांक ३० ऑगस्ट, १९६६ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १५२६ (३० सप्टेंबर, १९६६ रोजी व तेक्कापासून).
७. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १९४५, दिनांक १६ डिसेंबर, १९६६ अन्वये “ दहा एकर ” याएवजी घातले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६७, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ २२८४.
८. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ४३७, दिनांक २७ मार्च, १९६७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६६ भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ५१७ (३० एप्रिल, १९६७ रोजी व तेक्कापासून).
९. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १०१९, दिनांक १६ मे, १९६७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६७, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ११६२ (३१ जुलै, १९६७ रोजी व तेक्कापासून).
१०. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १२२६, दिनांक ५ ऑगस्ट, १९६७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६७, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १३३१ (३१ ऑगस्ट, १९६७ रोजी व तेक्कापासून).
११. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १५३०, दिनांक ५ ऑक्टोबर, १९६७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १६७० (३१ ऑक्टोबर, १९६७ रोजी व तेक्कापासून).
१२. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १७१६, दिनांक ३ नोव्हेंबर, १९६७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६७, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १८४० (३० नोव्हेंबर, १९६७ रोजी व तेक्कापासून).
१३. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १०१८, दिनांक २२ एप्रिल, १९६९ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६९, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ११८१ (३० एप्रिल, १९६९ रोजी व तेक्कापासून).
१४. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १५०६, दिनांक ११ जून, १९६९ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९६९, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १८०९ (३० जून, १९६९ रोजी व तेक्कापासून).

[दोरा गुंडाळणे व सुताची रीले बनवण्याचा उद्योग.]

[कापूस वटणी, गासड्या बांधणे व दावणी उद्योग.]

[काथ बनवण्याचा उद्योग.]

[वियर उद्योग निर्मिती म्हणजे माल्ट्युक्त वार्ली व हॉपच्या पेय जलात एखाद्या मॅशच्या अल्कहोली किल्वता किंवा माल्ट्युक्त किंवा माल्ट्युक्त इतर धान्ये किंवा इतर काबॉहायड्रेट सिद्धपदार्थ घातलेल्या किंवा न घातलेल्या संहत हाप्सच्या उत्पादनाची निर्मिती करणारा कोणताही उद्योग.]

[विडी उद्योग.]

फैरो कासु उद्योग.

हिन्यांना पैलू पाडण्याशी निगडित उद्योग.

हरितद्रव्याच्या सत्वांशाचे चूर्ण, हरित द्रव्याच्या सत्वांशाची गोळी आणि वनस्पती टैनिन मिश्रित सन्वाशांच्या उत्पादनाशी निगडित उद्योग.

बीटा निर्मितीशी निगडित उद्योग.

अॅसबेस्टोस या मुख्य कच्च्या मालावर आधारित उद्योग.

[स्पष्टीकरण.—या अनुसूचीमध्ये वापरलेल्या संज्ञांच्या सर्वसाधारण अर्थास बाध न येता—

(क) “विद्युत यांत्रिक किंवा सर्वसाधारण अभियांत्रिकी उत्पादने” या संज्ञेमध्ये पुढील वस्तूचा अंतर्भाव होतो—

(१) विद्युत ऊर्जा निर्मिती, पारेषण, वितरण यांसाठी किंवा तिच्या मोजमापासाठी असलेली यंत्रसामग्री व साधनसामग्री, आणि केबल, आणि तारांसहित मोर्टस,

(२) दूरध्वनी, तारयंत्र आणि बिनतारी दलणवळणाचे उपयंत्र,

(३) विजेचे दिवे (काचेच्या गोळ्यांव्यतिरिक्त),

(४) विजेचे पंखे आणि घरगुती वापराची विजेची उपकरणे,

(५) साठवण व शुक्र विद्युतघट (बॅटरी),

(६) रेडीयो संच आणि ध्वनी पुनरुत्पादन उपकरणे,

(७) विद्युत यंत्रसामग्री आणि यंत्र हत्यारे यांव्यतिरिक्त उद्योगात वापरली जाणारी यंत्रसामग्री (वस्त्रनिर्माण यंत्रसामग्रीसह),

(८) अंतर्दहन इंजिने, सागरी इंजिने आणि रेल्वे इंजिने यांसह बाष्पके आणि आद्यप्रेरके (प्राइम मुक्हसं),—

(९) यंत्र—हत्यारे म्हणजेच धातू आणि लाकूड यांवर चालणारी हत्यारे),

(१०) पेणण चक्रे (ग्राइंडिंग व्हील्स),

(११) गलबते,

(१२) मोटारी आणि कर्षित्रे,

(१३) बोल्ट, नट आणि रिबीट,

(१४) विजेवर चालणारे पंप,

(१५) सायकली,

(१६) कंदील,

१. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १९८८, दिनांक २२ नोव्हेंबर, १९७१ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ५५६६ (३० नोव्हेंबर, १९७१ रोजी व तेक्कापासून).

२. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. १२५१, दिनांक २३ सप्टेंबर, १९७२ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, १९७२, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ २९३७ (३० नोव्हेंबर, १९७३ रोजी व तेक्कापासून).

३. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ५०३, दिनांक १२ मे, १९७३ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ९७६ (३१ मे, १९७३ रोजी व तेक्कापासून).

४. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ४२८, दिनांक १५ एप्रिल, १९७४ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ ९४४ (३० एप्रिल, १९७४ रोजी व तेक्कापासून).

५. अधिसूचना क्रमांक जी. एस. आर. ६६०, दिनांक १७ मे, १९७७ अन्वये जादा दाखल केले, पहा भारताचे राजपत्र, भाग दोन, विभाग ३ (एक), पृष्ठ १६५९ (३१ मे, १९७१ रोजी व तेक्कापासून).

६. १९५३ चा अधिनियम ३७, कलम १८ अन्वये समाविष्ट केले.

- (१७) शिवण व विणकाम यंत्रे,
- (१८) गणितीय आणि वैज्ञानिक उपकरणे,
- (१९) धातूचे पत्रे गुंडाळून व पुन्हा गुंडाळून बनविण्यात आलेली उत्पादने,
- (२०) तारा, नक्षा, नलिका आणि जोडण्या,
- (२१) सलोह आणि अलोह ओतकामे,
- (२२) तिजोन्या, वज्रकप्पे आणि लोखंडी किंवा पोलादी किंवा पोलादमिश्रित धातूपासून बनविलेले फानचर,
- (२३) कटलरी आणि शल्यचिकित्सेची उपकरणे,
- (२४) पिंपे आणि पात्रे,
- (२५) १ ते २४ या बाबीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या उत्पादनाचे भाग आणि उपसाधने;
- (ख) “लोखंड आणि पोलाद” या संज्ञेमध्ये कच्चे लोखंड, लगडी, लोखंड शुद्ध करण्याची पहिली प्रक्रिया झालेले लोखंड, कांब आणि मूळ रूपातील लोखंडी पत्रे गुंडाळून व पुन्हा गुंडाळून बनविलेली उत्पादने आणि हत्यारे आणि संमिश्र पोलाद यांचा समावेश होतो;
- (ग) “कागद” या शब्दामध्ये लगदा, पुडा आणि जाड गवती पुडा यांचा समावेश होतो;
- (घ) “कापड” या शब्दामध्ये पिंजणे, सूत कातणे, विणणे, त्रुटी दूर करणे आणि कापड धागा रंगवणे, छपाई, विणाई आणि भरतकाम यांचा समावेश होतो.]

*[कलम ५ (१६) पहा]

योजनेमध्ये ज्यासाठी उपबंध करतो येतील अशा बाबी

१. निधीमध्ये सामील होणारे कर्मचारी किंवा कर्मचान्यांचा वर्ग आणि ज्या शर्तीवर कर्मचान्यांना निधीत सामील होण्यापासून किंवा कोणतेही अंशदान भरण्यापासून सूट देता येईल त्या शर्ती.

२. सेवायोजकाकडून आणि कर्मचान्याकडून किंवा त्यांच्या वतीने *[(मग त्यांची नियुक्ती सेवायोजकाने थेट केलेली असो किंवा संविदाकाराद्वारे किंवा त्यांच्यामार्फत झालेली असो)] निधीमध्ये अंशदान ज्यावेळी आणि ज्या पद्धतीने दिले जाईल, ती वेळ आणि ती पद्धत आणि कर्मचान्यांची तशी इच्छा असल्यास, कलम ६. ** * * * खाली त्यास देता येईल असे अंशदान आणि अशी अंशदाने ज्या पद्धतीने वसूल करता येतील ती पद्धत.

*[२क. एखाद्या संविदाकाराद्वारे किंवा त्याच्यामार्फत कामावर लावलेल्या कर्मचान्यांकडून अशा संविदाकारांना कर्मचान्याचे अंशदान ज्या पद्धतीने वसूल करता येईल ती पद्धत.]

३. निधीच्या प्रशासनाचा खर्च भागविण्यासाठी आवश्यक असतील अशा रकमांचे सेवायोजकाकडून केले जावयाचे प्रदान आणि असे प्रदान ज्या दराने आणि ज्या पद्धतीने केले जाईल, तो दर आणि ती पद्धत.

*[४. कोणत्याही विश्वस्त मंडळाला सहाय्य करण्यासाठी कोणतीही समिती घटित करणे.

५. कोणत्याही विश्वस्त मंडळाचे प्रादेशिक आणि अन्य कार्यालये उघडणे.]

६. लेखे ज्या पद्धतीने ठेवावयाचे, ती पद्धत केंद्र शासनाने दिलेल्या कोणत्याही निदेशानुसार आणि विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही शर्तीनुसार निधीच्या पैशांची गुंतवणूक, अर्थसंकल्प तयार करणे, लेख्याची तपासणी आणि केंद्र शासनाला किंवा विनिर्दिष्ट राज्य शासनाला लेखापरीक्षेचा अहवाल सादर करणे.

७. ज्या शर्तीखाली निधीमधून रक्कम काढण्यास मुभा देता येईल आणि कोणत्याही वजाती किंवा जप्त्यांची कमाल रक्कम.

८. केंद्र शासनाने संबंधित विश्वस्त मंडळाबरोबर विचारविनिमय केल्यानंतर सदस्यांनी द्यावयाच्या व्याजाचा दर निश्चित करणे.

९. कर्मचान्याने स्वतःबदलचा आणि स्वतःच्या कुटुंबाबदलचा तपशील आवश्यकता असेल तेहा ज्या नमुन्यात सादर करावयाचा तो नमुना.

१०. एखाद्या सदस्याच्या मृत्युनंतर त्याच्या नावावर जमा असलेली रक्कम स्वीकारण्यासाठी एखाद्या व्यक्तीचे नामनिर्देशन आणि असे नामनिर्देशन रद्द करणे किंवा बदलणे.

११. कर्मचान्यांच्या संबंधात ठेवावयाच्या नोंदवहा आणि अभिलेख आणि सेवायोजकांनी "[किंवा संविदाकारांनी] सादर करावयाची विवरणे.

१२. कोणत्याही कर्मचान्यांची ओळख पटवण्याच्या प्रयोजनार्थ त्याला द्यावयाच्या कोणत्याही ओळखपत्राचा, टोकनचा किंवा चकतीचा नमुना किंवा संकल्पचित्र आणि ते देणे, सुरक्षित ठेवणे आणि पुनःस्थापित करणे.

१. १९६३ चा अधिनियम, २८, कलम १३ अन्वये “ [कलम ६, (२) पहा] ” या मजकुराएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६२ रोजी व तेहापासून).

२. वरील अधिनियमाच्या कलम १३ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेहापासून).

३. वरील अधिनियमाच्या कलम १३ अन्वये “ चे पोटकलम (१) ” हा मजकूर गाळला (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेहापासून).

४. वरील अधिनियमाच्या कलम १३ अन्वये बाबी ४ व ५ याएवजी दाखल केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेहापासून).

५. वरील अधिनियमाच्या कलम १३ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेहापासून).

१३. या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही प्रयोजनासाठी आकारावयाची फी.

१४. कलम १४ च्या पोटकलम (२) खाली शिक्षापात्र ठरतील अशी उल्लंघने किंवा वसुली.

१५. निरीक्षकांना वापरता येतील अशा आणखी काही शक्ती असल्यास त्या.

१६. कोणत्याही विद्यमान भविष्यनिर्वाह निधीमधील संचित रकमा कलम १५ खालील निधीकडे ज्या पद्धतीने हस्तांतरित केल्या जातील ती पद्धत आणि या बाबतीत सेवायोजक हस्तांतरित करू शकतील अशा कोणत्याही मत्तांचे मूल्यांकन करण्याची रीत.

१७. कोणत्याही सदस्याता आयुर्विम्याचे हप्ते निधीतून भरण्याची परवानगी ज्या शर्तीखाली देता येईल, त्या शर्ती.

१८. [योजनेमध्ये उपबंधित करावयाची असेल अशी किंवा] योजना राबवण्याच्या प्रयोजनार्थ आवश्यक किंवा योग्य असेल अशी अन्य कोणतीही बाब.

१. १९६३ चा अधिनियम २८, कलम १३ अन्वये समाविष्ट केले (३० नोव्हेंबर, १९६३ रोजी व तेव्हापासून).

४ तिसरी अनुसूची

[कलम ६क (५) पहा]

निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये ज्यांसाठी उपबंध करता येतील अशा बाबी

१. निवृत्तिवेतन योजना ज्यांना लागू होईल ते कर्मचारी किंवा कर्मचाऱ्यांचे वर्ग.
२. कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी व संकोर्ण उपबंध (विशोधन) अधिनियम, १९९६ (या अनुसूचीमध्ये यानंतर ज्याचा उल्लेख विशोधन अधिनियम असा करण्यात आला आहे) याच्या प्रारंभापूर्व कलम ६क जसे होते त्या अन्वये निवृत्तिवेतन योजनेचे सदस्य नसणाऱ्यांनी निवृत्तिवेतन योजनेचा विकल्प ज्या मुदतीत स्वीकारावयाचा ती मुदत.
३. भविष्यनिर्वाह निधीतील मालकाच्या अंशदानाचा निवृत्तिवेतन निधीमध्ये जमा करावयाचा भाग आणि तो जमा करण्याची रीत.
४. निवृत्तिवेतनास पात्र असण्यासाठी किमान अहंताकारी सेवा आणि विशोधने अधिनियमाच्या प्रारंभापूर्वी असणाऱ्या कलम ६क च्या अंतर्गत कर्मचाऱ्याला त्याच्या मागील सेवेवदल मिळणारे लाभ देण्याची रीत.
५. सेवेच्या ज्या कालावधीसाठी कोणतेही अंशदान प्राप्त झालेले नसेल त्याच्या नियमाची रीत.
६. मालकाने अंशदानांचा भरणा करण्यात कसूर केल्यास कर्मचाऱ्यांचे हितसंरक्षित ठेवण्याची रीत.
७. निवृत्तिवेतन निधीचा लेखा ठेवण्याची रीत आणि केंद्र सरकारकडून निर्धारित करण्यात येणाऱ्या गुंतवणुकीच्या स्वरूपाच्या अधीन राहून निवृत्तिवेतन निधीच्या रकमेची गुंतवणूक करण्याची रीत.
८. आवश्यक असेल तेव्हा कर्मचाऱ्याने स्वतःसंबंधी व त्याच्या कुटुंबातील इतर व्यक्तीसंबंधीचा तपशील ज्या नमुन्यात पुरवावयाचा तो नमुना.
९. निवृत्तिवेतन योजनेच्या प्रशासनासाठी कर्मचाऱ्याच्या संबंधात ठेवावयाची प्रपत्रे, नोंदवद्या आणि अभिलेख.
१०. कर्मचाऱ्यांच्या निवृत्तिवेतनाची श्रेणी, निवृत्तिवेतनाचे लाभ व असे लाभ देण्यासंबंधी शर्ती.
११. सूट मिळालेल्या आस्थापनांनी निवृत्तिवेतन योजनेमध्ये अंशदानाचे पैसे भरण्याची व त्यासंबंधी विवरणे सादर करण्याची रीत.
१२. निवृत्तिवेतन वितरणाची पद्धत आणि या प्रयोजनाकरिता विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा वितरण अभिकरणांबरोबर करावयाची व्यवस्था.
१३. निवृत्तिवेतन योजनेच्या कारभाराचा खर्च निवृत्तिवेतन निधीच्या उत्पन्नामधून भागवण्याची रीत.
१४. निवृत्तिवेतन योजनेचे कार्यान्वयन करण्यासाठी या योजनेत तरतूद करावयाच्या किंवा तरतूद करणे आवश्यक किंवा उचित असेल अशा इतर बाबी.]

१. १९९६ चा अधिनियम २५, कलम ८ अन्वये हा मजकूर बदली दाखल करण्यात आला.

[चौथी अनुसूची

(कलम ६ग पहा)

कर्मचारी ठेव संलग्न विमा योजनेमध्ये ज्यांसाठी उपबंध करावयाचे अशा बाबी

१. या विमा योजनेच्या कक्षेत येतील असे कर्मचारी किंवा कर्मचाऱ्यांचा वर्ग.
२. या विमा निधीचे लेखे ज्या पद्धतीने ठेवावयाची ती पद्धत आणि विमा निधीमधील पैशांची, केंद्र शासन, आदेशाद्वारे ठरवून देईल अशा पद्धतीच्या अधीनतेने, गुंतवणूक.
३. आवश्यकता असेल तेव्हा कर्मचाऱ्याने स्वतःबदलचा आणि स्वतःच्या कुटुंबातील सदस्यांबदलचा तपशील ज्या नमुन्यात सादर करावयाचा तो नमुना.
४. एखाद्या कर्मचाऱ्याच्या मृत्युनंतर त्यास देय झालेली विम्याची रक्कम स्वीकारण्यासाठी एखाद्या व्यक्तीचे नामनिर्देशन आणि असे नामनिर्देशन रद्द करणे किंवा बदलणे.
५. कर्मचाऱ्यांच्या संबंधात ठेवावयाच्या नोंदवह्या आणि अभिलेख, कोणत्याही कर्मचाऱ्याची किंवा त्याच्या नामनिर्देशीची किंवा विम्याची रक्कम स्वीकारण्याचा जिला हक्क असेल अशा त्यांच्या कुटुंबातील एखाद्या व्यक्तीची ओळख पटवण्याच्या प्रयोजनार्थ तिला द्यावयाच्या कोणत्याही ओळखपत्राचा, टोकनचा किंवा चकतीचा नमुना किंवा संकल्पचित्र.
- [६. विमा लाभांची श्रेणी आणि कर्मचाऱ्यांना असे लाभ देण्यासंबंधीच्या शर्ती.]
८. योजनेअन्वये कर्मचाऱ्याच्या नामनिर्देशीस किंवा त्याच्या कुटुंबामधील एखाद्या व्यक्तीस देय असलेली रक्कम प्रदान करण्याची पद्धत या उपबंधासह, सदर रकमेचे प्रदान हे “ बँक व्यवसायी कंपन्या (उपक्रमांचे संपादन आणि हस्तांतरण) अधिनियम, १९७० ” (१९७० चा ५) याच्या पहिल्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कोणत्याही तत्सम नवीन बँकेत अशा नामनिर्देशीच्या किंवा कुटुंबातील व्यक्तीच्या नावे असलेल्या बचत बँकेच्या खात्यात जमेच्या रूपानेच केले जाईल, अन्य प्रकारे नाही.
९. कर्मचारी ठेव संलग्न विमा योजनेमध्ये उपबंधित करावयाची असेल किंवा ती योजना राबवण्याच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक किंवा योग्य असेल अशी अन्य कोणतीही बाब.]

१. १९७६ चा अधिनियम १९, कलम ३८ अन्वये समाविष्ट केले (१ ऑगस्ट, १९७६ रोजी व तेव्हापासून).

२. १९८८ चा अधिनियम ३३, कलम २६ अन्वये बाब क्रमांक ६ व ७ ऐवजी हा मजकूर समाविष्ट केला (स्थायी आदेश क्रमांक ७१६ (इ), दिनांक १५ जुलै, १९८८ अन्वये दिनांक १ ऑगस्ट, १९८८ रोजी व तेव्हापासून).